

T.C.

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLİM VE SANAT
MERKEZLERİNİN ROLÜ: ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Seyit Ahmet SARIAY

Niğde

Ağustos, 2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLİM VE SANAT
MERKEZLERİNİN ROLÜ: ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Seyit Ahmet SARIAY

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ümit POLAT

Niğde

Ağustos, 2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNİN ROLÜ: ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ

SARIAY, Seyit Ahmet

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ümit POLAT

Ağustos 2019, 123 sayfa

Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezlerinin rolünün öğretmen ve veli görüşlerinden yola çıkarak ortaya çıkarılmasıdır. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Aksaray, Ankara, Konya, Niğde ve Kırşehir illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan 32 öğretmen ile çocuğu bu kurumlarda öğrenim gören 71 veli ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, “Öğretmen Görüş Formu” ve “Veli Görüş Formu” kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemine başvuruyla araştırmada, elde edilen verilerin analiz edilmesinde kodlardan yola çıkılarak kategorilere ve temalara ulaşılmış, bulguların açıklanmasında frekans ve yüzde değerlerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin BİLSEM’e öğretmen seçim sürecinde özellikle mülakata karşı olumsuz görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenleri söz konusu kurumda görev almaya yönelten temel etkenin öğrenci olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili aldıkları hizmet içi eğitimleri faydalı, ancak sınırlı sayıda bulduklarıdır. Velilerin, BİLSEM tarafından yapılan bilgilendirme faaliyetlerini yetersiz gördüğü ve okul-aile işbirliğine gidilmesinin gerektiğini

düşündükleri gözlenmiştir. BİLSEM'e öğrenci seçim sürecine dair, veliler çoğunlukla olumlu görüşe sahipken, yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerini ise çoğunlukla olumsuz buldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca hem velilerin hem de öğretmenlerin; BİLSEM'lerin örgün/normal eğitim kurumu haline dönüştürülmesini, çalışma saatlerinde düzenlemeye gidilmesini, fiziki donanım/materyal eksikliklerinin giderilmesini istediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekliler eğitimi, Bilim ve Sanat Merkezi, öğretmen, veli

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

THE ROLE OF SCIENCE AND ART CENTERS IN THE EDUCATION OF GIFTED AND TALENTED STUDENTS: TEACHERS’ AND PARENTS’ VIEWS

SARIAY, Seyit Ahmet

Curriculum and Instruction Department of Science

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Ümit POLAT

August 2019, 123 pages

The aim of this research is to reveal the role of Science and Art Centers in the education of gifted and talented students based on the views of teachers and parents. The research was conducted in 2018-2019 academic year with 32 teachers working in Science and Art Centers in Aksaray, Ankara, Konya, Niğde and Kırşehir provinces and 71 parents whose children were studying in these institutions. In order to collect data, "Personal Information Form", "Teacher Opinion Form" and "Parent Opinion Form" developed by the researcher were used. The content analysis method was used in the study and the categories and themes were reached from the codes in the analysis of the data obtained and frequency and percentage values were used to explain the findings. As a result of the research, it was determined that teachers have a negative opinion especially against the interview for teacher selection. In addition, it was found out that the main factor that led teachers to work in this institution is the student. Another result of the study is that teachers find useful but limited number of in-service trainings about the education of gifted and talented students. In addition, parents think the information activities of Science and Art Centers is insufficient and school-family cooperation should be improved. While most of the parents think positively about student

selection process of Science and Art Centers, they think the opposite for the educational activities carried out. In addition, both parents and teachers think that Science and Art Centers should be transformed into formal / normal schools, the teaching hours should be changed and the physical equipment / material deficiencies should be met.

Key Words: Gifted and talented education, Science and Art Center, teacher, parent

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezlerinin rolü, söz konusu kurumlarda görev yapan öğretmenler ile çocukları bu kurumlarda öğrenim gören velilerin görüşleri doğrultusunda incelenmek istenmiştir.

Zorlu bir süreç sonunda nihayete eren bu araştırmada benden desteklerini esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ümit POLAT'a, araştırmanın başından sonuna kadar bana içtenlikle rehberlik eden Dr. Aydan USTAOĞLU ÇELİK'e, akademik çalışmalara yönelmemde öncü olan Dr. Hacı Veli BİŞKİN'e ve araştırmanın raporlaştırılmasında yardımcı olan Fatih KİRAZ'a teşekkür ederim.

Desteklerini her zaman hissettiğim kardeşlerim Uzm. Mustafa SARIAY'a ve Dr. Büşra SARIAY'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini asla esirgemeyen sevgili anneme ve babama şükranlarımı sunarım.

Ayrıca lisansüstü eğitimim boyunca kendilerine yeteri kadar vakit ayıramadığım biricik çocuklarıma ve hayatımdaki her konuda olduğu gibi bu çalışmamda da yanımda olan canım eşime minnettarım.

Seyit Ahmet SARIAY

Niğde, 2019

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖN SÖZ	viii
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
KISALTMALAR ve SİMGELER.....	xviii
TANIMLAR.....	xx

I. BÖLÜM GİRİŞ

1.1. ZEKÂ.....	1
1.1.1. Zekânın Tanımı.....	1
1.1.2. Çoklu Zekâ Kuramı (Gardner).....	2
1.2. ÖZEL YETENEK	4
1.2.1. Özel Yeteneğin Tanımı.....	4
1.2.2. Özel Yetenek Kuramları.....	6
1.2.2.1. Üçlü Çember Kuramı (Renzulli).....	6
1.2.2.2. Beşgen Kuramı (Stenberg ve Zhang).....	7
1.2.2.3. Aşırı Duyarlılık Alanları Yaklaşımı (Dabrowski).....	7
1.2.2.4. Üstün Yetenek Yaklaşımı (Cohn).....	8
1.2.2.5. Çoklu Yetenek Yaklaşımı (Taylor).....	8

1.2.2.6. Yıldız Modeli (Tannenbaum).....	9
1.2.2.7. Emergenik Kalıtım Epigenetik Gelişimi Kuramı (Simonton).....	10
1.3. ÖZEL YETENEKLİLERİN ÖZELLİKLERİ.....	10
1.3.1. Zihinsel gelişim özellikleri.....	10
1.3.2. Bedensel gelişim özellikleri.....	11
1.3.3. Dil gelişim özellikleri.....	12
1.3.4. Sosyal gelişim özellikleri.....	12
1.3.5. Kişilik gelişim özellikleri.....	13
1.4. ÖZEL YETENEKLİLERİN TANILANMASI.....	14
1.4.1. Bireysel Zekâ Testleri.....	14
1.4.2. Grup Zekâ Testleri.....	15
1.5. ÖZEL YETENEKLİLERE YÖNELİK EĞİTİM UYGULAMALARI.....	15
1.5.1. Gruplama.....	15
1.5.2. Hızlandırma.....	16
1.5.3. Zenginleştirme.....	17
1.5.4. Mentörlük.....	17
1.5.5. Müfredatı Daraltma.....	18
1.6. ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ TARİHİ.....	18
1.6.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Özel Yeteneklilerin Eğitimi.....	18
1.6.2. Cumhuriyet Döneminde Özel Yeteneklilerin Eğitimi.....	18
1.6.2.1. 2023 Eğitim Vizyonu.....	21
1.6.2.2. Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Hazırlanan Taslak Öğretim Programları.....	21

1.6.3. Dünyada Özel Yeteneklilerin Eğitimi.....	23
1.6.3.1. ABD.....	24
1.6.3.2. İsrail.....	24
1.6.3.3. İngiltere.....	24
1.6.3.4. Rusya.....	25
1.6.3.5. Avustralya.....	25
1.6.3.6. Almanya.....	25
1.6.3.7. PISA’da Başarılı Olan Ülkelerde Özel Yeteneklilerin Eğitimi.....	25
1.7. BİLSEM (BİLİM VE SANAT MERKEZİ).....	29
1.7.1. BİLSEM’lerin Amacı.....	29
1.7.2. Eğitim Etkinlikleri.....	29
1.7.3. Öğrenci Seçim Süreci.....	30
1.7.4. Eğitim Programları.....	33
1.7.5. BİLSEM Personeli ve Görevleri.....	35
1.7.6. BİLSEM’e Öğretmen Seçimi.....	36

II. BÖLÜM

İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	36
2.2. YURT DIŞINDA YAPILAN İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	43

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. PROBLEM DURUMU.....	44
3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	45

3.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	45
3.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	46
3.5. VARSAYIMLAR.....	46
3.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	46
3.7. ÇALIŞMA GRUBU.....	47
3.8. VERİLERİN TOPLANMASI.....	48

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM'LERİN ROLÜNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	55
4.1.1. BİLSEM'e Öğretmen Seçim Sürecine Dair Öğretmen Görüşleri.....	55
4.1.2. BİLSEM'de Görev Almaya Yönelten Gerekçelerine Dair Öğretmen Görüşleri.....	57
4.1.3. Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle İlgili Aldıkları Eğitime Dair Öğretmen Görüşleri.....	59
4.1.4. BİLSEM'de Öğretmen Olarak Görev Yapmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına Dair Öğretmen Görüşleri.....	60
4.1.5. Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle İlgili Türkiye'de Uygulanan Eğitim Politikalarına Dair Öğretmen Görüşleri.....	62
4.2. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM'LERİN ROLÜNE İLİŞKİN VELİ GÖRÜŞLERİ.....	65
4.2.1. BİLSEM'e Öğrenci Seçme Yöntemine Dair Veli Görüşleri.....	65
4.2.2. Çocuklarını BİLSEM'e Gönderme Sebeplerine Dair Veli Görüşleri.....	68
4.2.3. BİLSEM'de Yürütülen Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Dair Veli Görüşleri.....	71
4.2.4. BİLSEM'in Güçlü ve Zayıf Yönlerine Dair Veli Görüşleri.....	74

4.2.5. BİLSEM'in Öğrencilerin Yeteneğini Geliştirip Geliştirmediğine Dair Veli Görüşleri.....76

4.2.6. BİLSEM Velilerinin Diğer Görüşleri.....79

V. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM'LERİN ROLÜNE DAİR ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR 84

5.1.1. BİLSEM'e Öğretmen Seçim Sürecine Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....84

5.1.2. BİLSEM'de Görev Almaya Yönelten Gerekçelerine Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....85

5.1.3. Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle İlgili Aldıkları Eğitime Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....85

5.1.4. BİLSEM'de Öğretmen Olarak Görev Yapmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....86

5.1.5. Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle İlgili Türkiye'de Uygulanan Eğitim Politikalarına Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....87

5.2. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM'LERİN ROLÜNE DAİR VELİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR 88

5.2.1. BİLSEM'e Öğrenci Seçme Yöntemine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....88

5.2.2. Çocuklarını BİLSEM'e Gönderme Sebeplerine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....88

5.2.3. BİLSEM'de Yürütülen Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....89

5.2.4. BİLSEM'in Güçlü ve Zayıf Yönlerine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....90

5.2.5. BİLSEM'in Öğrencilerin Yeteneğini Geliştirip Geliştirmediğine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....90

5.2.6. BİLSEM Velilerinin Diğer Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	91
5.3. ÖNERİLER.....	91
KAYNAKÇA	93
EKLER	104
ÖZGEÇMİŞ	121

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramına Göre Zekâ Çeşitleri

Tablo 2. PISA'da Başarılı Olan Ülkelerde Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Tablo 3. Araştırmaya Katılan BİLSEM'ler, Öğretmen ve Veli Sayıları

Tablo 4. Araştırmaya Katılan BİLSEM Öğretmenlerin Branşları

Tablo 5. Araştırmaya Katılan BİLSEM Velilerinin Meslekleri

Tablo 6. BİLSEM'e Öğretmen Seçim Sürecine Dair Öğretmen Görüşleri

Tablo 7. BİLSEM'de Görev Almaya Yönelten Gerekçelerine Dair Öğretmen Görüşleri

Tablo 8. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Aldıkları Eğitime Dair Öğretmen Görüşleri

Tablo 9. BİLSEM'de Öğretmen Olarak Görev Yapmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına Dair Öğretmen Görüşleri

Tablo 10. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Türkiye'de Uygulanan Eğitim Politikalarına Dair Öğretmen Görüşleri

Tablo 11. BİLSEM'e Öğrenci Seçme Yöntemine Dair Veli Görüşleri

Tablo 12. Çocuklarını BİLSEM'e Gönderme Sebeplerine İlişkin Veli Görüşleri

Tablo 13. BİLSEM'de Yürütülen Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin Veli Görüşleri

Tablo 14. BİLSEM'in Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Veli Görüşleri

Tablo 15. BİLSEM'in Öğrencilerin Yeteneğini Geliştirip Geliştirmediğine İlişkin Veli Görüşleri

Tablo 16. BİLSEM Velilerinin Diğer Görüşleri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Çoklu zekâ kuramı (Gardner)

Şekil 2. Renzulli'nin Üçlü Çember Kuramı

Şekil 3. Beşgen kuramı

Şekil 4. Cohn'un üstün yetenek yaklaşımı

Şekil 5. Taylor'un üstün yetenek yaklaşımı

Şekil 6. Tannenbaum'a göre üstün zekânın ortaya çıkmasını sağlayan beş faktör

Şekil 7. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde uygulanan gruplama türleri

Şekil 8. Özel yetenekli öğrenciler için taslak öğretim programları

Şekil 9. BİLSEM öğrenci seçim süreci

Şekil 10. BİLSEM eğitim basamakları

Şekil 11. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerin cinsiyetleri

Şekil 12. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin yaşları

Şekil 13. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin mesleki kıdemleri

Şekil 14. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerin eğitim durumları

Şekil 15. Araştırmaya katılan BİLSEM velilerinin cinsiyetleri

Şekil 16. Araştırmaya katılan BİLSEM velilerinin yaşları

Şekil 17. Araştırmaya Katılan BİLSEM Velilerinin Eğitim Durumları

KISALTMALAR ve SİMGELER

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Akt : Aktaran

ASİS: Anadolu Sak Zekâ Ölçeği

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

BYF: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi

f: Frekans

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEBBIS: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü

n: Örneklem Sayısı

Ö: Öğretmen

ÖYG: Özel Yetenekleri Geliştirme Programı

PISA: Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

ÜYEP: Üstün Yetenekliler Eğitim Programı

V: Veli

WISC-R: Wechsler -Intelligence Scale for Children-Revised (Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeği-Gözden Geçirilmiş)

WNV: Wechsler Nonverbal Scale of Ability (Wechsler Sözel Olmayan Zekâ Ölçeği)

TANIMLAR

Bilim ve Sanat Merkezi: Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim veren kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak biçimde kişisel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en ileri düzeyde kullanmalarını sağlamak için açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP): Özel yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde takip ettikleri programa dayalı olarak gelişim özellikleri, eğitim gereksinimleri, performansları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programı.

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı (BYF): Genel zihinsel yetenek alanından tanılanmış ve destek eğitim programını bitiren öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark etmeleri için yürütülen eğitim programı.

Özel Yetenekleri Geliştirme Programı (ÖYG) : Müzik ve görsel sanatlar yetenek alanından uyum programını, genel zihinsel yetenek alanından ise bireysel yetenekleri fark ettirme programını bitirmiş öğrencilerin özel yeteneklerini ilerletmek için yürütülen eğitim programı.

PISA: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından üçer yıllık dönemler hâlinde, 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırma.

GİRİŞ

I. BÖLÜM

Bu bölümde özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü Bilim ve Sanat Merkezleri'nin eğitimdeki yeri konusundaki tartışmaya katkı yapacağı düşünülen zekâ, zekâ kuramları, özel yeteneklilik ve özellikleri, özel yeteneklilerin tanınması, tarihsel süreç, yabancı ülkelerdeki ve Türkiye'deki özel yeteneklilere yönelik uygulamalar ve kurumlar ile BİLSEM'lerin yapısı, işleyişi ve eğitim-öğretim faaliyetleri hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

1.1. ZEKÂ

1.1.1. Zekânın Tanımı

Zekâ için ilgili alanyazını incelediğimizde birbirinden farklı tanımlarla karşılaşırız. Türk Dil Kurumu (2018) zekâyı, bireyin düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı olarak tanımlamaktadır. MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) tarafından Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamındaki “Üstün Zekâ ve Özel Yetenekli Çocuklar” çalışmasındaki tanıma göre zekâ, bireyin sorunları çözerken ve çevreye uyum sağlarken sahibi olduğu bütün yetenek ve kabiliyetlerini kullanması ile ortaya çıkan düzeydir.

Zekânın ne olduğuna dair ilk fikirleri Sir Francis Galton ortaya atmıştır. Galton zekânın bölümlerini basit duygusal, algısal ve motor süreçler olarak açıklarken, zekânın kalıtımsal olduğunu da eklemiştir (Bildiren, 2013: 24). Binet ve Simon'a (1961: Akt. Enç, 1979: 285) göre zekâ, bir amaç için direnme, uyum sağlama ve öz eleştiri eğilimidir.

Spearman 1927'de bilişsel faktörlerin ölçülmesiyle zekânın da ölçülebileceğini ileri sürmüştür (Gürel ve Tat, 2010). Thorndike zekâyı tanımlarken, gerçeğin ya da doğruların bakış açısından bakarak iyi cevaplar verme gücü, ifadelerini kullanırken; Terman ise soyut düşünme becerisini zekâ ile ilişkilendirmiştir (Bakır, 2015).

Eğitimciler tarafından öğrenme yeteneği olarak görülen zeka, biyologlar tarafından çevreye uyum sağlama yeteneği, psikologlar tarafından ise akıl yürütme yoluyla çözüme ulaşma yeteneği olarak dile getirilmiştir (Yıldırım, 2003: 145). Dolayısıyla her kuramcının kendi fikirleri çerçevesinde dile getirdiği çeşitli tanımlar bulunmaktadır.

1.1.2. Çoklu Zekâ Kuramı (Gardner)

Zekâya ilişkin yapılan tanımlara baktığımızda zaman içerisinde zekânın tek etmenle açıklanmasından ziyade birden fazla etmenle ilişkilendirildiğini görmekteyiz. Sözel ve sayısal alandaki yeterliklerin zekâ olarak kabul edilmesi, yerini çeşitli zekâ alanlarının benimsendiği çoklu bir zekâ tanımına bırakmıştır (Özden, 2003:108). Amerikan psikolog Howard Gardner Düşünce Yapıları (Frames of Mind) adlı kitabında Çoklu Zekâ Kuramından (Multiple Intelligence Theory) bahsederken önceki kuramlardaki geleneksel, standardize edilmiş, nicel verilere dayanan yargıların aksine zekânın biyolojik ve kültürel temellere dayanan farklı türleri olduğunu vurgulamıştır (Çuhadar, 2017). Gardner'a (1983) göre satranç, müzik, atletizm, siyaset ve girişimcilik gibi çeşitli alanlarda önemli yetenekler sergileyen bireyler, bu alandaki zekâyı kavramsallaştırmada dikkate alınması gereken kapasiteye sahiptir. Zekânın özelliklerinden bahsederken Gardner şu ifadeleri kullanmıştır:

- Zekâ, beyin ve zihin sistemlerinin etkileşimi neticesinde meydana çıkan çok yönlü bir olgudur.
- Her birey, farklı zekâ alanlarının tümüne sahiptir.
- Farklı zekâ alanları, genelde birlikte uyum içinde çalışırlar.
- Zekâ, çok boyutluluk göstermesine karşın kendi içinde bir bütündür.
- Her birey kendi zekâsını geliştirme yeteneğine sahiptir ve bu alanların her birini belli bir seviyede geliştirebilir.
- Zekâ, başkalarına da öğretilir (MEB, 2009: 11).

Şekil 1. Çoklu zekâ kuramı (Gardner)

Şekil 1.'de görüldüğü üzere, Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı (1995), bireylerin birbirlerinden farklı olarak doğacı zekânın da eklenmesiyle en az 8 zekâ alanına sahip olduğunu, ancak bunların her birinin farklı seviyelerde öne çıktıklarını ortaya koymuştur. Buna göre bireyler sözel/dilbilimsel, mantıksal/matematikselsel, görsel/uzamsal, müziksel/ritmik, bedensel/duyudevinimsel, sosyal/bireyler arası, özedönük/bireysel ve doğacı zekâ çeşitlerine sahiptirler (Gardner, 1999). Bireyler bu zekâlarını yeni ürünler yaratmak ve yaşadıkları toplumlarla ilgili sorunlara çözüm üretmek için kullanmaktadırlar. Tablo 1.'de çoklu zekâ kuramının türlerine ve özelliklerine yer verilmiştir:

Tablo 1.

Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramına Göre Zekâ Çeşitleri (Davis ve diğerleri, 2011: 488)

ZEKÂ TÜRÜ	ÖZELLİKLERİ
Sözel/dilbilimsel	Bilgiyi analiz etme, konuşma, kitap ve not gibi sözlü ve yazılı dili içeren ürünler oluşturma becerisi.
Mantıksal/matematikselsel	Denklemler ve kanıtlar geliştirme, hesaplamalar yapma ve soyut problemleri çözme becerisi.
Görsel/uzamsal	Büyük ölçekli ve ince taneli mekânsal görüntüleri tanıma ve kullanma becerisi.
Müziksel/ritmik	Farklı ses kalıplarını üretme, hatırlama ve anlamlandırma becerisi.
Bedensel/duyudevinimsel	Doğal dünyada bulunan farklı bitki, hayvan ve hava durumu türlerini tanımlama ve ayırt etme becerisi.
Sosyal/bireyler arası	Ürün oluşturmak veya sorunları çözmek için kendi bedenini kullanma becerisi.
Özedönük/bireysel	Diğer insanların ruh hallerini, isteklerini, motivasyonlarını ve niyetlerini tanıma ve anlama becerisi.
Doğacı	Kişinin kendi ruh hallerini, arzularını, motivasyonlarını ve niyetlerini tanıması ve anlaması.

1.2. ÖZEL YETENEK

1.2.1. Özel Yeteneğin Tanımı

20. yy'ın ilk yıllarında üstün zekâ, “deha” kavramıyla hemen hemen aynı anlamda kullanılmakta ve üstün zekâlı bireylerin dahi olduğu düşünölmekteydi. Bu kişiler IQ (Intelligence Quotient) testi denilen, bireyin zekâ katsayısını ve zekâ işlevselliğini gösteren

standart bir testten aldıkları 140 veya üstü puanlara göre tanımlanırlardı (Sak, 2010: 4). Ancak zaman içerisinde zekânın sadece sayılarla belirlenebilen bir olgu olmadığı görüşü hâkim olmaya başlamıştır. Örneğin, 1972’te yayımlanan Marland raporunda; genel zihinsel, yaratıcı-üretken, özel akademik, psikomotor, liderlik veya sanat olmak üzere toplam altı alanda üstün zekâlı olunabileceğinden bahsedilmiş, bunlardan en az birinde sıra dışı yetenek sahibi olan ya da başarı gösteren çocuklar üstün zekâlı olarak adlandırılmışlardır (Sak, 2017: 5).

Önceleri en basit, gözlenebilir, sınırlı sayıdaki özelliklerin basit şekilde sınıflandırılması olarak belirtilen üstün yetenek, sonraları çok boyutlu olarak, daha geniş bir kapsamda değerlendirilen ve zamanı da göz önüne alan dinamik ve esnek bir tanıma dönüşmüştür (Akarsu, 2001).

Ataman (1982; akt. Alkan, 2013) normal okul sisteminde öğrencileri, yetenek dağılımı bakımından:

- Öğrenme gücü ortalamasının üstünde olanlar
- Öğrenme gücü ortalama olanlar
- Öğrenme gücü ortalamasının altı olanlar

olmak üzere 3 bölümde toplamış ve bunlar haricinde daha düşük oranda oldukça yavaş ve zor öğrenen öğrencilerin de olduğunu ve bunların “zekâ geriliğine sahip bireyler” olarak, bu düşük orana denk bir grup çocuğun da oldukça ileri öğrenme düzeyine sahip olduğunu bunların ise “üstün zekâlı” veya “üstün yetenekli” olarak nitelendirildiğini belirtmiştir.

Alan yazında “üstün yetenek” ifadesi kullanılmasına rağmen, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu tarafından 15 Ocak 2013’te yayımlanan Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı’nda aynı kavram bağlamında daha genel bir ifade olan “özel yetenek” ifadesi benimsenmiştir. Yine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yayımladığı Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri adlı Aile Eğitim Programı’nda da üstün yetenek/özel yetenek ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir (Özbay, 2013: 7).

2018’de yayımlanan MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde Özel Yetenekli Birey: “Yaştlarına kıyasla daha hızlı öğrenen, liderlik, sanat ve yaratıcılık yönlerinden önde olan, ilgi duyduğu alanlarda özerk hareket etmekten hoşlanan, özel akademik yetenek sahibi,

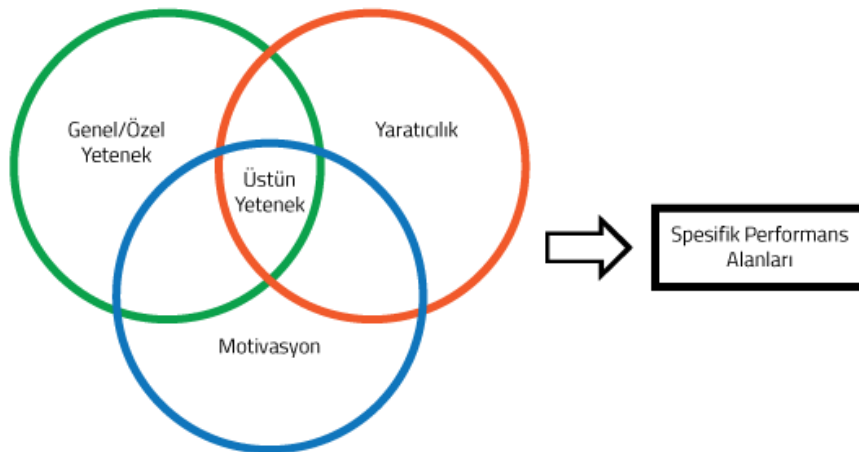
soyut fikirleri anlayan ve yüksek oranda performans gösteren...” olarak tanımlanmıştır (MEB, 2018a).

1.2.2. Özel Yetenek Kuramları

Özel yetenek kavramının toplumdaki karşılığı olarak genellikle zeki, başarılı, vs. ifadeleri kullanılmaktadır. Ancak bu tür ifadeler özel yeteneği yanlış algılamamıza neden olmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalarla konuya ilişkin çeşitli görüşler ortaya atılarak özel yetenek ve özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.2.2.1. Üçlü Çember Kuramı (Renzulli)

Renzulli, üstün zekânın ortalamanın üstündeki genel/özel yeteneğin, motivasyonun ve yaratıcı yeteneğin etkileşimiyle ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Bu unsurlardan birinin hiç olmaması ya da belirli bir alt değer altında olması üstün zekânın oluşmasını engeller. Ancak her üç yetenek alanında da yüksek potansiyele sahip olunması üstün zekâlı olabilmek için bir koşul değildir. Toplumların %2’si veya %3’ünün üstün zekâlı bireylerden oluştuğu yönündeki genel kabul gören görüşe karşın Renzulli özel veya genel yetenekte %15-%20’lik dilime giren bireylerin üstünlük gücüne sahip olduğunu dile getirmektedir. Bu yüzden yeteneği gösteren çemberler bir derece ile sınıflandırılmamış, sadece ortalamanın üstü olarak belirtilmişlerdir (Sak, 2017: 24).

Şekil 2. Renzulli'nin üçlü çember kuramı (Sak, 2017: 24)

1.2.2.2. Beşgen Kuramı (Stenberg ve Zhang)

Beşgen Kuramı'na göre bireyi özel yetenekli olarak tanımlamak için beş ölçüt gerekmektedir: üretkenlik, mükemmellik, kanıt, enderlik, ve değer (Şekil 2.). Mükemmellik ölçütünü sağlayabilmesi için kişinin bir ya da birden fazla alanda sıra dışı performans göstermesi, enderlik ölçütü için kişinin söz konusu yeteneğinin o alanda ender olması, kanıt kriteri için kişinin zekâ testlerinden elde ettiği sonuçlara göre özel yetenekli tanısını alması, üretkenlik ölçütü için yeteneği olan alanda bir ürün üreterek bu ürünü tekrarlama kapasitesine sahip olması ve değer ölçütü için ise kişinin sahip olduğu yeteneğin yaşadığı toplumda değerli görülmesi gerekmektedir (Bildiren, 2013: 34).

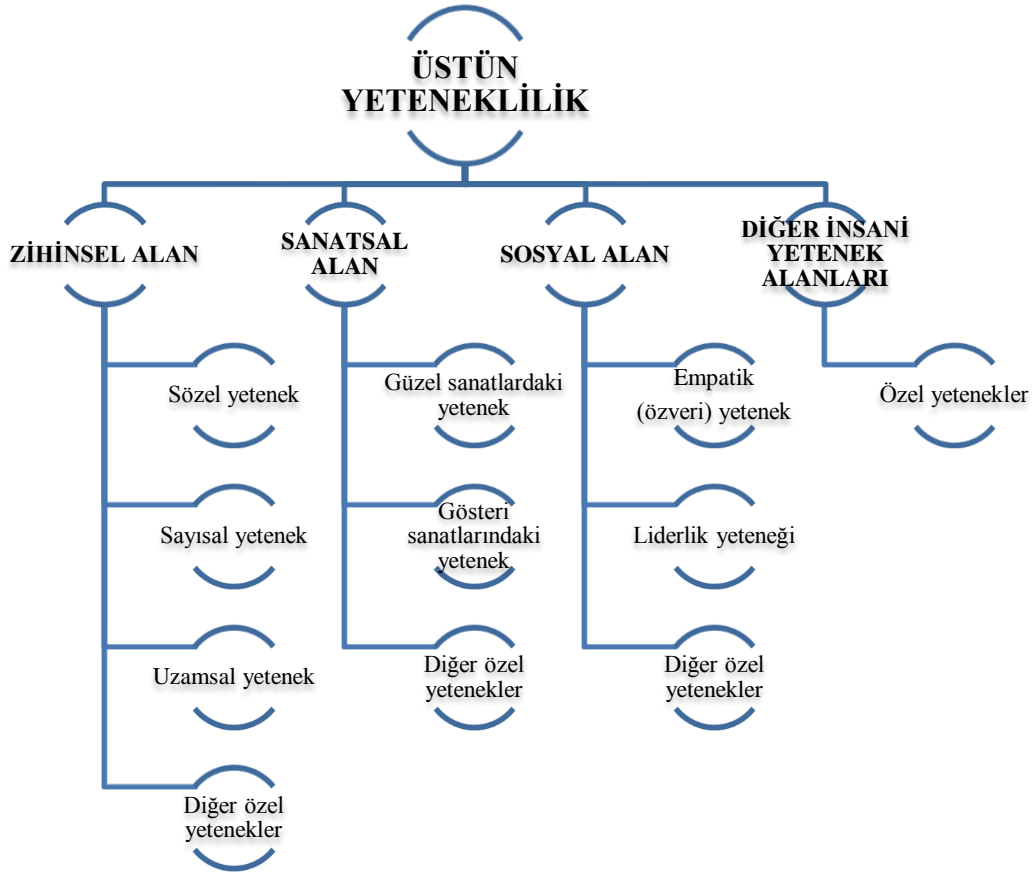
Şekil 3. Beşgen kuramı (Stenberg, 2004: 16)

1.2.2.3. Aşırı Duyarlılık Alanları Yaklaşımı (Dabrowski)

Polonyalı bilim insanı Dabrowski'nin 'uyaranlara karşı normalin üstünde yanıt vermek' (overexcitability) olarak öne sürdüğü anlayışa göre, bireylerin gelişim potansiyellerine paralel olarak iç ya da dış uyarılara verdikleri tepkilerin yoğunluğunda bazı alanlarda farklılıklar vardır. Buna göre özel yetenekliler beş alanda aşırı duyarlıdırlar: Psikomotor aşırı duyarlılık, duyuşal aşırı duyarlılık, duygusal aşırı duyarlılık, imgeleme/hayal gücüne bağlı aşırı duyarlılık, zihinsel aşırı duyarlılık (Dabrowski, 1972; Piechowski, 1991; akt. Mendaglio ve Tillier, 2006).

1.2.2.4. Üstün Yetenek Yaklaşımı (Cohn)

Cohn, üstün zekânın sanatsal, zihinsel, sosyal ve diğer alanlar olmak üzere dört alanda görülebildiğini ileri sürmüştür. Sanatsal alan, sanat alanlarında sergilenen işitsel, görsel ve diğer özel yetenekleri; zihinsel alan sayısal, sözel, uzamsal ve henüz belirlenmemiş diğer özel yetenekleri; sosyal alan ise liderlik, empati ve diğer özel yetenekleri barındırmaktadır (Demirel ve Sak, 2011).

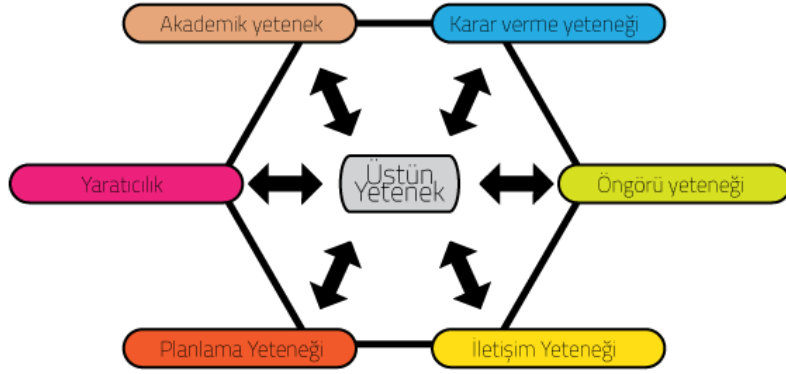

Şekil 4. Cohn'un üstün yetenek yaklaşımı

1.2.2.5. Çoklu Yetenek Yaklaşımı (Taylor)

Taylor'a göre bireyin sadece IQ değerine bakarak üstün zekâlı tanısı koyulması mümkün değildir. Bunun yanı sıra altı farklı yeteneğin de incelemeye tabii tutulması gerektiğini savunmuştur. Bunlar karmaşık fikirleri anlama ve tekrar hatırlama gibi zihinsel

faaliyetlerin yer aldığı akademik yetenek, sıra dışı fikirleri içeren yaratıcılık, işleri organize etmeye yarayan planlama yeteneği, dili doğru ve etkili kullanmayı sağlayan iletişim yeteneği, olayları önceden kestirme-öngörü yeteneği ve genellemeler yaparak doğru yargıya varmayı sağlayan karar verme yeteneğidir.

Şekil 5. Taylor'un üstün yetenek yaklaşımı (Bildiren, 2011: 38)

1.2.2.6. Yıldız Modeli (Tannenbaum)

Abraham Tannenbaum, üstün yetenekli yetişkinler olarak başarılı olma potansiyeline sahip olan çocuklar ve ergenlerin, yalnızca üstün zekâlılık kavramlarının bazılarında bahsi geçen genel ve özel yetenekleri değil, aynı zamanda yeteneklerin ortaya çıkmasını teşvik etmek için kolaylaştırıcı kişilik özelliklerine ve çevreyle bazı özel karşılaşmalara da sahip olmaları gerektiğinden bahsetmiştir (Gross, 2018).

Şekil 6. Tannenbaum'a göre üstün zekânın ortaya çıkmasını sağlayan beş faktör

1.2.2.7. Emergenik Kalıtım Epigenetik Gelişimi Kuramı (Simonton)

Simonton'un 1999-2005 yıllarında ortaya atmış olduğu görüş, üstün zekânın kalıtsal yapısının nasıl meydana geldiğini ve üstün zekânın bireyin yaşamının başlangıcından itibaren nasıl bir ilerleme kaydedebileceğini ortaya koymaktadır. Emergenik kavramı üstün zekânın genetik bileşenlerinin nasıl oluştuklarını ve bu bileşenlerin genetik olarak nasıl aktarıldıklarını açıklamaya çalışmaktadır. Epigenetik ise üstün zekâyı oluşturan genetik bileşenlerin doğumdan sonra nasıl gelişebileceklerini hem genetik hem de gelişimsel boyutlarla açıklamaktadır (Sak, 2017: 33).

Emergenik Kalıtım Epigenetik Gelişimi Kuramı'na göre insanlarda üstün zekânın gelişimi hem hız olarak hem de alana özgü olarak büyük farklılıklar gösterir. Aynı alanda aynı düzeyde üstün zekâyı sahip iki birey, böyle bir duruma tamamen farklı epigenetik yollarla ulaşmış olabilirler. Farklı alanlarda farklı zekâ düzeylerine sahip iki birey ise, çocuklukta çok benzer epigenetik yolları izlemiş olabilirler. Karmaşık yapılı üstün zekâ türleri, basit yapılı üstün zekâ türlerine göre daha çok sayıda ve daha karmaşık genetik bileşenleri içerirler. Bu nedenle karmaşık üstün zekâ türlerinin ortaya çıkışları geç yaşlarda olur (Sak, 2017: 33).

1.3. ÖZEL YETENEKLİLERİN ÖZELLİKLERİ

Özel yetenekli çocukların gelişim özellikleri, bu bireylerin gelecekte topluma daha faydalı olabilmeleri ve sahip oldukları kapasitelerinin azami ölçüde ortaya çıkarabilmesi için önemli kabul edildiği düşünülebilir. Söz konusu özellikler yapılan araştırmalar ve gözlenen genellemelerden yola çıkarak zihinsel gelişim, bedensel gelişim, dil gelişimi, sosyal gelişim ve kişilik gelişimi alt başlıkları bakımından incelenebilir.

1.3.1. Zihinsel gelişim özellikleri

Özel yetenekli çocuklardaki zihinsel gelişim, diğer tüm gelişim alanlarındakinden daha hızlı seyretmektedir. Özel yetenekli bebekler ile normal bebekler arasındaki zihinsel

farklılıklar bir ile iki yaş civarında IQ testleri ile saptanabilmektedir. Genel anlamda şu özelliklere sahiptirler:

- Hızlı öğrenirler.
- Yaratıcıdırılar.
- Meraklıdırılar.
- Dikkatli ve uyanıktırılar.
- Sözel yetenekleri yaşıtlarına göre daha ileri düzeydedir.
- Erken yaşta okumaya başlarlar ve kitaplara karşı ilgilidirler.
- Kendilerinden yaşça büyüklerle vakit geçirmekten hoşlanırlar.
- İlgi alanlarına yönelirler.
- Dikkat süreleri uzundur.
- Yaşlarına göre yüksek espri anlayışına sahiptirler.
- Yeni ve zorlayıcı tecrübeleri tercih ederler.
- Bilgiyi uzun süre hafızalarında tutabilirler.
- Akranlarına kıyasla sorun çözme becerileri daha yüksektir (Özby, 2013: 31).

1.3.2. Bedensel gelişim özellikleri

Özel yetenekli çocukların bedensel özelliklerine dair genel anlamda şu ifadelere değinilebilir:

- Motor beceri gelişimlerini daha erken tamamlarlar.

- Enerjik ve hareketlidirler.
- Duyu organları yaşlılarına göre daha keskindir.
- Ebeveynleri bebeklik dönemlerinde az ağladıklarını, iştahlı ve sağlıklı olduklarını aktarmaktadır.
- Fiziksel görünüşleri ortalamanın üstünde olan çocuklardır (Ataman, 2008).

1.3.3. Dil gelişim özellikleri

Özel yetenekli çocukların dil gelişimleri de akranlarına göre önde seyretmektedir. Bu özellikler ise genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

- Kelime dağarcıkları yaşlılarına kıyasla daha zengindir.
- Akıcı konuşurlar.
- Soyut ifadeleri akranlarına göre daha doğru bir şekilde kullanırlar.
- Entelektüel sohbetlere katılabilirler.
- Kendilerini rahat ifade ederler (Bildiren, 2011: 71).

1.3.4. Sosyal gelişim özellikleri

Özel yetenekli çocukların sosyal gelişim özellikleri ise şu şekildedir:

- Kendilerinden emindirler, dostça davranırlar,
- Bireylerin fikirlerini, hislerini ve isteklerini tahmin edebilme yeteneğine sahiptirler.

- Grup liderliğinin amacını ve işlevini anlayabildikleri ve başkalarının ihtiyaçlarına ve ilgilerine duyarlı oldukları için çoğunlukla liderlik yapmaya yatkındırlar.
- Başkaları ile samimi dostluk kurarlar ve kurdukları dostluklar uzun süre devam ederler.
- Yeni sosyal durumlara çok kolay uyabilirler.
- Genel olarak kendinden yas olarak büyük olan kişiler ile arkadaşlık ederler. Tanıdığı yetişkinlerin birçoğu tarafından kabul edilirler (Davaslıgil, 1990; Özkan, 2009).

1.3.5. Kişilik gelişim özellikleri

Özel yetenekli çocukların kişilik gelişim özellikleri de diğer gelişim alanlarında olduğu gibi akranlarına göre daha gelişmiştir. Genel olarak şu özellikleri barındırmaktadırlar:

- İç motivasyonları yüksektir. İlgi duydukları konularda güdülenme ihtiyacı duymadan kararlılık göstererek araştırmalarını yürütebilirler ve sorumlu oldukları işi sonuna kadar götürüp neticelendirebilirler.
- Kendilerini eleştirmeye açıktırlar. Kişisel yeteneklerinin farkındadırlar. Ancak bu yetenekleri toplumda bir üstünlük belirtisi olarak göstermeyecek kadar da duyarlıdırlar.
- Yüksek amaç ve ideallere sahiptirler, çok duygusal olabilirler, evrensel problemlere karşı duyarlıdırlar ve çok yüksek özgüvene sahiptirler.
- Karşılaştıkları sorunlara ve kendisine yöneltilen sorulara çok sayıda çözüm üretebilir, farklı ve benzersiz fikirler ortaya atabilirler.
- Düşüncelerini rahatça ifade edebilirler ve bunlardan vazgeçmezler. Risk almaya açıktırlar. Zıt görüşlerini çok hararetli bir biçimde savunurlar.
- Espri anlayışları son derece gelişmiştir. Olaylardaki ince mizahın farkına diğer bireylerden önce varırlar.
- Güzelliği ve estetiği önemserler (Erdem, 2015; Şenol: 2011).

1.4. ÖZEL YETENEKLİLERİN TANILANMASI

Zekâ konusuna dair araştırmaların arttığı, özel yeteneğin öğelerinin neler olduğu ve bunların nasıl saptanabileceğine ilişkin ortaya atılan fikirlerin farklılaştığı görülmektedir. Buna bağlı olarak özel yeteneğin tespitinde zekâ testlerinden alınan puanların yetersiz olmaya, problem çözme yeteneğini, yaratıcılığı, vb. ölçen çoklu değerlendirmelere gereksinim duyulmaya başlanmıştır (Tarhan ve Kılıç, 2014). Özel yetenekli çocukların tanılanmasında çok sayıda değerlendirme araçlarından faydalanılmaktadır. Tanılama için standartlaştırılmış testler, öğretmenlerin, ebeveynlerin, çocuğun, akranlarının gözlemleri, uzman raporları ve portfolyo gibi farklı değerlendirme yollarına başvurulmaktadır.

Özel yetenekli çocuklarla ilgili tanılama çalışmaları genellikle resmi olarak ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıfa kadar yapılamamaktadır (Delisle ve Galbraith, 2002: 6). Ancak Türkiye’de son yıllarda yapılan tanılama çalışmalarının (MEB, 2018c) ilkokul birinci ve ikinci sınıf seviyesinden itibaren yapılmaya başlandığı görülmektedir.

Bireyin özel yetenekli olarak tanılanmasını objektif olarak belirleyebilmek için öncelikle nicel veriler göz önünde bulundurularak öğrenciler sıralanmalı, daha sonra nitel veriler kullanılarak öğrenciler hakkında kararlar alınmalıdır (Sak, 2017: 114).

1.4.1. Bireysel Zekâ Testleri

Stanford-Binet zekâ ölçeğinin 1905’te geliştirilmesinin ardından zekânın tanımlanması da değişmiştir. Bu testler 1970’li yılların ortasına kadar sıklıkla kullanılmıştır. Muhakeme yeteneği, önemli özellikleri algılama, sözel kavramları açıklama ve geçmiş deneyimleri şimdiye uygulama yeteneğini bu testlerin ölçmeye çalıştığı benimsenmiştir (Alkan, 2013). IQ testleri olarak da adlandırılan zekâ testlerinin ortalama puanı 100’dür ve yaygın uygulamalarda 130 puan ve üzerinde sonuç elde eden bireyler üstün zekâlı olarak kabul edilirler. Üstün zekâlı öğrencileri tanılamada en yaygın kullanılan testler Wechsler Zekâ Ölçeği (WISC-IV) ve Stanford-Binet (SB-5) Zekâ Ölçeği’dir (Sak, 2017: 108).

1.4.2. Grup Zekâ Testleri

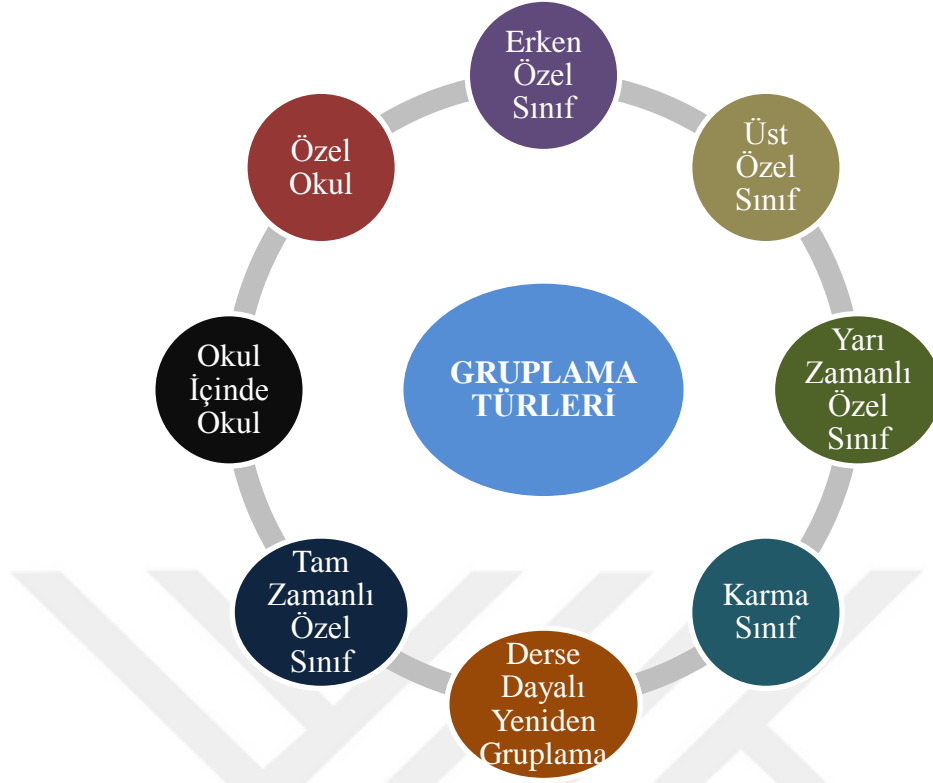
Özel yetenekli bireylerin tanınmasında kullanılan standart testler bilgi edinmek için gruplar halinde uygulanmaktadır. Bu testlerin uygulanması ve değerlendirmesi kolaydır. Ayrıca bireyin akranlarına ya da sınıf düzeyine ilişkin kararlar alınmasını sağlayan bir değerlendirme aracıdır. Grup zekâ testleri; ortalamanın üstünde puan elde eden özel yetenekli olma ihtimalleri olan bireyleri tespit ederek, bireysel test uygulanmasını sağlamaktadır. Bu uygulama sayesinde ortalamanın üstündeki çocukların grup içinde belirlenmesi ve kalabalık bir gruba aynı anda test yapabildiğinden zamandan tasarruf sağlanmaktadır (Kurtulmuş, 2010).

Ancak özel yetenekli bireylerin tespitinde uygulanan grup zekâ testlerinin sonuçlarının güvenilirliği ve geçerliği bireysel zekâ testlerine göre daha düşüktür. Grup zekâ testleri kalabalık bir gruba aynı anda uygulanması ve uzman personel tarafından uygulanmaması sebebiyle bireyin gerçek seviyesi hakkında bilgi edinilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bilişsel Yetenek Testleri, The Henmon-Nelson Zihinsel Yetenek Testleri ve Kuhlman-Anderson Zekâ Testleri en çok uygulanan grup zekâ testlerinden bazılarıdır (Palmer, 2006: 7; Sumreungwong, 2003: 22; akt. Kurtulmuş, 2010).

1.5. ÖZEL YETENEKLİLERE YÖNELİK EĞİTİM UYGULAMALARI

1.5.1. Gruplama

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik gerçekleştirilen gruplama çeşitleri, gruplamanın süresine bağlı olarak tam ve yarı zamanlı olarak ayrılmaktadır. Ayrıca içeriğe bağlı olarak da heterojen ve homojen gruplama olarak farklılık göstermektedir. Konuya ilişkin dünyadaki örneklere bakıldığında, farklılaştırılmış eğitim uygulamalarının örgün eğitimde özel okul uygulamasından yaygın eğitimde ise okul dışı zamanlarda destek eğitimine kadar olduğu görülmektedir (MEB, 2013: 69). Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde uygulanan gruplama türleri Şekil 7.'de verilmiştir.

Şekil 7. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde uygulanan gruplama türleri

1.5.2. Hızlandırma

Özel yetenekli bireylerin eğitimlerinde öğrenmede kalıcılığı artıran ve derste sıkılmayı engelleyen en etkili yöntemlerden biri de hızlandırmadır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi hızlandırıldığında daha çok akademik ödül elde ettikleri, daha üst düzey üniversitelerde öğrenim görebildikleri, özellikle ortaöğretimde üst sınıf seviyelerinden ve üniversiteden ders alanların üniversite öğrenimleri sırasın daha başarılı oldukları görülmektedir (Sak, 2017: 149). Hızlandırılmış programlar öğrencilerin zamanının israf edilmemesini sağlayan ve hâlihazırda bildiği konularla uğraştırmayan uygulamalardır (Türkman, 2017: 28). Alkan (2013) Terman'ın araştırmasına dayandırdığı görüşünde hızlandırmada uygulanabilecek yaklaşımları şu şekilde sıralamıştır:

- Okula erken başlama,
- Ders atlama,
- Sınıf atlama,
- Üst öğrenim kademesinden ders alma,

- Derse devam etmeden sınava alma,
- Üst öğrenim kademesine erken kabul etme.
- Ders içeriğini hızlandırarak öğrenim süresini azaltma.

1.5.3. Zenginleştirme

Zenginleştirme, hedeflere ulaşmak için programın sürecine ve içeriğine dair uygulanan yöntemleri içermektedir. Problem çözme, eleştirel, yaratıcı, sorgulayıcı ve bilimsel düşünme vb. süreç içinde yer alırken; bu süreçlerdeki etkinlikler, konular ve projeler ise içeriği oluşturmaktadır (Ataman, 1996).

Zenginleştirme stratejilerine örnek olarak bağımsız çalışmalar, araştırma projeleri, geziler, yaz programları, vb. gösterilebilir (Davashgil, 1995). Zenginleştirilmiş eğitimde, öğrencilere okuldaki öğretim programlarındaki kazanımların haricinde ihtiyaçlarına bağlı olarak hazırlanan, yeteneklerini kendi isteklerine göre ilerletebilecekleri fırsatlar sunulur. (Şahin, 1996).

1.5.4. Mentörlük

Tecrübeli ve donanımlı bir bireyin, kendisinden daha az tecrübeli ve daha az donanımlı olan bir bireyin amaçlarına ulaşabilmesi için birebir etkileşim içinde ona yardım etmesi mentörlük olarak adlandırılabilir (Goff ve Torrance, 1999; Akt: Sak, 2017: 163). Bir mimar, girişimci, şair, vs. gibi öğrencinin ilgi duyduğu alanlarda çalışan profesyoneller olan mentörler (akıl hocaları), söz konusu alan hakkında bilgilendirme ve çıkarımlar yapılmasını sağlamak amacıyla ilk elden kılavuzluk yaparlar (Bildiren, 2011: 143). Özel yetenekli bireylerin, akranlarına kıyasla yetişkin bireylerle daha etkili iletişim kurabilmeleri sayesinde, mentörleriyle daha iyi anlaştıkları ve bu programdan daha çok yararlandıkları söylenebilir (Levent, 2016).

1.5.5. Müfredatı Daraltma (Compacting)

“Öğrenci ön bir teste tabi tutularak hangi beceri ve içeriğe hâkim olduğu tespit edilir. Ardından öğrencinin zaten sahip olduğu beceriler ve içerikle ilgili kısım kısaltılır. Ön

testlerde öğrenci en zor sorulardan başlatılır; bunları yapabiliyorsa gerisi yapma zorunluğu ortadan kalkar.” (Eriş, 2013: 228).

1.6. ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ TARİHİ

1.6.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Osmanlı Devletinin hüküm sürdüğü dönemde özel yeteneklilerin eğitiminde en önemli kurum Enderun Mektepleridir. Enderun, Hristiyan tebaadan alınan üstün yetenekli çocukların iyi ve güvenilir birer devlet adamı ve asker olarak yetiştirilmesi için hizmet veren bir eğitim kurumudur (Akyüz, 1994: 78; akt. Yıldız, 2010). Söz konusu okulda 14 yıllık bir eğitim süreci mevcuttur. Devşirme sisteminin uygulanması esnasında yeteneği, zekâsı ve kılık kıyafetiyle öne çıkanlarla, üst düzey devlet yetkililerinin okumaya istekli çocukları seçilirdi. Devşirme uygulamasının sona ermesinin ardından ise devlet adamlarının çocukları ve köleler kabul edilmiştir (Pakalın, 1993: 538).

Ayrıca belirli günlerde saray dışından akademisyenler de gelip ders verirdi. Bunların arasında zamanın ünlü matematikçileri, şairleri, sanatkârları ve musikişinasları yer alırdı. Bazen de bu gruptan yer almayan ancak belirli bir bilgi veya yetenek alanında ün kazanmış kişiler de davet edilirdi (Enç, 2005: 324).

Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde etkisi azalmaya başlayan Enderun, II. Abdülhamit zamanında (1876-1909) önemini yitirmiştir. Enderun Mektebi 1909’da kapatılmıştır. 1923’ten sonra ise Topkapı Sarayı müze ve kütüphaneye dönüştürülmüştür (Akkutay, 2004).

1.6.2. Cumhuriyet Döneminde Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Cumhuriyet döneminde özel yetenekli çocukların eğitilmesi için 1416 Sayılı Kanun 16 Nisan 1929 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tam olarak özel yetenekli öğrencilere yönelik olmamakla birlikte ortaöğretimi ve yükseköğretimi bitirenlerin devlet adına yabancı ülkelerde eğitim almaları desteklenmiştir (Çakır, 2015).

12 Temmuz 1948 tarih ve 5245 sayılı “İdil Biret ve Suna Kan’ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun” kapsamı 1956 yılında genişletilerek “6660 Sayılı Müzik ve Plastik Sanatlarda Olağanüstü Yetenek Gösteren Çocuklar Hakkında Kanun” yürürlüğe konulmuştur. 1948-1978 yılları arasında tüm dünyaca tanınmış 17 sanatçı bu kanuna istinaden devlet imkanlarıyla yetiştirilmiştir (Enç,1979; Akt: Karabulut, 2010).

MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından 1962’de kabul edilen yönetmelikte üstün zekalı ve yetenekli çocuklara yönelik olarak özel eğitim sınıflarının ve okullarının açılabileceği ifade edilmiştir (Çağlar, 2004: 63).

17 Temmuz 1963 yılında TÜBİTAK kurulmuştur. Bu kurum, çeşitli yarışmalarla ve projelerle ilköğretim, ortaöğretim ve üniversitede öğrenim gören öğrencileri fen eğitiminde destekleyerek, söz konusu alanda yeteneği olan öğrencileri araştırmaya yönelterek geleceğin bilim insanları olarak yetiştirilmelerini desteklemektedir (Karabulut, 2010).

Ankara Fen Lisesi 1964 yılında, fen ve matematik alanına yönelik olarak üstün yetenekli bireyleri, bilim insanı olarak yetiştirmek amacıyla kurulmuştur (Akkanat, 1999). Ankara Fen Lisesi’nin kuruluşu, Ford Vakfı ile MEB arasında yapılan bir anlaşma ile gerçekleşmiştir (Enç, 2005: 235). İleriki yıllarda Fen liselerinin, öğretmen kadrolarının ve öğrenci kabul sisteminin değişmesi ve fiziksel donanım eksiklikleri sebebiyle hedeflenen bilim insanı yetiştirme yeterlilikleri ortadan kalktığı için, üstün zekalı çocukların eğitim gördüğü okullar olma nitelikleri tartışılabilir hale gelmiştir (Akkanat, 1999; Akt: Çamdeviren, 2014). 2017-2018 eğitim öğretim yılı verilerine göre Türkiye’de 310 Fen Lisesi bulunmaktadır. Bu okullarda 118 bin civarında öğrenci öğrenim görmektedir (MEB, 2018b).

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ise güzel sanatlara ilişkin ilgili ve yetenekli özel yetenekli öğrencilere dönük eğitim veren okullardır. İlk kez 1989-1990 eğitim öğretim yılında İstanbul’da açılmıştır. Dört yıllık eğitim süresi mevcuttur. Öğrencilerini yetenek sınavıyla almaktadır (Bildiren, 2011: 159). 2017-2018 eğitim öğretim yılı verilerine göre Türkiye’deki 82 Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde 15 bine yakın öğrenci öğrenim görmektedir (MEB, 2018b).

1993 yılında İnanç Vakfı ve Sezai Türkeş tarafından kurulan İnanç Lisesi, Prof. Dr. Füsün Akarsu’nun öncülüğünde bir ekiple çalışmalarını yürütmüştür (Doğan ve diğerleri, 2004). Öğrenci sayısının sınırlı ve olanakların geniş olduğu bu okulda, her öğrenciye dönük

kişiyeye özel farklılaştırılmış programlar oluşturulmaktadır (www.tevitool.edupage.org). Okul 2001 yılından itibaren Türk Eğitim Vakfı bünyesinde TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi adıyla eğitim-öğretim etkinliklerini devam ettirmektedir

1993 yılında üstün yetenekli gençlerin aileleri tarafından Türkiye Üstün Yeteneklileri Eğitim Vakfı (TÜYÇEV) kurulmuştur (Akarsu, 2000). Eğitimlerini zenginleştirmeyi, okullarda sosyal ve kültürel çalışma ortamları oluşturmayı ve bu etkinliklere katılım sağlanmasını amaçlayan söz konusu vakıf; Türkiye'deki üstün yetenekli çocukları hayatlarının ilk anından itibaren üniversite eğitimlerinin sonuna kadar ebeveynlerine, eğitsel ve gelişimsel ortamlarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Bildiren, 2011: 164).

MEB ile İstanbul Üniversitesi arasında 30 Haziran 2002'de imzalanan proje protokolü gereğince Beyazıt İlköğretim Okulu'nda üstün zekâlı çocukların eğitimine 2002-2003 eğitim öğretim yılında başlanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal uyum sağlamalarını ve benlik saygılarını desteklemek için kısmi karma eğitim uygulanmış ve akranlarından tamamen soyutlanmaları engellenmiştir (Kurtulmuş, 2010). Ancak 2013 yılında MEB kararı gereği bu proje sonlandırılmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren Beyazıt Ford Otosan İlkokulu olarak eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir.

2003 yılında ise Sosyal Bilimler Liseleri açılmaya başlanmıştır. Sosyal Bilimler Liseleri özellikle Edebiyat ve Sosyal Bilimlere yönelik ilgileri ve yetenekleri yüksek olan öğrencileri barındırarak, söz konusu alanlara yönelik bilim insanlarının yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. 2017-2018 eğitim öğretim yılı verilerine göre Türkiye'de 92 Sosyal Bilimler Lisesi bulunmaktadır. Bu okullarda 35 bine yakın öğrenci öğrenim görmektedir (MEB, 2018b).

Ülkemizde özel yetenekliler ile ilgili çalışma yapan kuruluşlardan biri de 2002 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Eğitimi Anabilim Dalı'dır. Söz konusu bölümde üstün zekâlıların eğitimi konusunda lisans, yüksek lisans ve doktora programları mevcuttur (Yıldız, 2010).

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik olarak Anadolu Üniversitesi ile TÜBİTAK işbirliğinde 2007'de kurulan Üstün Yetenekliler Eğitim Programı (ÜYEP), 2014 yılında uygulama ve araştırma merkezine dönüştürülmüştür (Yıldız, 2010). Merkezde zeka,

üstün zeka ve yaratıcılığa ilişkin araştırmalar yürütülmekte, zeka ölçümleri yapılarak tanılama yapılmakta ve farklılaştırılmış eğitim ve rehberlik faaliyetleri yürütülmektedir.

1.6.2.1. 2023 Eğitim Vizyonu

Milli Eğitim Bakanlığı, 23 Ekim 2018 tarihinde 2023 yılına kadar hayata geçirilmesi planlanan bir dizi eylem planı açıklamıştır. Söz konusu planda özel yetenekli öğrenciler için eğitim sistemindeki uygulamaların gözden geçirileceği belirtilirken bir dizi hedef gözetilmiştir. Bunlar:

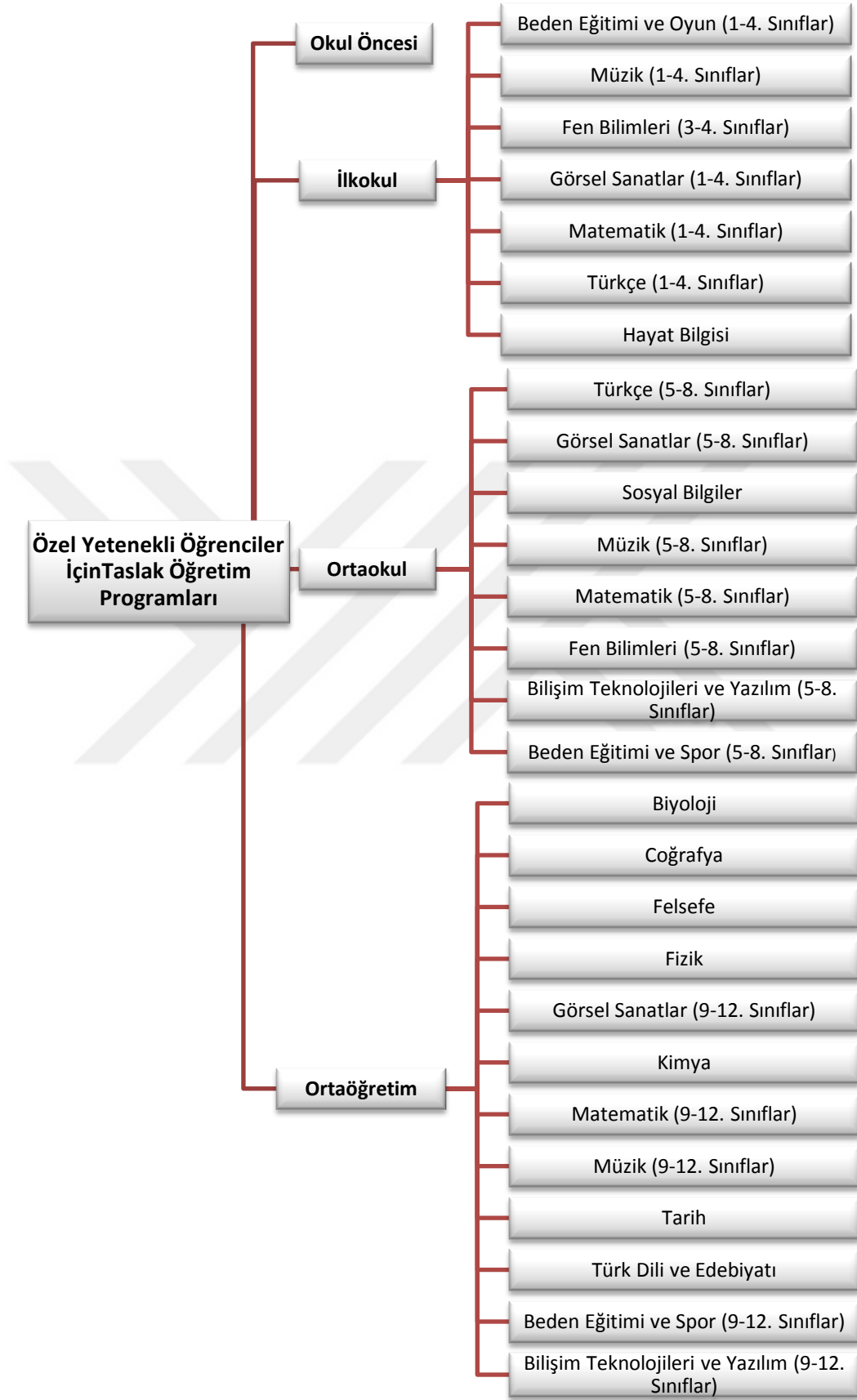
- Hedef 1: Özel yeteneklilere ilişkin kurumsal yapının ve süreçlerin iyileştirilmesi,
- Hedef 2: Özel yeteneklilere ilişkin tanılama ve değerlendirme araçlarının ileri düzeye taşınması
- Hedef 3: Özel yeteneklilere ilişkin eğitim ortamlarının, ders yapılarının ve materyallerin geliştirilmesi hedeflenmektedir (MEB, 2018d).

1.6.2.2. Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Hazırlanan Taslak Öğretim Programları

MEB tarafından, 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde, özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitim faaliyetlerinin niteliğini artırmak, öğrencilerin yeteneklerini geliştirmelerine katkıda bulunmak, eğitimin erken döneminde yetenek kayıplarının önüne geçmek için, özel yetenekli öğrenciler için, okullardaki genel öğretim programlarından farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş öğretim programları taslakları hazırlanmıştır (MEB, 2019b).

2017'de MEB ve TÜBİTAK iş birliğinde başlayan program geliştirme süreci Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk olma özelliği taşımaktadır. Bu kapsamda MEB tarafından özel yetenekli öğrencilerin tam zamanlı eğitim gördüğü okullarda uygulanmak üzere okul öncesi dönemden başlayarak ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim için hazırlanan 28 dersin öğretim programını kapsamaktadır (www.aa.com.tr). Bunlar şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 8. Özel yetenekli öğrenciler için taslak öğretim programları

Programlar, ilköğretim ve ortaöğretim yanı sıra mesleki ve teknik eğitimi de kapsamaktadır. Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde MEB öğrenme alanı, ünitesi ve kazanımları aynı kalırken, yeni kazanımlar, temalar ve öğrenme alanları oluşturulmuştur. Üst sınıf seviyesinden ünite veya öğrenme alanı alınarak öğretim programlarının hızlandırılması da sağlanmıştır. Ayrıca programların temelinde dahi, seçkin kişilerin bireysel, sosyal ve mesleki özelliklerini, başarılarını, başarısızlıklarını, problemlerle başa çıkma yollarını içermesine ilişkin ilkeler de yer almıştır (www.aa.com.tr).

1.6.3. Dünyada Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Yirminci yüzyılın başında, eğitim ve psikolojideki ilerlemeler, üstün yetenekli eğitim alanına deneysel ve bilimsel güvenilirliği getirmiştir. Bu bağlamda 1920'li ve 1930'lu yıllardaki üstün zekâlılık çalışmaları, zihinsel miras, olağandışı çocuklar, hem alt hem de normalüstünü ölçme araçlarının tasarımı ve kademelere ayrılmış okulların tüm çocukların ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadığının anlaşılması üzerine yapılan araştırmalara odaklanmıştır (www.nagc.org).

Sovyetler Birliği'nin 1957 yılında Sputnik adlı ilk uzay aracını fırlatması, Avrupa devletlerinin uzay teknolojileri konusunda neden geride kaldıklarını araştırmalarına neden olmuştur. Yapılan tespitlerden birinde üstün yetenekli çocukların eğitimine erken yaşta başladıkları görülmüş ve bu durum üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili çalışmaların bütün dünyada hız kazanmasına yol açmıştır (Atik, 2007).

1960'lı yıllardan itibaren Avrupa, Kanada, ABD, güney Afrika, güneydoğu Asya ve Avustralya'da üstün yeteneklilerin eğitimi önem kazanmaya başlamıştır. Ülkelerin farklı eğitim sistemlerindeki farklılıklar, eğitim ve üstün yeteneğe ilişkin yaklaşımlardaki ayrışma nedeniyle farklı ve son derece çeşitli uygulamalar yapılmaktadır (Akarsu, 2001).

1972 yılında ABD'de yayımlanan Marland Raporunun, üstün yeteneklileri yeteneklerine göre tanımlamaya gitmesi konuya ilişkin büyük bir yankı uyandırmıştır (Levent, 2011). Bu sayede özellikle siyasi ve ekonomik anlamda öne çıkan çeşitli ülkeler özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili önemli uygulamalara gitmişlerdir.

1.6.3.1. ABD

ABD üstün yeteneklilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılaması bakımından her zaman batı dünyasının önünde olmuştur. Üstün yeteneklilere yönelik eğitimlerin en çok araştırıldığı, kuramların ortaya atıldığı ve buna bağlı olarak çok sayıda uygulamanın gerçekleştirildiği ülke ABD'dir (Genç, 2013). Bir takım tartışmalara konu olmasına rağmen üstün yeteneklilerin farklı şekilde gruplandırılmaları ABD'de de yaygınlık kazanmaktadır. Bu gruplamalar genel olarak şöyledir: Tam zamanlı homojen sınıflar, Tam zamanlı heterojen sınıflar, Yarı-zamanlı ya da geçici gruplamalar (Davis & Rimm, 1998; Akt: Akarsu, 2001).

ABD'de resmi okulların ve merkezlerin yanında ebeveynler tarafından oluşturulan sivil toplum kuruluşları da üstün yeteneklilere yönelik mentorlarla çalışma, zenginleştirme programları ve yaz okulları gibi etkinlikler düzenlemektedirler (Akarsu, 2001).

Bunlardan bazıları şunlardır: CTY (Üstün Yetenekli Çocuklar Konseyi), NAGC (Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği) ve NRCGT (Ulusal Üstün Yetenekliler Araştırma Merkezi) (Geçkil, 2012).

1.6.3.2. İsrail

İsrail, özel yeteneklilerin eğitiminde hem teorik hem de uygulamaya dayalı birçok çalışmanın yapıldığı ülkelerden biridir. Devlet yetkilileri özel yetenekli bireyleri en değerli ulusal zenginlikleri olarak gördükleri için söz konusu bireylerin eğitimi ulusal öncelik olarak ele alınmaktadır (Enç, 2005). 1970'li yıllarda eğitim bakanlığına bağlı olarak Üstün Yetenekliler Müdürlüğü kurulmuştur (Uzun, 2006).

1.6.3.3. İngiltere

İngiltere'de, bir seçim sürecine bağlı olarak öğrenci alan köklü ve popüler okullarda üstün yeteneklilere yönelik farklılaştırma ve hızlandırma etkinlikleri yapılmaktadır. Öğrencilerinin tamamı üstün yetenekli olan iki okulun yanı sıra birçok güzel sanatlar programı genel eğitimle beraber yürütülmektedir. İngiltere'de genel eğitim içinde esnek ve erişilebilir olanaklarla üstün yeteneklileri kaynaştırma uygulaması yapılmaktadır. National Association for Curriculum Enrichment (Müfredat Zenginleştirme Ulusal Derneği)

öğretmenlerin yetiştirilmesine ve öğrenme malzemelerinin hazırlanmasında etkin bir rol oynamaktadır (Mertol, 2014).

1.6.3.4. Rusya

SSCB döneminde 1950'li yıllarda Nobel ödülü sahibi iki bilim insanının kurduğu iki farklı türdeki okullarla üstün yeteneklilerin eğitimine başlanmıştır. Birinci türdeki okullar fizik, kimya, biyoloji, matematik ve informatik derslerinin her biri için, bulunduğu bölgenin ortaokul öğrencilerinin arasından seçilen lise düzeyinde eğitim veren kurumlardır. Bu okullar Moskova, Novosibirsk, Kiev ve Leningrad'taki üniversitelere ait yerleşkelere kurulmuştur. Bu okullarda, akademisyenler de dersler vermişlerdir. İkinci türdeki okullar ise edebiyat, felsefe, yabancı dil, folklor ve müzik eğitimine yoğunlaşmıştır. Sovyet dünyasının bilim ve sanattaki ünlü birçok ismi bu okullarda yetişmiştir (Akarsu, 2001; Akt: Uzun, 2006).

1.6.3.5. Avustralya

Avustralya'da üstün yetenekli öğrencilerin tanınması okul öncesi dönemde başlar. Öğrenciler, 4–6 yaş aralığında bir değerlendirmeye alınırlar. Bu değerlendirmeye bağlı olarak yetenekleri ortaya çıkarılan öğrenciler, 2 yıl süresince dört kişilik sınıflarda eğitim görürler. Takip eden kademedeki ise 3 yıl süreli eğitim süreci başlar. Bireyselleştirilmiş eğitimin benimsendiği bu eğitim basamağında öğrenciler, yeteneklerine göre akademik ve mesleki olarak yönlendirilirler (Aydın, 1994; Akt: Çakın, 2005).

1.6.3.6. Almanya

Almanya doğu ve batı olmak üzere iki bölgeye bölündükten sonra üstün yetenekli çocuklarla ilgili olarak ilk teşebbüsün psikologların kurduğu Gesellschaft für das hochbegabte Kind (Almanya Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği) olduğu bilinmektedir. Bu dernek toplumunun ilgisini çekmiş, okul dışında zenginleştirme uygulamaları yapmıştır. Ayrıca Almanya'da üstün yeteneklilere eğitim hizmeti sunan Gymnasium 1981'den beri çalışmalarına devam etmektedir (Urban ve Sekowski, 1993; Akt: Yıldırım, 2013).

1.6.3.7. PISA'da Başarılı Olan Ülkelerde Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Tablo 2.

PISA'da Başarılı Olan Ülkelerde Özel Yeteneklilerin Eğitimi (Heuser, Wang & Shahid, 2017)

Ülke	Tanım/Kavram	İlgili Kurum	Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Programlar			
			Tanımlama	İzleme ve Farklılaşma (okul tarafından, sınıf tarafından, sınıfta)	Hızlandırma	Zenginleştirme (okulda veya okul dışında / okuldan sonra)
Finlandiya	Finlandiya mevzuatı, üstün yetenekli bireylerden açıkça bahsetmemektedir, ancak Finlandiya'nın, üstün yeteneklilik için çok boyutlu bir tanım izlediği uygulamalardan çıkarılabilir: üstünlük, akademik ve / veya müfredatlardaki alanlarda mükemmelliktir.	Eğitim Bakanlığı	Evet	Evet. Okul tarafından: özel eğitim, sanat, spor, bilim, dil gibi alanlarda imkânlar sunan oldukça seçici liseler (örn: matematik ve fende üstün yetenekliler için Päivölä yatılı okulu)	Evet. 1998 tarihli Temel Eğitim Yasası tarafından izin verilir. Çocuklar okullara daha önce girebilir; hızlandırılmış okullar, öğrencilerin çalışmalarında esnek bir programla ilerlemelerini sağlar.	Evet. Okul dışı: dersler ve üniversitenin sunduğu kamplar; öğrencilerin üniversite kredisi/dersi almasına izin verilir; Milenyum Gençlik Kampı.
Güney Kore	Hem akademik hem de müfredat dışı alanlarda mükemmellik.	Üstün Zekâlı ve Yetenekli Eğitim Ulusal Araştırma Merkezi, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı; Üstün Zekâlı Eğitim İlerleme Kanunu'nun 2000 yılında	Evet. Öğretmen önerileri, yetenek testleri, matematik ve fen alanındaki yaratıcı problem çözme	Üstün Yetenekliler Lisesi	Evet. Uluslararası bilim ve matematik olimpiyatlarından ödül kazananlara üniversitelere özel kabul	Normal okullarda bir pull-out programı olarak üstün yetenekliler dersleri; üniversiteler ve okul kurulları tarafından işletilen ilkokul

		yürürlüğe girmesinden bu yana üniversitelere bağlı <i>25 bilimsel yetenekli</i> eğitim merkezi kurulmuştur.	yeteneği testleri, röportajlar ve bilimsel deneyler. Okul nüfusunun % 4'üne üstün zekâlılar eğitimi verilmektedir.			ve ortaokul öğrencileri için üstün yetenekliler eğitim merkezleri
Hong Kong	Eğitim Komisyonunun ,1990'daki görüşüne göre üstün yetenek, yalnızca akademik mükemmellikten ziyade çoklu zekâdır. Yaratıcılık, müfredatın temel öğrenme alanlarında geliştirilecek temel bir erdem ve genel bir beceri olarak da kabul edilir, ancak nasıl uygulanacağı konusunda çok az rehberlik vardır.	Üstün Zekâlı Eğitim Akademisi; STK'lardan, üçüncül kurumlardan, sosyal hizmet organizasyonlarından, özel eğitim kurumlarından, denizaşırı danışmanlardan ve eğitim savunucu gruplarından sağlanan hükme dayanmaktadır.	Evet	Evet. Sınıflarına göre kümeleme; özel yetenekliler okullarına ayrılma; sınıf içi farklılaşma (özel önem verilir).	Evet	Evet
Japonya	Resmi bir tanım yok. Japonca 'da üstün yetenekli kelimesinin eşdeğeri olan "sainou", yeteneklerin eğitim ve yetiştirme yoluyla edinilebileceği inancına	Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (MEXT); Japonya hükümeti şu ana kadar dört Bilim ve Teknoloji Temel Politikasını onayladı. Üçüncü (2006–2010) ve dördüncüde	Evet. Fen Lisesi için	Süper Fen Lisesi (az sayıda öğrenci yararlanıyor); başka resmi takip yok.	Uygulanmıyor	Fen bilgisi olan öğrenciler için okul dışı programlar; Juku (öğrencilere erken eğitim, sanat ve spor eğitimi ve diğer özel öğretim

	dayanmaktadır. Bununla birlikte, üstün yetenekli kelime için diğer Japon eşdeğerleri, yetenekli olmanın, doğuştan edinilen bir şey olduğu anlamına gelir. Üstün yeteneklilik de çoğu zaman mükemmeliyetçilikle ilişkilendirilir.	(2011–2015) üstün yetenekli çocukların bireyselliğini ve yeteneklerini geliştirmek amaçlandı.				yöntemleriyle gelişmiş ve / veya hızlandırılmış öğrenme fırsatları sunan özel dersler).
Singapur	Olağanüstü yeteneklilik, dört bilgi kaynağı ile tanımlanır: psikolojik bir rapor, başarı testi puanları, çalışma örneği ve öğretmenlerin tavsiyesi.	Milli Eğitim Bakanlığı, Üstün Zekâlılar Eğitim Dalı	Evet. Başarı sınavlarında ilk % 10 ek sınavlara girmeye hak kazanır.	Evet. Alanlara özgü yetenekler için özel okullara ayrılmıştır; sınıfa göre kümeleme (öğrencilerin özel bir müfredatı takip ettiği ve doğrudan üniversite yeterlilik sınavlarına veya IB Diplomasına devam ettikleri okul temelli bir program); sınıf içi farklılaşma.	Evet. Konu hızlandırma - öğrenci, diğer dersleri akranlarıyla alırken, belli bir derste daha yüksek bir sınıfa yerleştirilir; erken ilkökul kabulü; sınıf atlama	Evet. Hemen hemen tüm alanlarda kamplar, karnavallar, öğrencilere mentörlük fırsatları sunmak amacıyla alan gezileri ve yarışmalar

1.7. BİLSEM (BİLİM VE SANAT MERKEZİ)

Öncelikle Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt illerinde açılan BİLSEM'lerin sayısı 2004 yılından itibaren artmıştır (Satmaz, 2016). 4 Kasım 2016'da 2710 sayılı MEB Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nin 5. maddesinde BİLSEM'in okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açıldığı ifade edilmektedir (MEB, 2016). 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı verilerine göre MEB Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde 81 ilde faaliyet gösteren 135 BİLSEM bulunmaktadır. Bu kurumlarda 33720 öğrenci öğrenim görürken, 1545 öğretmen görev yapmaktadır (MEB, 2018b).

1.7.1. BİLSEM'lerin Amacı

BİLSEM'de yürütülen eğitim hizmetleri özel yetenekli öğrencilerin; bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen, kendini gerçekleştirmiş kişiler olarak yetişmelerine, yeteneklerini ve yaratıcılıklarını erken yaşlarda fark ederek en üst düzeyde kullanmalarına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca öğrencilerin bilimsel çalışmayı öğrenmeleri, disiplinler arası düşünerek, problemleri çözmeye, tespit edilen ihtiyaçları gidermeye ilişkin projeler üretmeleri amaçlanır (MEB, 2016).

Bu amaçlar doğrultusunda BİLSEM'deki eğitim ve öğretim etkinliklerinin öğrencilerin performansları ve eğitim gereksinimlerine göre hazırlanacak BEP'e (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) göre yürütülmesi esastır. BEP hazırlanırken öğrencinin bütün gelişim alanları dikkate alınır. Öğretim programları, öğrencinin öğrenim gördüğü örgün eğitim kurumunun programları ile bütünlük gösterecek biçimde hazırlanır. Bireyin üst düzey düşünme becerisi edinmesine imkân verecek uygulamalara yer verilir (MEB, 2016).

1.7.2. Eğitim Etkinlikleri

BİLSEM'de eğitim ve öğretim hizmetleri öğrencinin örgün eğitim gördüğü zamanlar dışında hafta içinde ve/veya hafta sonunda yürütülür. Bireylerin yeteneklerine göre disiplinler arası, proje tabanlı, farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim etkinlikleri düzenlenir. BİLSEM'de öğrenim gören öğrenciler; uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark

ettirme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi ve yönetimi programlarına alınırlar (MEB, 2016).

1.7.3. Öğrenci Seçim Süreci

BİLSEM'e öğrenci seçimi MEB Özel Eğitim Hizmetleri ve Rehberlik Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan BİLSEM Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu'na (MEB, 2018c) göre yürütülmektedir.

Şekil 9. BİLSEM öğrenci seçimi süreci

Aday Gösterme

İl Tanılama Sınav Komisyonları oluşturulduktan sonra sınıf öğretmenlerine yönelik olarak BİLSEM'e öğrenci seçmeye ilişkin işlemler hakkında bilgilendirme toplantıları yapılmaktadır. Bir sonraki adımda ise 1. 2. 3. sınıf seviyelerindeki akranlarından ileri düzeyde farklılık gösterdiği düşünülen öğrenciler, e-Okul Yönetim Bilgi Sistemindeki öğrenci gözlem formları öğretmenleri tarafından doldurularak yetenek alanlarına göre (Genel Zihinsel, Resim, Müzik) aday gösterilmektedirler (MEB, 2018c).

Grup Tarama Uygulaması

Gözlem formları yoluyla aday gösterilen öğrenciler tablet bilgisayarla grup tarama uygulamasına tabi tutulmaktadır. Grup tarama uygulaması baraj puanları; her bir yetenek alanı için ayrı olacak şekilde Türkiye ortalamalarına göre belirlenmektedir. Grup tarama uygulamasında öğrencilerin sınıf seviyelerine göre sorular sorulmakta ve başarılı olan öğrenciler yetenek alanlarına göre bireysel değerlendirmeye alınmaktadır (MEB, 2018c).

Bireysel Değerlendirme

Bireysel değerlendirmeler her bir yetenek alanı için ayrı olarak yapılmaktadır.

✓ Genel Zihinsel Yetenek Alanında Bireysel Değerlendirme

Genel zihinsel yetenek alanında bireysel değerlendirmeye hak kazanan öğrencilere sınıf düzeylerine göre belirlenen zekâ ölçekleri uygulanmaktadır. 1. Sınıf adayların değerlendirilmelerinde WNV, 2 ve 3. sınıf adayların değerlendirilmelerinde ASİS zekâ testi uygulanmaktadır. Yapılacak değerlendirmeler RAM'larda gerçekleştirilmektedir (MEB, 2018c).

✓ Görsel Sanatlar Yetenek Alanında Bireysel Değerlendirme

Söz konusu alanda aday gösterilen öğrencilerin bireysel incelemeleri MEB tarafından belirlenen kıstaslara göre ülke genelinde eş zamanlı şekilde yapılmaktadır. Yapılan uygulamaların değerlendirmeleri görsel sanatlar yetenek/beceri komisyonları oluşturularak yapılmaktadır. Komisyonlar, BİLSEM ve diğer okul/kurumların ilgili alan öğretmenlerinden oluşmaktadır (MEB, 2018c).

Resim yetenek alanında bireysel değerlendirme sürecinde:

1. sınıflar için 1. oturumda “İmgesel Resim” 2. oturumda “Tasarım ve Kompozisyon”

2. sınıflar için 1. oturumda “İmgesel Resim” ile 2. oturumda “Tasarım ve Kompozisyon”

3. sınıflar için 1. oturumda “İmgesel Resim” 2. oturumda “Gözleme Dayalı Tasarım ve Kompozisyon” değerlendirmeleri yapılmaktadır.

Sanat ürününün değerlendirilmesi; “çizgi, kompozisyon, oran-orantı perspektif ve yaratıcılık” kriterleri çerçevesinde yapılmaktadır (MEB, 2018c).

✓ **Müzik Yetenek Alanında Bireysel Değerlendirme**

Müzik yetenek alanında bireysel değerlendirmeye hak kazanan öğrencilere “müziksel işitme/bellek” ve “müziksel farkındalık” alanlarından sınıf seviyelerine göre sorular sorulmaktadır.

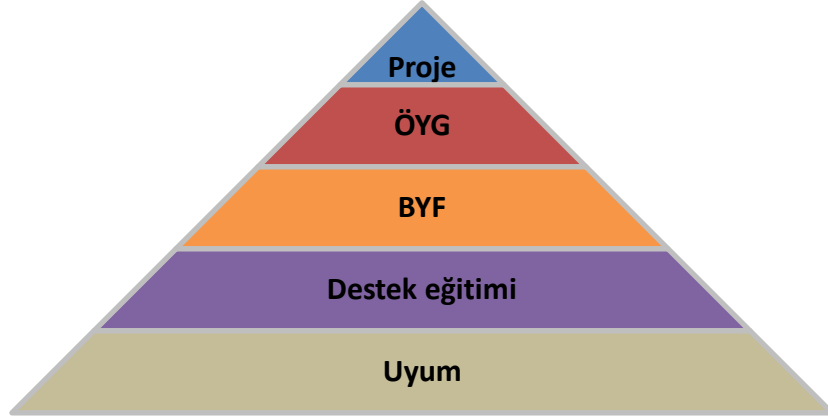
Müziksel işitme/bellek alanı, uygulama sırasında adaya dinletilen ses ve ezgilerin vokal yolla, ritimlerin ise kalemle vurularak tekrarını içermektedir. Ayrıca adaydan, dinletilen/verilen bir ezgiyi farklı iki tonaliteye vokal olarak aktarması da istenmektedir.

Müziksel farkındalık alanında ise adayın müziksel farkındalığını ölçmek için dört ayrı soru sorulmaktadır. Adaylardan seçenekler arasından farklı olanı bulması istenmektedir. Müziksel farkındalık, müziğin içselleştirilmesine dönük bir alan olup, adayın dinlediği müzikteki müzikal derinliği alımlama ve müzikal bileşenleri belirleme becerisine ilişkin bir alandır.

BİLSEM’e yerleştirme sonuçları, bireysel değerlendirmeler sona erdikten sonra her yıl yayımlanan Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzunda yer alan takvime göre MEB resmi internet sitesinden açıklanmaktadır (MEB, 2018c).

1.7.4. Eğitim Programları

BİLSEM’e kabul edilen öğrenciler sırasıyla Uyum, Destek eğitimi, Bireysel yetenekleri fark ettirme, Özel yetenekleri geliştirme, Proje üretimi ve yönetimi eğitim programlarına alınır (MEB, 2016).

Şekil 10. BİLSEM eğitim basamakları

a) Uyum programı

BİLSEM’de öğrenim görmeye başlayan öğrencilerin BİLSEM’e uyum sağlaması için kurumu, eğitim programlarını, öğretmenleri ve diğer öğrencileri tanımalarını içeren programdır. Program, iki ayı geçmeyecek şekilde 40 ders saati olarak planlanır ve uygulanır (MEB, 2016).

b) Destek eğitim programı

Uyum programını bitiren genel zihinsel yetenek alanından tanılanan öğrenciler destek eğitimi programına alınır. Destek eğitim programında bilimsel araştırma, iş birliği, iletişim, sorun çözme, öğrenmeyi öğrenme, grupta çalışma, girişimcilik, eleştirel ve yaratıcı düşünme, teknoloji okuryazarlığı, sosyal sorumluluk, kaynakları etkin kullanma ve etkili karar verme becerileri kazandırılır (MEB, 2016).

2 ve 3. sınıfta BİLSEM’de öğrenim görmeye başlayan öğrencilere yönelik ilk yıl öncelikle sınıf öğretmenleri tarafından okutulmak üzere, uyum programı dâhil 2 eğitim ve öğretim yılını kapsayacak şekilde uygulanır. 4 ve 5. sınıfta BİLSEM’de öğrenim görmeye başlayanlar için ise sınıf ya da branş öğretmenleri tarafından okutulmak üzere uyum süresi dâhil en az 1 yılı kapsayacak şekilde uygulanır (MEB, 2016).

c) Bireysel yetenekleri fark ettirme programı (BYF)

Genel zihinsel yetenek alanından tanılanmış olan ve destek programını bitiren öğrencilerin yeteneklerini fark etmeleri amacıyla gerçekleştirilen eğitim programıdır. Destek

eğitimindeki veriler kullanılarak öğrenciler gruplara ayrılır. Öğrencilerin yaratıcılıklarını öne çıkararak yeteneklerini keşfetmeleri için programlar uygulanır. Öğrencinin en fazla ilgili ve yetenekli olduğu ve takip eden yıllarda derinlemesine çalışmalar yapabileceği alanları tespit etmek için etkinlikler ilgili alan öğretmenince planlanır. BYF’de disiplinler arası olarak proje üretim çalışmaları devam eder ve daha kapsamlı şekilde hazırlanır. Söz konusu programın ardından öğrenciler, öğretmenler kurulunun değerlendirmesi sonucu özel yetenekleri geliştirme programına yönlendirilir. BYF öğrencinin bütün alanları tanımasını sağlamak amacıyla 3 eğitim ve öğretim yılını kapsayacak şekilde uygulanır (MEB, 2016).

ç) Özel Yetenekleri Geliştirme Programı (ÖYG)

Müzik ve görsel sanatlar yetenek alanlarından uyum programını, genel zihinsel yetenek alanından ise BYF’yi tamamlayan öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmeleri için yürütülen eğitim programıdır. Bu programda öğrencilerin özel yetenek alanı/alanlarına göre bilimsel ve sanatsal etkinlik temelli uygulamalara öncelik verilir. Disiplinler arası yaklaşımdan hareketle öğrencilerin yönlendirildiği disiplin/disiplinlerde derinlemesine, ileri düzeyde davranış, beceri, bilgi edinmelerine ve bu doğrultuda üretimde bulunmaları desteklenir. Görsel sanatlar ve müzik alanından tanı almış öğrencilere yönelik hazırlanan ÖYG programında ilgili alan tanıtılır. Öğrencilerin alan hakkında yeteneklerinin farkına varmalarını sağlayan etkinlikler uygulanır, derinlemesine sanatsal çalışmalara bu adımdan sonra geçilir (MEB, 2016). ÖYG, genel zihinsel yetenekten tanı almış olan öğrencilere 2 eğitim ve öğretim yılı; görsel sanatlar ve müzikten tanı almış öğrencilere ise 4 eğitim ve öğretim yılı olarak uygulanır.

d) Proje üretimi ve yönetimi programı

ÖYG programını tamamlayan öğrencilerin ilgili, istekli ve yetenekli oldukları alanda/disiplinde grup veya birey esaslı olarak yürütülen eğitim programıdır (MEB, 2016). Bu program boyunca öğrenci her eğitim ve öğretim yılı için en az bir proje hazırlar. Proje konusunu seçerken öncelikle öğrencinin ÖYG programında eğitim aldığı alanlar dikkate alınır. Yürütülen eğitim etkinliklerinde öğretmenlerin bilgiyi aktarmasından ziyade, öğrencinin projeyi süreç içerisinde öğrenmesi hedeflenmektedir (MEB, 2016).

Söz konusu program öğrencinin ortaöğretimden mezun olmasına kadar sürer. Programı tamamlayan öğrenciler için her program sonunda BİLSEM müdürlüğü tarafından “Program Tamamlama Belgesi” verilir (MEB, 2016).

1.7.5. BİLSEM Personeli ve Görevleri

Rehberlik öğretmenin görevleri:

- Süreçle ilgili verileri her eğitim programı bitiminde raporlaştırarak değerlendirmelerini yapar ve öğretmenler kuruluna sunar.
- Öğrencilerle ve velilerle bireysel görüşmeler yapar.
- Uyum programında velilere BİLSEM’i tanıtır.
- Veli ve öğrencinin örgün öğrenim gördüğü eğitim kurumu arasında iletişim sağlar ve iş birliği yapar.
- Velilere aile eğitimi seminerleri verir.
- Danışman rehber öğretmenlerin sorumlu olduğu öğrencileri belirler, öğrenciler hakkındaki gözlemlerle öğretmenlerin teklifleri yoluyla öğrenci gruplarını yeniden oluşturur.
- Mezunları izler (MEB, 2016).

Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları:

- Öğrencileri, yetenek alanlarındaki başarılarının yanı sıra gelişim özellikleriyle de değerlendirirken veli ve rehberlik öğretmeniyle işbirliği yapar.
- Öğrencilere yönelik değerlendirmelerini programların her adımında rehberlik öğretmenine bildirir.
- Danışman rehber öğretmeni olduğu öğrencilerin çalışma planını hazırlar ve BİLSEM yönetimine sunar,
- Örgün eğitim kurumlarındaki öğretmenler ve velilerle düzenli olarak görüşür ve görüşme sonuçlarını rehberlik öğretmenine bildirir (MEB, 2016).

1.7.6. BİLSEM’e Öğretmen Seçimi

MEB tarafından yayınlanan 2019 yılına ait Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğretmen Seçme ve Atama Kılavuzu’na göre BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapabilmek için

kurumda okutulan derslere ait bir alanda MEB kadrolarında 3 yıldır öğretmen olarak görev yapıyor olmak şartı aranmaktadır (MEB, 2019a).

Bu şartları sağlayan adaylar MEBBİS'te yer alan elektronik başvuru formunda "Eğitim Durumu, Ödüller, Projeler, Danışmanlıklar, Yayınlar, Sanatsal Faaliyetler, Hizmet içi Eğitim/Kurs, Yabancı Dil" başlıklarını içeren Değerlendirme Kriterleri Formu'nu doldurmaktadırlar. Adayların bu formda beyan ettiği kriterlere ait belgeler il öğretmen değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirilmektedir. Buradan elde edilen puanlara göre Sözlü Sınava hak kazanan adayların listesi ildeki Bilim ve Sanat Merkezlerinin alanlar bazındaki kontenjanın üç katı olacak şekilde en yüksek puandan başlamak üzere belirlenmekte ve MEB tarafından yayımlanmaktadır. Sözlü sınav; MEB tarafından belirlenen bölge merkezlerinde, bölge sözlü sınav komisyonları tarafından yapılmaktadır (MEB, 2019a).

Sözlü sınavda adaylar EK 7'de yer alan Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğretmen Seçme Sözlü Sınav Değerlendirme Formu'ndaki kriterlere göre 100 puan üzerinden değerlendirilmektedir (MEB, 2019a). Sözlü sınava giren adayların tercih yapmaya esas puanları, il öğretmen değerlendirme komisyonu tarafından Değerlendirme Kriterleri Formu'na göre belirlenen puanın %60'ı ile sözlü sınavdan alınan puanın %40'ı toplanarak belirlenmektedir. Tercih yapmaya esas puanı 40 ve üzeri olan adaylar, atama döneminde görev yaptıkları ilde alanlarında kontenjan bulunan bilim ve sanat merkezlerini tercih edebilmektedirler (MEB, 2019a).

II. BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Yurt İçinde Yapılan İlgili Araştırmalar

BİLSEM’lerin yapısı, işleyişi, yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerini içeren yurt içinde yapılmış olan benzer çalışmalar şu şekildedir:

Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2019) tarafından yapılan “Velilerin Gözüyle BİLSEM” adlı çalışmada BİLSEM’de ilkökul düzeyinde öğrencisi olan velilerin bu kurum ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. 10 veli ile görüşmelerin yapıldığı araştırma sonucunda; veliler BİLSEM programlarının çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilecek farklı etkinlikler içermesi gerektiğini, kendileri ile daha fazla iletişim içerisinde bulunulmasını istediklerini, BİLSEM öğretmen seçiminde farklı kriterler olması gerektiğini, BİLSEM binalarının fiziki donanım açısından da yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Epçaçan (2018) tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezi’ndeki Öğretim Uygulamalarının Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı Yüksek Lisans tez çalışmasının sonuçlarına göre; katılımcı öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde olumlu görüşlerinin yanında daha iyi bir eğitim anlayışı ve ortamı oluşturmak adına eksikliklerin ve yapılması gerekenlerin neler olduğunu dile getirdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlere göre verilen eğitimin, öğrencilerin bilişsel ve kişisel gelişimini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimin, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun yapıldığı, etkinlik hazırlamada öğrenciye uygunluk esasına dikkat edildiği ancak öğrenciye göre zenginleştirme ve etkinliğe uzun zaman ayırma gibi birtakım zorluklarla karşılaşıldığı göze çarpan sonuçlar arasındadır.

Ayaydın ve Ün (2018) tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin BİLSEM ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Görüşleri” adlı çalışmalarının sonuçlarına göre; BİLSEM öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilerle eğitim yapmanın kendilerine birçok yönden katkı sağladığını vurgulamıştır. Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerle çalıştıktan sonra daha çok araştırmacı olduklarını, yeniliklere açıldıklarını, daha çok çalıştıklarını, olaylara farklı bakış açıları geliştirdiklerini, yeni yöntemler

geliştirdiklerini, yaratıcılıklarının arttığını ve mesleki sağladığını belirtmiştir. Bunun yanında, BİLSEM öğretmenleri üstün yetenekli öğrencilerle çalışmanın yetersiz hissetmeleri, sürekli yeni şeyler üretmek zorunda kalmaları, iş odaklı düşünceleri ve yorucu olması gibi olumsuz etkileri olduğunu belirtmektedir. BİLSEM öğretmenlerinin çoğu Bilim ve Sanat Merkezlerinin olması gereken, iyi bir uygulama olduğunu belirtmiştir. BİLSEM öğretmenleri Bilim ve Sanat Merkezlerinin üstün yetenekli çocukların geliştirilmesi, eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesi, ülkeye faydalı bireyler olmalarını sağlama gibi misyonları olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenler Bilim ve Sanat Merkezlerinin bu misyonu kısmen yerine getirdiğini düşünmektedir. Ayrıca BİLSEM öğretmenlerinin çoğu Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan müfredat programlarında eksikler olduğunu geliştirilmesi için çalışmaların devam ettiğini, akademik destekle birlikte, bireysel müfredat programlarının hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. BİLSEM Öğretmenlerinin çoğu Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan müfredat programlarının öğrencilere birçok yönden katkısı olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler, Bilim ve Sanat Merkezlerinin üniversiteye yakın, ulaşımının kolay, kütüphanelere ve kültür merkezlerine yakın bir konumda olması gerektiğini vurgulamıştır.

Çetin ve Doğan (2018) tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görev Yapan Matematik Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar” adlı çalışmanın sonuçlarına göre; öğretmenlerin etkinliklerle ilgili kapsam ve uygunluk sorunları yaşadıkları; öğrencilerle ilgili ilgisiz/isteksiz davranma, fiziki ve zihinsel olarak yorgun olma, devamsızlık yapma, uygun olmayan davranış sergileme gibi sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenler BİLSEM’lerin fiziki donanımlarında eksikliklerin olduğunu ifade etmiş, BİLSEM’lerin amacını farklı gören velilerle anlaşmazlık yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında öğretmenler çalışma saatleri, özlük, sosyal ve maddi konularda da problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Gökdemir (2017), “Ülkemizde Özel Yetenekli Öğrencilerin Tanılama Sürecinin Öğretmen Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı Yüksek Lisans Tezinde araştırmaya 228 kişi katılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, sınıf öğretmenleri özel yeteneklilerle ilgili kapsamlı bir eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Öğrencilerin çoğunluğuna süreçle ilgili yaşlarına uygun olmayan açıklamalar yapılmıştır. Veliler ise bilgilendirilmenin yetersizliğinden ve psikolojik destek alamamaktan yakınmışlardır.

BİLSEM’de görev yapan öğretmenlerin çoğu bu kuruma kabulün okul öncesi dönemde yapılmasını savunmuşlardır. Ayrıca 6 yaş öncesi üstün zekâlı çocuklarda tanılama sürecinde farklılıklar yaşandığı ortaya çıkmıştır. Rehber öğretmenlerin çoğu WISC-R uygulaması hakkında olumsuz görüşe sahiptirler. WNV testini ise güncel olduğu için olumlu bulmuşlardır. BİLSEM öğretmenleri ve rehber öğretmenler WNV testinin sözel yönüyle eksik oluşunu eleştirmişlerdir.

Koç (2016), “Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrenci Velilerinin Bilim ve Sanat Merkezi’yle İlgili Görüşleri: Bir BİLSEM Örneği” adlı çalışmada Bilim ve Sanat Merkezi’nde öğrenim gören üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin velilerinin bu kurum ile ilgili düşüncelerini ve beklentilerini saptamayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda Bilim ve Sanat Merkezi’nde öğrenim gören üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenci velilerinin BİLSEM personelinden ve BİLSEM’de yapılan eğitim faaliyetlerinden memnun oldukları tespit edilmiştir. BİLSEM’in fiziki ortamının iyileştirilmesi, öğrencilerin BİLSEM’deki çalışma saatlerinin artırılması veya tam zamanlı eğitim almaları gerektiği, öğrencilerin potansiyellerini artırabilmeleri ve yeteneklerini ortaya çıkarabilmeleri için gerekli eğitsel ve donanımsal materyallerinin teknolojik gelişmelere uygun karşılandığı bir özel eğitim kurumu beklentisi içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Satmaz ve Evin Gencil (2016) tarafından yapılan “Bilim Sanat Merkezlerinde Görevlendirilen Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Sorunu” adlı çalışmada katılımcılar etkili ve verimli bir eğitim-öğretim ortamının oluşabilmesi için hizmet içi eğitimin gerekliliğini ifade edilmiştir. Hizmet içi eğitimlerin teknoloji destekli olmasının öğrenci ve öğretmen açısından faydasını artıracaklarını öte yandan hizmet içi eğitim programlarının sayısının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Araştırmada öğretmenler, özellikle öğrencilerin ilgi alanları doğrultusunda, farklı zekâ alanlarına uygun eğitim ortamları hazırlama konusunda eğitim alınması gerektiği, hizmet içi eğitim uygulamalarının etkinliğe ve uygulamaya dayalı olması gerektiği ve psikoloji alanında eğitim almalarının önemli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Şahin (2015) tarafından yapılan “Üstün yetenekli öğrencilerin (İlkokul 3. ve 4. Sınıf düzeyinde) (Bilsem'lere) seçim süreci”ne ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri açısından incelenmesi (Kocaeli ili İzmit ilçesi örneği)” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasının sonuçlarına

göre; yönetici ve öğretmenlerin BİLSEM'lere öğrenci seçimine yönelik görüşlerinin net olmadığı, seçim süreci hakkında çok olumlu düşünmediği, ancak tamamen de olumsuz görüşte olmadığı ortaya çıkmıştır.

Güler (2015) tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezlerine ilişkin paydaşların görüşlerinin incelenmesi” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasının sonuçlarına göre; ebeveynler BİLSEM'le ilgili genel olarak olumlu görüş bildirmekle beraber kendileri için yapılan eğitimin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. BİLSEM'de çalışan öğretmenler BİLSEM'in öğrencilere katkı sağladığını düşünmektedirler. Fakat eğitim kalitesini düşüren unsurlar bulunduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri tanılmanın faydalı olduğunu ancak BİLSEM'in öğrencilerin gelişimine katkısının düşük düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacının gözlemlerinde BİLSEM'de verilen eğitimin öğrencilere özgün çalışmalar yapma imkânı vermediği, BİLSEM'de çalışanlar arasında etkili bir iletişimin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Çamdeviren (2014), “Bilim ve Sanat Merkezine (Bilsem) Devam Eden Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler (Sakarya İli Örneği)” adlı çalışmasının sonuçlarına göre; BİLSEM velileri donanım eksikliği, ulaşım, uygulama saatleri ve günlerine, merkeze devama dair sorunlarla yüz yüze geldiklerini ifade etmişlerdir.

Sarı ve Öğülmüş (2014) tarafından yapılan “ Bilim ve Sanat Merkezlerinde (Bilsem) Karşılaşılan Sorunların Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarının sonuçlarına göre; zenginleştirmenin kaynak ve materyal eksiklikleri nedeniyle tam olarak uygulanamadığı ifade edilmiştir. BİLSEM öğretmenlerinin sayıca yetersizliği, çoğunun kadrolarının başka okullarda olduğu ve görevlendirme olarak çalıştıkları ve dolayısıyla bu durumun verilen eğitimin niteliğini doğrudan etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen diğer bulgulara göre öğrenci devam problemi, idareci kadrosunun yönetsel açıdan yetersizliği, yönetmelik eksikliği, sosyal aktivite yetersizliği ve gibi sorunların tespit edildiği görülmektedir.

Kaya (2013), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi ve BİLSEM'ler” adlı araştırmasının sonucuna göre üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde gelişmiş ülkelerdeki iyi örneklerin ve politikaların incelenmesi, kültürel zenginliğimizle birlikte ülkemizin koşullarına uygun modeller ve uygulamalar geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Er (2013) tarafından yapılan “Öğretmen, anne-baba ve öğrenci görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin okuldaki akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerine etkisi” adlı Yüksek Lisans tez çalışmasının sonuçlarına göre; velilerle kıyaslandığında öğretmenler ve öğrenciler, BİLSEM’lerin öğrencilerin zihinsel, yaratıcılık ve akademik yeteneklerinin gelişimine etkisini daha olumlu görmektedirler. Veliler BİLSEM’lerin öğrencilerin akademik başarılarına fayda sağlamadığı görüşündedir. Öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezleri’nin fiziki alt yapısı ve donanımı, Bilim ve Sanat Merkezi’ndeki öğretmenler ve uygulanan programlarla ilgili görüşleri velilere göre daha olumludur. BİLSEM’lerin çalışma saatleriyle okul saatleri çakışmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezleri’nin okullarla ve velilerle işbirliği yetersizdir. Veliler program sürelerini, araç gereçleri, öğrencilerin geçirdikleri zamanı, laboratuvarları, merkez dışı etkinlikleri, oyun alanlarını öğretmenlere göre yetersiz bulmaktadırlar. Aynı zamanda veliler öğretmenlere göre uygulanan programların öğrenci potansiyeline göre belirlenmediği; uygulanan eğitimde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre hareket edilmediğini ifade etmektedirler.

Altun ve Vural (2012) tarafından yapılan “ Bilim ve Sanat Merkezinde (Bilsem) Görev Yapan Öğretmen ve Yöneticilerin Mesleki Gelişim ve Okul Gelişimine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarının sonuçlarına göre; katılımcıların çoğunluğu öğretmenlere sunulan mesleki gelişim fırsatlarının yeterli olmadığı görüşündedirler. Çalışma sonucunda BİLSEM’lerin ve öğretmenlerin mesleki gelişimle ilgili disiplinler arası uygulamalara öncelik verilmesi gerektiği, mesleki gelişim imkanlarının BİLSEM’lerde daha çeşitli şekilde ele alınmasıyla yöneticilerin ve öğretmelerin özendirilmesi için bir takım faaliyetlerin düzenlenmesi gerektiği önerilmiştir.

Şenol (2011), “Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (BİLSEM Örneği)” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında Türkiye çapındaki 24 BİLSEM’de görev yapan 337 öğretmenin görüşlerine başvurmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; BİLSEM’lerde uygulanan programlara dair öğretmen görüşlerinin çoğunlukla olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için uygulanan yöntemlerden en çok gözlem yöntemini, en az ise yapılandırılmış grid yöntemini kullandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenler çoğunlukla, BİLSEM’lerin fiziki şartlarıyla ilgili problemlerle karşılaşmaktadırlar.

Yumuş (2011) tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezlerinin amacına uygun işleyişinin merkez öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi” adlı Yüksek Lisans tez çalışmasının sonuçlarına göre; öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezleri'nin olanakları ve fiziki donanımlarının yeterli olmadığını düşündükleri ortaya çıkmış, yönetmelik ve program konusunda da çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Bilim ve Sanat Merkezleri'nin üniversiteler ile işbirliği içinde çalışmasının öğrenciler için daha verimli olduğu düşüncesinde oldukları görülmüştür. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki eksik ve aksaklıklar tamamlandığı zaman Bilim ve Sanat Merkezleri'nin daha verimli olacağı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

Yıldız (2010), “Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (Bilsem) Üzerine Bir Araştırma” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında BİLSEM'lerin amaçlarına ulaşma durumlarını, öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerine göre değerlendirmiş, bu görüşler arasında anlamlı oranda fark olup olmadığını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Araştırmaya göre; BİLSEM'ler amaçlarına çok yüksek düzeyde ulaşmaktadırlar. BİLSEM'lerin donanımını öğretmenler yetersiz bulurken öğrenciler ise orta düzeyde bulmaktadır. BİLSEM'lere öğretmen seçim sürecini öğretmenler orta düzeyde yeterli görmektedirler. Öğretmenler hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğu görüşündedirler.

Özkan (2009), “Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Örgütsel Etkililiği” Adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında BİLSEM'de görev yapan yöneticiler, öğretmenler, BİLSEM'de öğrenim gören öğrenciler ile onların velilerinin görüşlerine başvurmuştur. Çıkan sonuçlara göre: Yönetici ve öğretmenler, öğrencilerin BİLSEM'de aldıkları eğitimin, örgün öğrenim gördükleri okullardaki eğitimle bütünlük taşımadığı görüşündedirler. MEB tarafından BİLSEM'lere yönelik oluşturulan özel bir bütçe olmaması nedeniyle çalışmaların etkililiği azalmaktadır. Hizmet içi eğitimleri yetersizdir. Öğrenciler BYF programına geldiklerinde lise giriş sınavı kaygısı yaşayarak dershaneye gittiklerinden dolayı BİLSEM'e devam oranları azalmaktadır. BİLSEM'ler arası öğretmen atamalarına izin verilmemesi, alanda yetişmiş öğretmenlere istihdam bakımından söz konusu kurumların etkililiğini düşürmektedir. BİLSEM velileri öğrencilerin yeteneklerine göre yönlendirme yapılmadığını ve merkezlerde yeteri kadar araştırma ile ilgili çalışmaların yapılmadığı görüşündedirler. Ayrıca veliler ulaşım sorunu yaşamaktadırlar. BİLSEM'de

görev yapan yardımcı hizmetler personelini sayıca yetersiz bulmaktadırlar. Öğretmenlerin öğrencilerin üstün yönüne dair kendilerine yeteri kadar bilgi vermediklerini belirtmişlerdir.

2.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar

Kerr ve Multon (2015) tarafından yapılan çalışmada, üstün yetenekliliğin, cinsiyet kimliği, cinsiyet rolü ve cinsiyet ilişkileri ile etkileşimlerini anlatmışlardır. Araştırmada, özel yetenekli hem kız hem de erkeklerin eğitim uygulamalarında bireylerin potansiyellerinin gelişimine katkı sağlayacak bir model, aynı zamanda cinsiyet eşitsizliklerinin önüne geçecek yollar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre özel yeteneklilerin öğretmenlerine ve velilerine verilen danışmanlık faaliyetleri ile eğitim programlarının artırılması sürece katkı sağlamaktadır. Söz konusu eğitimlerin, özel yeteneklilerin akademik ve kariyer gelişimlerinde hayat boyu etkili olacağı savunulmaktadır.

McCoach ve Siegle'in (2007), öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilere karşı tutumlarını incelediği araştırmaya 262 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, daha önce özel yeteneklilerin eğitimine dair bir eğitim almış öğretmenlerin, kendilerini özel yetenekli hissetme eğiliminde oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerin bu eğilimde olmalarının özel yetenekli öğrencilere karşı tutumlarıyla ilişkili olmadığı ve kendi tutumlarına bir etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır. Bir diğer sonuca göre söz konusu öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilere yönelik tutum ve beklentilerinin beklenenden az olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin aldığı eğitimde, daha çok özel yetenekli öğrencileri güdülemesi ve öğrencilere katkı sağlaması amaçlanmasına karşın, öğretmenlerin kendilerini ön plana çıkardığı görülmüştür. Araştırmanın sonunda, öğretmenlere bu eğitimi verenlerin, programın amaçlarını ve etkililiğini yeniden değerlendirmeleri gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Hansen ve Feldhusen (1994) tarafından yapılan, özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik eğitim almış ve almamış öğretmenlerin karşılaştırıldığı çalışmaya 54'ü özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili eğitim almış ve 28'i ise bu tür bir eğitim almamış toplam 82 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda özel yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitim almış öğretmenlerin, söz konusu eğitimi almamış öğretmenlerden daha iyi öğretim becerileri sergilediği ve daha olumlu sınıf ortamı sundukları belirlenmiştir. Özel yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitim almış öğretmenlerin öğrencilerinde, bu eğitimi almamış

öğretmenlerin öğrencilere göre üst düzey düşünme ve tartışma becerilerinin daha fazla önemsendiği, eğitim almamış öğretmenlerin ise, tartışmaları, bilgi düzeyindeki sorulara indirgeyerek sınırladıkları vurgulanmıştır. Aynı zamanda eğitim almış öğretmenlerin, almamış öğretmenlere göre, öğrencilerini öz yönlendirmeye daha fazla teşvik ettikleri görüşüne yer verilmiştir.

III. BÖLÜM YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacına, önemine, varsayımlara, sınırlılıklara, problem cümlesine, alt problemlerine, araştırmanın yöntemine, çalışma grubuna ve verilerin toplanmasına dair bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Problem Durumu

21.yüzyılın bilgi ve yaratıcılığa dayalı rekabet dünyasında özel yetenekliler kendi alanlarında iş, bilim, teknoloji, sanat ve hizmet sektörlerine, doğdukları ya da göç ettikleri ülkelere ve genel anlamda medeniyete katkıda bulunabilecek değerli bir ekonomik kaynaktır (Akarsu, 2001).

Birçok kişi üstün yetenekleri bulunan çocukların özel eğitime alınması gerektiğine inanmamakta ve bunun sonucu olarak özel eğitimin diğer dalları olan, görme, işitme, zihinsel ve ortopedik engelliler konusunda önemli adımlar atarak, bu grupların sürekli olarak örgün eğitim içine alınmasını sağlarken, hep göz ardı edilen ve yıllardır ihmal edilen bir grup olarak, özel yetenekli çocuklar kapsam dışı kalmaktadır (Ataman, 1996).

Bilgi çağı olarak da adlandırılan günümüzde, insanları daha iyiye daha güzele doğru götüren, birikimleri, buluşları ve ürünleri ortaya koyanlar şüphesiz sıradan insanlar olmamasına rağmen, bu düzeyi geliştiren ve ilerleten, olağanüstü özellikleri bulunan, bu az sayıdaki özel gereksinimli üstün nitelikli kişilere yönelik önlemler, önemlerine paralel olarak yeterince alınamamıştır (Akkanat, 1999; Alabaş, Kamer ve Polat, 2013).

1960'lı yıllardan itibaren, dünya çapında özel yetenekli çocuklara gösterilen ilgide artışlar olmuştur. Bunun başlıca sebepleri arasında gıda ve enerji kaynaklarının giderek yok

olması, çevre kirliliğın artması, siyasi güç dengesinin korunmasındaki zorluklar gibi birçok dünya sorununun ciddiyetini insanların fark etmeleri ve bu tür ciddi sorunlara karşı çözüm getirecek grup olarak üstünleri görmeleri bulunmaktadır (Davaslıgil, 1995).

Öte yandan Türk Medenî Kanunu'nun velayet ve velayetin kapsamı bölümünde yer alan "eğitim" başlıklı 340. maddesinde "Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar. Anne ve baba çocuğa, özellikle üstün ve özel yeteneği olanlarla, bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve meslekî bir eğitim sağlarlar" ifadeleri ile ailenin çocuğunun özel eğitimi ile ilgili yükümlü olduğu belirtilmiştir.

Nitekim Türkiye'de özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine verilen önem giderek artmaktadır (Ayaydın ve Ün, 2018). Bunun neticesi olarak 1993 yılında Bilim ve Sanat Merkezlerinin açılması bu konudaki dönüm noktalarından birisi olarak düşünülebilir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim gördükleri Bilim Sanat Merkezleri ülkemizin geleceği açısından çok önemli bir görevi üstlenmelerine karşın birçok sorunu da barındırmaktadırlar (Sarı ve Ögülmüş, 2014).

Eğitimin temel yapı taşlarından olan öğretmenlerin ve velilerin bu kurumla ilgili görüşlerinin ve beklentilerinin ortaya çıkarılması önemli görülmektedir (Polat ve Koç, 2018). Yaşanan sorunları belirlemek ve olası çözüm yollarına ışık tutmak amacıyla BİLSEM'lerin özel yetenekli öğrencilerin eğitimindeki rolünün söz konusu kurumların öğretmenlerinin ve velilerin bakış açısıyla ortaya çıkarılmasını hedefleyen bu araştırmanın ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördükleri eğitim kurumları olan Bilim ve Sanat Merkezlerinin (BİLSEM) eğitimdeki rolünü öğretmenlerin ve velilerin bakış açılarıyla ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda alt amaç olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. BİLSEM’lerde görev yapan öğretmenlerin bu kurum hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. BİLSEM velilerinin bu kurum hakkındaki görüşleri nelerdir?

3.3. Araştırmanın Önemi

Toplumların en büyük güç kaynağı nitelikli insan gücüdür. Geçmişten günümüze toplumların gelişimi ve değişimi incelendiğinde, onlara yön verenlerin liderlik, üretkenlik ve verimlilik gibi özelliklere sahip “Üstün veya Özel Yetenekli” kişiler olduğu görülmektedir. Bu nedenle, üstün ve özel yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirerek, kapasitelerini en üst seviyede kullanmalarını sağlamak hem bugün hem de gelecek açısından büyük önem arz etmektedir. Bunu sağlamanın yolu da nitelikli bir eğitimden geçmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldıkları kurumların paydaşlarının bu kurumlar hakkındaki görüşleri, başta verilen eğitim olmak üzere bu kurumların ne derece etkili ve verimli olduğuna dair ipuçları verecektir. Araştırma sonucunda özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin ve velilerinin BİLSEM hakkındaki görüşlerinin ortaya çıkarılması, çıkacak sonuçlara göre hazırlanacak yeni öğretim programlarına, özel yetenekli öğrencilerin eğitim gördüğü kurumların yapısının ve işleyişinin etkililiğinin artırılmasına, okul-aile işbirliğinin artırılmasına ve öğretmen yetiştirme politikalarının düzenlenmesine yol göstermesi yönüyle önemli görülmektedir.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Aksaray, Ankara, Niğde, Konya ve Kırşehir il sınırları içinde yer alan Aksaray Merkez Bilim ve Sanat Merkezi’nde, Ankara Çankaya Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi’nde, Niğde Merkez Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi’nde, Konya Meram Bilim ve Sanat Merkezi’nde ve Kırşehir Merkez Akşemseddin Bilim ve Sanat Merkezi’nde 2018-2019 eğitim öğretim yılında görev yapan 32 öğretmen ve bu kurumların 71 velisi ile sınırlıdır. Araştırma, araştırmacı tarafından hazırlanarak öğretmen ve velilere uygulanan görüş formlarındaki kişisel bilgilerden ve sorulardan elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

3.5. Varsayımlar

Öğretmenler ve veliler kişisel bilgilerini doğru şekilde ifade etmişlerdir. Öğretmenler ve veliler veri toplama aracındaki soruları doğru anlamışlardır. Öğretmenler ve veliler araştırma sorularını doğru ve içtenlikle cevaplamışlardır.

3.6. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada BİLSEM’de görev yapan öğretmenler ile BİLSEM velilerinin söz konusu kurumlara yönelik görüşlerini ortaya koymak için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin objektif ve sistematik bir biçimde incelenmesine imkan tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

İçerik analizinde temel amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Buna göre toplanan veriler önce kavramsallaştırılır daha sonra ise ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir şekilde düzenlenir ve buna bağlı olarak veriyi açıklayan temalar saptanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizinde, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşama bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada da, ilk olarak katılımcıların görüşlerinden yola çıkılarak kodlar belirlenmiş, daha sonra ise buna bağlı olarak sırasıyla kategorilere ve temalara ulaşılmıştır. Ardından elde edilen veriler frekans ve yüzdelik değerlere göre sayısal hale getirilerek sunulmuştur. Son olarak, elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

3.7. Çalışma Grubu

Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir (convenience) durum örnekleme” kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem, katılımcılara daha kolay bir şekilde ulaşılabilmesine olanak sağlamasından dolayı araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 141).

Bu bağlamda, araştırmanın çalışma grubunu gönüllülük esasına göre Aksaray, Ankara, Konya, Niğde ve Kırşehir illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında görev yapan 32 öğretmen ile çocuğu bu kurumlarda öğrenim gören 71 veli oluşturmaktadır. Katılımcılar belirlenirken öğretmenlerin BİLSEM’de kadrolu olarak görev

yapması dikkate alınmıştır. Veli katılımcıların ise çocuklarının en az bir yıldır BİLSEM’de öğrenim görüyor olması ön koşul olarak benimsenmiştir. Çalışmaya dâhil olan katılımcılardan öğretmenler için “Ö”, veliler için ise “V” katılımcı kodu kullanılmıştır.

3.8. Verilerin Toplanması

Araştırma öncesi ilgili alan yazın taraması yapıldıktan sonra araştırmacı tarafından alan uzmanı ve dil uzmanı görüşleri alınarak 2 bölümden oluşan bir form geliştirilmiştir. İlk bölümde katılımcıların kişisel bilgileri istenirken, ikinci bölümde ise araştırmaya ilişkin görüşlerinin istendiği yapılandırılmış açık uçlu görüş sorularına yer verilmiştir.

Hazırlanan bu soruların pilot olarak uygulanması için 2 öğretmenle ve 2 veliyle informal olarak ön görüşmeler yapıldıktan sonra sorulara nihai şekli verilmiş ve gerekli yasal izinler alındıktan sonra uygulamalar yapılmıştır.

Veri toplama aracında BİLSEM öğretmenlerine yöneltilen sorular şu şekildedir:

- 1. BİLSEM’e öğretmen seçim sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?**
- 2. Sizi BİLSEM’de görev almaya yönelten gerekçeleriniz nelerdir?**
- 3. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitim (lisans, lisansüstü, çalıştay, seminer, hizmet içi eğitim vs.) aldınız mı? Cevabınız evet ise; bu eğitim/eğitimlerin size ne gibi katkıları oldu?**
- 4. BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın avantajları ve dezavantajları var mıdır? Bu konuya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?**
- 5. Türkiye’de özel yetenekli öğrencileri eğitmek amacıyla uygulanan politikaların daha verimli ve başarılı olması için neler önerirsiniz?**

BİLSEM velilerine ise şu sorular yöneltilmiştir:

1. BİLSEM'e öğrenci seçme yöntemiyle ilgili görüşleriniz nelerdir?
2. Çocuğunuzu BİLSEM'e gönderme sebepleriniz nelerdir?
3. BİLSEM'de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. BİLSEM'in güçlü ve zayıf yönlerini dikkate alan bir değerlendirme yapar mısınız?
5. BİLSEM'in çocuğunuzun yeteneklerini geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Bu konudaki gözlemlerinizi paylaşır mısınız?

Katılımcılar görüşme formundaki soruları araştırmacıdan başka herhangi birinin bulunmadığı bir ortamda yazılı olarak cevaplamışlardır. Yanlış/eksik cevaplanan 3 öğretmen görüş formu ve 7 veli görüş formu araştırmaya dâhil edilmemiştir. İç geçerliliğin sağlanması için katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan BİLSEM'lere, öğretmen ve velilere ilişkin sayısal veriler ise şu şekildedir:

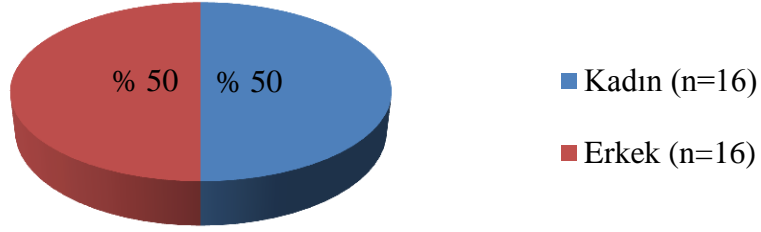
Tablo 3.

Araştırmaya Katılan BİLSEM'ler, Öğretmen ve Veli Sayıları

Kurum	Öğretmen	Veli
	n	n
Aksaray BİLSEM	12	9
Ankara Yasemin Karakaya BİLSEM	2	21
Niğde Akşemseddin BİLSEM	3	20
Kırşehir Yusuf Demir BİLSEM	6	3
Konya Meram BİLSEM	9	18
Toplam	32	71

Tablo 3'te görüldüğü üzere; 103 kişilik çalışma grubuna 5 BİLSEM'den, 32 öğretmen ve 71 veli dâhil edilmiştir.

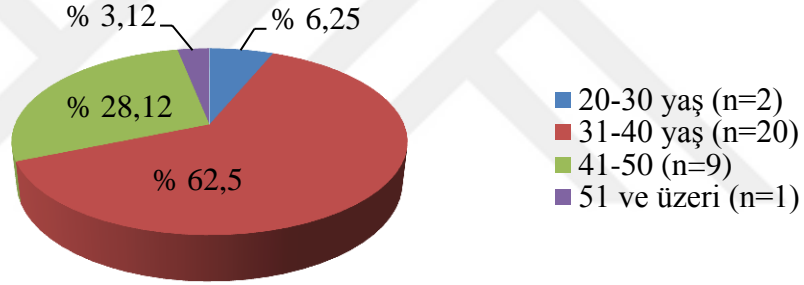
Araştırmaya Katılan BİLSEM Öğretmenlerinin Cinsiyetleri

Şekil 11. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin cinsiyetleri

Şekil 11. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerinin eşit oranda (Kadın: n=16, %50; Erkek: n=16, %50) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya Katılan BİLSEM Öğretmenlerinin Yaşları

Şekil 12. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin yaşları

Şekil 12.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin çoğu (n=20, %62,5) 31-40 yaş aralığındadır.

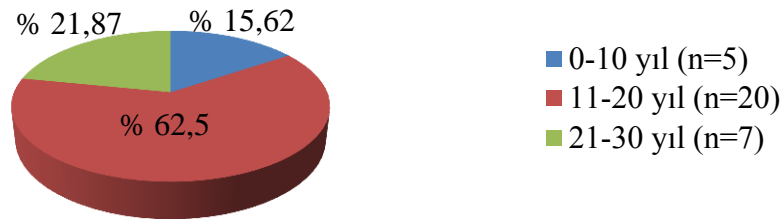
Tablo 4.

Araştırmaya Katılan BİLSEM Öğretmenlerin Branşları

Branş	n	%
Türk Dili ve Edebiyatı	1	3,12
İlköğretim Matematik	1	3,12
Fen ve Teknoloji	1	3,12
Fizik	2	6,25
Kimya	1	3,12
Biyoloji	1	3,12
Matematik	1	3,12
Türkçe	2	6,25
Sosyal Bilgiler	3	9,37
Bilişim Teknolojileri	3	9,37
Rehberlik	4	12,50
Yabancı Dil	7	21,87
Müzik	1	3,12
Görsel Sanatlar	2	6,25
Sınıf Öğretmenliği	2	6,25
Toplam	32	100

Tablo 4. incelendiğinde araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin çoğunun (n=7, %21,87) Yabancı Dil (İngilizce) öğretmeni olduğu görülmektedir.

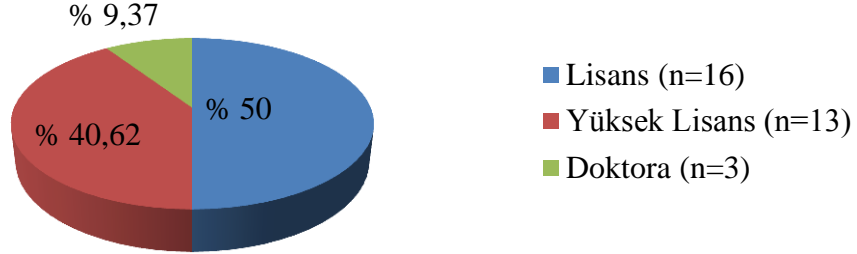
**Araştırmaya Katılan BİLSEM Öğretmenlerinin
Mesleki Kıdemleri**

Şekil 13. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin mesleki kıdemleri

Şekil 13'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin çoğu (n=20, %62,5) 11-20 yıl arasında öğretmen olarak görev yapmaktadır.

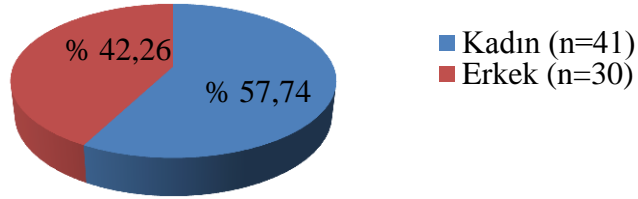
Araştırmaya Katılan BİLSEM Öğretmenlerin Eğitim Durumları

Şekil 14. Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerin eğitim durumları

Şekil 14. incelendiğinde araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin çoğu (n=16, %50) lisans mezunudur.

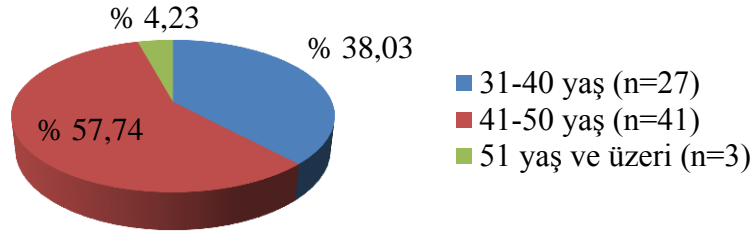
Araştırmaya Katılan BİLSEM Velilerinin Cinsiyetleri

Şekil 15. Araştırmaya katılan BİLSEM velilerinin cinsiyetleri

Şekil 15. incelendiğinde araştırmaya katılan BİLSEM velilerin çoğunun (n=41, %57,74) kadın olduğu görülmektedir.

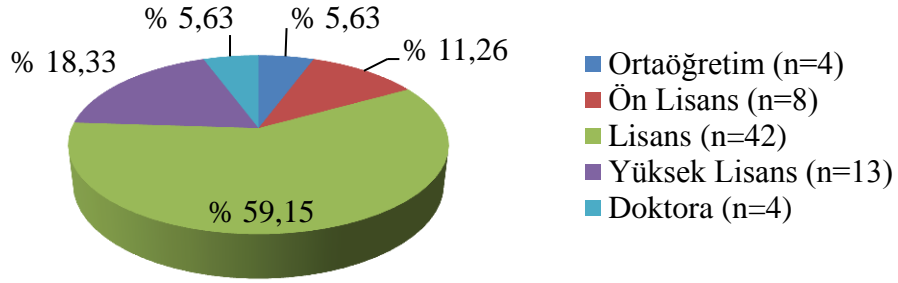
Araştırmaya Katılan BİLSEM Velilerinin Yaşları

Şekil 16. Araştırmaya katılan BİLSEM velilerinin yaşları

Şekil 16. incelendiğinde araştırmaya katılan BİLSEM velilerin çoğunun (n=41, %57,74) 41-50 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Araştırmaya Katılan BİLSEM Velilerinin Eğitim Durumları

Şekil 17. Araştırmaya katılan BİLSEM velilerinin eğitim durumları

Şekil 17 incelendiğinde araştırmaya katılan BİLSEM velilerinin çoğunun (n=42, %59,15) lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

Araştırmaya Katılan BİLSEM Velilerinin Meslekleri

Meslek	n	%
Öğretmen	27	38,02
Mühendis	7	9,85
Memur	7	9,85
Ev Hanımı	6	8,45
Avukat	4	5,63
Hemşire/Ebe	3	4,23
Akademisyen	3	4,23
Doktor	2	2,80
Tekniker	2	2,80
Yazılım Uzmanı	1	1,40
İşçi	1	1,40
Uzman Jandarma	1	1,40
Serbest Meslek	1	1,40
Yönetici	1	1,40
Eğitim Yardımcısı	1	1,40
Laborant	1	1,40
İşletmeci	1	1,40
Subay	1	1,40
İşsiz	1	1,40
Toplam	71	100

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan BİLSEM velilerinin çoğunun (n=27, %38,02) öğretmen olduğu görülmektedir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırmanın bulguları ve bulgulara dayalı yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ulaşılan verilere göre ele alınmıştır. Bu bağlamda; “Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde BİLSEM’lerin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri” ve “Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde BİLSEM’lerin Rolüne İlişkin Veli Görüşleri”ne ilişkin betimsel veriler ortaya konulmuştur.

4.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM’LERİN ROLÜNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

4.1.1. BİLSEM’e Öğretmen Seçim Sürecine Dair Öğretmen Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM’e öğretmen seçim sürecine ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 6.

BİLSEM’e Öğretmen Seçim Sürecine Dair Öğretmen Görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
BİLSEM Öğretmen Seçimi	Olumlu Görüş (% 41, f=18)	Seçim kıstaslarının işlevselliği	8
		Objektiflik	5
		Akademik çalışmaya verilen önem	3
		Öğretim becerilerine olumlu katkı	1
		Adayların kişilik özelliklerinin gözlenebilirliği	1
	Olumsuz Görüş (% 59, f=26)	Mülakat	11
		Eski sisteme dönülmesinin gerekliliği	5
		Müracaat yetersizliği	1
		Giyim-konuşma manevi değerlerin dikkate alınmaması	1
		Adayların yaratıcılığının ölçülmemesi	1
		Adayların daha titiz seçilmesi gerekliliği	1
		Mülakat yerine daha somut verilere yer verilmemesi	1
		Yazılı sınav eksikliği	1
		İletişim becerisi yüksek kişilerin seçilmemesi	1
		Adayların belirli bir süre gözlenmeyişi	1
		Sosyal-kültürel açıdan donanımlı kişilerin seçilmemesi	1
		Okul müdürlerine danışılması	1

Tablo 6. incelendiğinde BİLSEM’de görev yapan öğretmenlerin bu kurumlara öğretmen seçim sürecine dair görüşlerinin BİLSEM Öğretmen Seçimi Teması altında olumlu görüşler ve olumsuz görüşler olarak kategorilendirildiği ve bu görüşlerin çoğunlukla olumsuz yönde olduğu (% 59, f=26) görülmektedir. En çok belirtilen görüşler arasında “mülakat ve eski sisteme dönülmesinin gerekliliği” ifadeleri yer almaktadır. BİLSEM’e öğretmen seçim sürecine ilişkin öğretmen katılımcıların olumsuz görüşlerinden bazı alıntılar şu şekildedir:

Ö3: “Ben 2008 yılı öğretmen seçimi sürecine katıldım. İnternet üzerinden yapılan başvurudan sonra bir ön elemeye tabi tutulan öğretmenler belli bölgelerde kampa alınıp eğitim aldılar. Eğitim sonunda yazılı sınav ve proje sınavı olmak üzere iki aşamalı bir sınavı geçen öğretmenler bakanlık tarafından mülakata çağrıldı. Oldukça zorlayıcı olan bu seçim sürecini atlatıp göreve başlayan öğretmenler diğerlerinden oldukça farklı.”

Ö2: “Şu anki sürecin çok doğru bir süreç olduğunu düşünmüyorum. Öğretmenlerin bir süreç içerisinde değerlendirilmesi gerekiyor.”

Ö29: “...mülakat olması işin rengini değiştirip bulandırmaktadır.”

Ö4: “Mülakatta sorulan soruların öğretmenin alanında yeterli olup olmadığını test ettiğini düşünmüyorum...”

Ö7: “Seçen kişilerin daha bilgili ve ilgili olması gerekiyor.”

Olumlu yönde görüşlerde ise (% 41, f=18) “seçim kıstaslarının işlevselliği, objektiflik ve akademik çalışmaya verilen önem” ön plana çıkmaktadır. BİLSEM’e öğretmen seçim sürecine ilişkin olumlu görüş ifade eden öğretmen katılımcıların görüşlerinden bazı alıntılar ise şu şekildedir:

Ö 5: “Bakanlık tarafından yapılan seçimlerin objektif olduğunu düşünüyorum.”

Ö 11: “Öğretmen seçim süreci objektif ve belirli kurallara göre yapılmaktadır.”

Ö 30: “...kişilik özelliklerinin mülakatta yazılı sınavdan çok daha iyi gözlenebildiği için bu yöntemin gerekli olduğunu da düşünüyorum.”

4.1.2. BİLSEM’de Görev Almaya Yönelten Gerekçelerine Dair Öğretmen Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM’de görev almaya yönelten gerekçelerine ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 7.

BİLSEM’de Görev Almaya Yönelten Gerekçelerine Dair Öğretmen Görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	f	
BİLSEM’de Görev Almaya Yönelten Gerekçeler	Öğrenci (% 40, f=23)	Özel yetenekli bireylerle çalışma	9	
		Öğrencilerin bilişsel seviyesinin yüksekliği	4	
		Derse ilgili öğrenci	3	
		Az sayıda öğrenci	3	
		Öğrencilerle beraber üretkenlik/yaratıcılık isteği	2	
		Öğrencilerin seçkinliği	2	
	Kariyer (%30, f =17)	Güncellik	7	
		Mesleki doyum	4	
		Branşla ilgili farklı yöntemler deneme	1	
		Bilgiyi paylaşma	1	
		Ayrıcalıklı ve faydalı olma	1	
		Daha fazlasını başarma arzusu	1	
		Maddi-manevi daha iyi şartlar	1	
		Merak	1	
		Eğitim- Öğretim Faaliyetleri (%25, f =14)	Proje tabanlı öğretim	6
			Müfredat zorunluluğun olmaması	3
	Atölye		3	
	Rahat çalışma ortamı		1	
	Diğer (%5, f=3)	Ders çeşitliliği	1	
Kurucu müdürün ısrarı		1		
Norm fazlası olunması		1		
	Kurumun konumu	1		

BİLSEM’de görev almaya yönelten gerekçelerine dair öğretmen görüşlerinin yer aldığı Tablo 7. incelendiğinde BİLSEM’de Görev Almaya Yönelten Gerekçeler temasının “öğrenci, kariyer, eğitim durumları ve diğer” olarak kategorilendirildiği ve bu görüşlerin

çoğunlukla “öğrenci” kategorisinde (% 40, $f=23$) yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kategoride en çok ifade edilen görüşler arasında “özel yetenekli bireylerle çalışma” ön plana çıkmaktadır. Öne çıkan görüşler ise şu şekildedir:

Ö 6: “...Her akşam saat 21.00’da evimde olmama rağmen burada olmak muhteşem. Geleceğin bilim insanlarının hamurunda tuzunun bulunması tarifsiz.”

Ö 30: “Üstün yetenekli çocukların iç dünyasını merak ediyorum, bu çocuklarımızın yaşam yolculuğunda onlara iyiliğe ve güzelliğe dair bilinçlendirme adına bir şeyler verebilsem ne mutlu...”

Kariyer kategorisinde (%30, $f=17$) öğretmenler en çok “güncellik ve mesleki doyum” ifadelerine yer vermişlerdir. Öne çıkan görüşler ise şu şekildedir:

Ö 28: “Öğrenmeye açık ve kendimi geliştirmeyi seven bir öğretmen olduğum için.”

Ö 29: “Geçmişte çalıştığım okulda (Endüstri Meslek Lisesi) öğretmenlerin hiç çalışmaması, bir nevi o ortamdaki kaçış. Kişisel olarak çalışmaktan mutlu olmak.”

Eğitim/Öğretim faaliyetleri kategorisindeki (%25, $f=14$) görüşlerde “proje tabanlı öğretim, müfredat zorunluluğun olmaması ve atölye” gerekçelerini ileri sürmüşlerdir. Öne çıkan görüşler ise şu şekildedir:

Ö 6: “...Müfredat kalıbının dışında bir öğretmenlik yapıyor olmam.”

4.1.3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Aldıkları Eğitime Dair Öğretmen Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili aldıkları eğitime ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 8.

Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Aldıkları Eğitime Dair Öğretmen Görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine Dair Hizmet İçi Eğitim	Olumlu Görüşler (%73, f=19)	Özel yetenekliler ve eğitimlerine dair bilgi	9
		BİLSEM öğretmenleriyle bilgi alışverişi	2
		Yaratıcı ve farklı etkinlikler	2
		Öğretim becerilerine olumlu katkı	2
		Proje tabanlı eğitime dair bilgi	1
		21. yy becerilerinin önemi	1
		Öğrencilerle etkili iletişim	1
	Ufuk açıcı	1	
	Olumsuz Görüşler (%4, f=2)	Kısıtlı süre	1
		Önceden bilinen bilgiler	1
Diğer (%23, f=6)	Herhangi bir eğitim almadım	6	

BİLSEM öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili aldıkları eğitime dair görüşlerini içeren tablo 8. incelendiğinde görüşlerin çoğunun (%73, f=19) olumlu olduğu görülmektedir. Bu görüşlerden en çok belirtilen ise “özel yetenekliler ve eğitimlerine dair bilgi” görüşü olmuştur. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili bir eğitim alıp bu eğitimin/eğitimlerin kendilerine olumlu katkıları olduğunu ifade eden öğretmen katılımcıların görüşlerinden bazı alıntılar şu şekildedir:

Ö 27: “...bu eğitimden üstün yetenekliler yönelik etkinlikler ve üstün yeteneklilerin özellikleri konusunda faydalandım.”

Ö 29: “...farklı olan çocuklara nasıl eğitim-öğretim uygulanmalı, diğerlerinden farklarını bilip ona göre yaklaşmak, vb.”

Ö 2: “BİLSEM’de çalıştığım süreçte pek çok çalıştay, seminer ve hizmet içi eğitime katıldım. Her bir eğitimde paylaşılan tecrübeler oldukça katkı sağladı.”

Öğretmenlerin önemli bir kısmı ise (%23, $f = 6$) herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili bir eğitim alıp bu eğitimle/eğitimlerle ilgili olumsuz görüş belirten öğretmen katılımcılar ise görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ö 31: “...genellikle daha önce edindiğim bilgilerdi.”

4.1.4. BİLSEM’de Öğretmen Olarak Görev Yapmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına Dair Öğretmen Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın avantajlarına ve dezavantajlarına ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 9.

BİLSEM’de Öğretmen Olarak Görev Yapmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına Dair Öğretmen Görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	f		
BİLSEM’de Öğretmen Olarak Görev Yapmak	Avantajlar (% 45, f= 62)	Öğrenci	19		
		Kendini geliştirme	9		
		Öğrenci sayısı	6		
		Özgün çalışma ortamı	6		
		Proje tabanlı öğretim	4		
		Dezavantajı yok	4		
		Esnek müfredat	3		
		Sınav/yazılı olmaması	2		
		Veli	2		
		Fiziki koşullar ve imkânlar	2		
		Mesleki doyum	1		
		Öğrenci seçimi	1		
		Öğretmen seçimi	1		
		Öğretmenlerin birbiriyle etkileşimi	1		
		Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre eğitim	1		
		Dezavantajlar (%55, f=74)		Çalışma saatleri	20
				Fiziksel ve donanımsal eksiklikler	9
				Öğrencilerin BİLSEM’i önemsemeyişi	7
				Örgün okul kaynaklı sınav kaygısı	4
				Öğrenci yorgunluğu	4
Sürekli farklı etkinlikler hazırlama	3				
Hizmet içi eğitim	3				
Veli	3				
Öğrencilerin şımarıklığı	3				
Öğrenci isteksizliği	3				
Kurumun tanınırlığı	2				
BİLSEM-üniversite işbirliğinin olmayışı	2				
Yoğun çalışmaya dair okul idaresi baskısı	2				
Ölçme-değerlendirme	1				
Maddi kazancın yetersizliği	1				
Tanılama	1				
Öğrencilerin sadece BİLSEM’e ait öğrenci olmaması	1				
Öğrencilerin beslenme zorluğu çekmesi	1				
Belirli bir müfredatın olmaması	1				
Kurumdaki etkinliklerin örgün öğrenim görülen okula yansımaması	1				
Yetersiz öğretmen sayısı	1				
Ulaşım	1				

Tablo 9. incelendiğinde öğretmenlerin çoğu (%55, f=74) BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın dezavantajlı olduğuna dair görüş bildirmişlerdir. Buna gerekçe olarak ise çoğunlukla “çalışma saatleri”ne (f=20) dikkat çekmişlerdir. Öğretmen katılımcılar BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın dezavantajlarını ifade ederken şu görüşlere yer vermişlerdir:

Ö 3: “...Çalışma saatlerimiz oldukça ağır. Cumartesi herkes ailesi ile birlikte vakit geçirirken ben 12 saat derse giriyorum...”

Ö 29: “İdare tarafından büyük bir mobbing var. Üst mercilerin sanırım müdürlere de baskısı var. Bu okulda 7/24 çalışıyor gibi oluyor insan. Okul bitti olayı yok...”

BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın avantajlı olduğunu belirten öğretmenler (% 45, f= 62) ise çoğunlukla “öğrenci” görüşüne yer vermişlerdir. Söz konusu öğretmen katılımcılar BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın avantajlarından söz ederken ise şu görüşlere yer vermişlerdir:

Ö 8: “...öğrenci kalitesinin getirdiği mesleki doyum.”

Ö 29: “...farklı alanlara kapı açması, öğretmenin kendini geliştirmesi için imkân oluşturması...”

Ö 27: “Çalıştığımız öğrenci gruplarında az sayıda öğrenci olması...”

4.1.5. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Türkiye’de Uygulanan Eğitim Politikalarına Dair Öğretmen Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili Türkiye’de uygulanan eğitim politikalarına ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 10.

Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Türkiye’de Uygulanan Eğitim Politikalarına Dair Öğretmen Görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	f
Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Eğitim Politikaları		BİLSEM’lerin tam zamanlı okula/örgün eğitim kurumuna dönüşmesi	10
		BİLSEM için standart müfredat	4
	Eğitim/Öğretim Faaliyetleri (%52, f= 26)	BİLSEM çalışma saatleri	4
		BİLSEM’lerin fiziki donanımlarının iyileştirilmesi	3
		Eğitim kampları	2
		Tanımlama süreci	2
		BİLSEM’lerde Ar-Ge merkezleri	1
		BİLSEM öğrencilerine sınavlarda ek puan	3
		Erken yaşta üniversite imkânı	1
		BİLSEM öğrencilerinin merkezi sınavlardan muaf olması	1
		Sınav kaygısı	1
		Çevreyle/Diğer Kurumlarla İşbirliği (%8, f =4)	
Okul dışı öğrenme ortamları BİLSEM işbirliği	1		
Kurum ve atölye	1		
Sertifika programları	1		
Maddi Destek (%8, f =4)		Burs/maddi destek	4
		Lisansüstü eğitim desteği	1
Öğretmen (%6, f =3)		Hizmet içi eğitimler	1
		Öğretmen seçim süreci	1
Kanun/ Yönetmelik (%6, f =3)		Özel yetenekliler eğitimi kanunu	3
Mezunlar (%8, f =4)		Mezunlara devletin önemli kademelerinde görev	2
		Mezunların takibi	2

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili Türkiye’de uygulanan eğitim politikalarına dair öğretmen görüşlerinin yer aldığı tablo 10. incelendiğinde “eğitim/öğretim faaliyetleri, merkezi sınavlar, çevreyle/diğer kurumlarla işbirliği, maddi destek, öğretmen, kanun/yönetmelik ve mezunlar” kategorilerine yer verildiği görülmektedir. BİLSEM öğretmenleri en çok (%52, f= 26) eğitim/öğretim faaliyetleri hakkında görüşlerini dile

getirmişlerdir. Bu görüşlerden “BİLSEM’lerin tam zamanlı okula/örgün eğitim kurumuna dönüşmesi” en çok bahsedilen ifade olmuştur. Bu görüşlerden bazı örnekler şu şekildedir:

Ö 7: “*Örgün eğitim altına alınması gerektiğini düşünüyorum.*”

Ö 28: “*BİLSEM’ler okul olmalı...*”

Ö 26: “*...bu öğrencileri normal okula gitmeksizin sadece BİLSEM’lerde yetiştirip...*”

Ö 22: “*Öğrencilerin gelmesi öne çekilmeli. 20:00’da çıkan bir öğrencinin evine dönmesi ve kendi dersleri, ailesi, özel zaman ayırması zor...*”

Ö 30: “*BİLSEM’lerin fiziki koşullarının da iyileştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.*”

Merkezi sınavlar kategorisinde (%12, $f=6$) ise öğretmenler daha çok “BİLSEM öğrencilerine sınavlarda ek puan” verilmesi gerektiğinden söz ederken bu görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ö 3: “*Akranlarının test çözüp sınavlara hazırlandığı 8-10 saatlik zaman dilimini BİLSEM’de geçiren öğrenciler için sınavlarda ek puan verilmeli.*”

Ö 4: “*Öğrenciler BİLSEM’in avantajını yaşamalı (sınavlarda ek puan, ...)...*”

BİLSEM’lerin çevreyle/diğer kurumlarla işbirliğine gitmesi gerektiğini ifade eden (%8, $f=4$) öğretmenlerin gerekçelerinden bazıları ise şu şekildedir:

Ö 8: “*...özel yeteneklilerin eğitimi amacıyla daha çok kurum ve atölye oluşturulmalı. Sertifika programları ile verilen eğitimler belgelenmeli.*”

Ö 10: “*...okul dışı öğrenme ortamları ile BİLSEM’ler bütünleşmeli...*”

Ö 3: “*Üniversiteler ile işbirliği şart...*”

Ayrıca öğretmenler, BİLSEM’de öğrenim gören öğrencilerin “maddi destek” kapsamına alınması gerektiğini ileri sürmüşlerdir (%8, $f=4$). Buna dair bazı görüşler şu şekildedir:

Ö 25: “*Özel yetenekli öğrencilerin devlet bursları ile desteklenmesini ...*”

Ö 11: “Özel yetenekli öğrenciler maddi olarak daha fazla desteklenmelidir...”

Bunun yanında, öğretmenler BİLSEM mezunlara dair önerilerde bulunarak (%8, f=4) şu ifadelerle yer vermişlerdir:

Ö 16: “Bu öğrencileri, özel yeteneklileri ülkemizde tutup başka ülkelere kaptırmamalıyız. Devlet bununla ilgili politika ve strateji geliştirmeli.”

“Öğretmen” kategorisinde (%6, f=3) ise “lisansüstü eğitim desteği, hizmet içi eğitimler, öğretmen seçim süreci”ne dair şu görüşleri dile getirmişlerdir:

Ö 17: “Özel yetenekli öğrencilere daha faydalı olmak için hizmet içi kursların yaygınlaştırılmasından yanayım.”

Ö 5: “BİLSEM’lerde çalışan öğretmenlerin tamamının özel yetenekliler yüksek lisans programına dâhil edilmesi, bu öğretmenlerin bu alanda eğitimlerinin ve araştırmalarının desteklenmesi...”

“Özel Yetenekliler eğitimine dair kanun” çıkarılması gerektiğini belirten görüşler (%6, f=3) de yer almaktadır. Öğretmenler bu görüşlerini dile getirirken şu şekilde ifadelerle yer vermişlerdir:

Ö 15: “Eğitim politikası haline dönüşüp kanunlaşması gerekmektedir...”

4.2. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM’LERİN ROLÜNE İLİŞKİN VELİ GÖRÜŞLERİ

4.2.1. BİLSEM’e Öğrenci Seçme Yöntemine Dair Veli Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM velilerinin BİLSEM’e öğrenci seçme yöntemine dair görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 11.

BİLSEM Velilerinin BİLSEM'e Öğrenci Seçme Yöntemine Dair Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	f
BİLSEM'e Öğrenci Seçimi	Olumlu Görüş (%55, f=44)	Doğru/uygun	22
		Adil	8
		Seçici	3
		Ciddi	2
		Bilimsel yönetime dayalı	2
		Tabletle sınav	2
		Yeteneği ön plana çıkarıcı	2
		Uluslararası standartlara yakın	1
		Mülakat başarılı	1
		Yeterli	1
		Mülakat kaldırılmalı	4
		Ölçme çeşitlendirilmeli	3
		Torpil iddiaları	3
		İlk sınavın ölçücü olmayışı	3
	Tablet kullanmayan/bilmeyen için dezavantaj	2	
	İl genelinde her öğrenciye ulaşamıyor	2	
	Olumsuz Görüş (%39, f=31)	Tanılama tanıtımı yetersiz	2
		Tabletle yapılan sınav belirleyici değil	2
		Kontenjan kısıtlı	1
		WISC-R bütün öğrencilere uygulanmalı,	1
		Sınav komisyonundakiler sadece il MEM'den olmamalı	1
		İlgi ve yetenekler daha iyi gözlenmeli	1
		Parlak zekâlı/ön bilgi bakımından şanslılar seçilebiliyor	1
		Yeteneği aslında olmayanlar seçilebiliyor	1
		Yazılı sınav birkaç kere tekrarlanmalı	1
		Sınav sorularını ezberleten yardımcı kaynaklar var	1
	Diğer (%6, f=5)	Sınıf öğretmenleri yeterli bilgiye sahip değil	1
		Grup tarama sınavında başarılı olamayan özel yetenekli çocuklar var	1
		Fikrim yok	3
		Uygulama yapan öğretmenin tutumu	1
	Kötünün iyisi	1	

Tablo 11’de BİLSEM’e öğrenci seçme yöntemine dair veli görüşleri incelendiğinde olumlu görüşlerin (%55, $f=44$) çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu görüşlerde öne çıkanlar “doğru/uygun ($f=22$) ve adil ($f=8$)” ifadeleri olmuştur. Olumlu görüş bildiren velilerin bazı ifadeleri şu şekildedir:

V 55: “Mükemmel olduğunu düşünüyorum.”

V 30: “Yeteneği ön plana çıkararak, objektif kriterlere dayalı olarak yapıldığını düşünüyorum.”

V 4: “...bence doğru bir yöntem...”

V 9: “Bilimsel yönteme dayandığını ve adil bir seçim olduğunu düşünüyorum.”

V 24: “Ayırt edici olduğunu düşünüyorum.”

Velilerin önemli bir kısmı da (%39, $f=31$) BİLSEM’e öğrenci seçme yöntemine dair olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerde öne çıkanlar ise “mülakat kaldırılmalı ($f=4$), ilk sınav ölçücü değil ($f=3$), ölçme çeşitlendirilmeli ($f=3$) ve torpil iddiaları ($f=3$)” ifadeleri olmuştur. Olumsuz görüş bildiren velilerin ifadelerinden bazı örnekler şu şekildedir:

V 12: “Tablet uygulamasının seçme kriterlerinin ilk aşaması ve en belirleyici kısmı olmasını doğru bulmuyorum. Yetenekli sanat öğrencisi bu kısımda elenebilir. Farklı zekâ türleri ve yetenekler için ölçme çeşitliliği oluşturulabilir. Uygulama ve etkinlikler zenginleştirilebilir.”

V 14: “...Bu sistemin ilk aşaması olan tablet uygulaması tabanlı seçimin ise yeteri kadar gerçeği yansıttığını düşünmüyorum. Çoktan seçmeli bir şekilde yapılan ilk sınavda rastlantısal doğru cevaplar verilebiliyor...”

V 28: “Kesinlikle yetenekli öğrenciler (herhangi bir torpil yapılmadan) seçilmelidir.”

V 17: “...Bir de mülakat sınavlarında torpil olduğu iddiaları çok dile getiriliyor. Bu iddianın önüne geçilmesi için mülakat kaldırılabilir.”

V 7: “...ama gerçekten buraya gelebilecek öğrencilerin tamamına ulaşmadığını düşünüyorum.”

4.2.2. Çocuklarını BİLSEM’e Gönderme Sebeplerine Dair Veli Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM velilerinin çocuklarını BİLSEM’e gönderme sebeplerine ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 12.

Çocuklarını BİLSEM’e Gönderme Sebeplerine İlişkin Veli Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	f	
BİLSEM’e Öğrenci Gönderme Sebepleri	Yetenek (%41, f=39)	Özel yeteneğin gelişimi	15	
		Özel yetenekli çocuklarla eğitim	5	
		Yeteneğin doğru yönlendirilmesi	5	
		Yeteneğini kendisinin keşfetmesi	4	
		Yeteneğe uygun faaliyetlerde bulunma	2	
		Yaratıcılık gelişimi	2	
		Yeteneğine değer verildiğini görme	1	
		Yeteneğinin başkaları tarafından keşfedilmesi	1	
		Farklı yeteneklerin ortaya çıkarılması	1	
		Çocuğun yetenekli olduğunu düşünme	1	
		Sanata olan yeteneğin bilimsel başarıyı desteklemesi	1	
		Öğrenmeyi öğrenme	1	
		Eğitim/Öğretim Faaliyetleri (%16, f=15)	Analitik bakış açısı	3
			Projelere katılım	3
			Özel eğitim	1
Evde elde edemeyeceği imkânlar	1			
Daha üretken bir ortam	1			
Uygun şartlarda iyi bir eğitim ortamı	1			
Farklı etkinlik ve araç-gereç yönünden desteklenme	1			
Daha somut öğrenme	1			
	Araştırma-inceleme-problem çözmeye ilgi	1		
	Farklı şeyler öğrenme	1		
	Bilimde ilerleme	1		
	Kendini keşfetme	5		

Sosyalleşme (%11, f=10)	Sosyalleşme	3
	Özgüven	2
Gelecek (%11, f=10)	BİLSEM'in ileriye dönük muhtemel avantajları (ek puan)	5
	Ülkeye faydalı birey olma	3
	Hayalleri gerçekleştirme	1
	Sınav kazanma	1
Yönlendirme (%6, f=6)	Sınıf öğretmeni önerisi	6
Okul Dışı Faaliyet (%6, f=6)	Enerjiyi verimli kullanma	2
	Okul dışı faaliyet	2
	Boş vakti iyi değerlendirme	2
Öğretmen (%2, f=2)	Yetenekli ve ilgili eğitimciler	2
Zekâ (%2, f=2)	Zekâ kullanımı	1
	Zekâ gelişimi	1
Diğer (%5, f=5)	Okuldaki müfredattan sıkılma	2
	Yenilikleri takip etme	1
	Kendini gerçekleştirme	1
	Hoş vakit geçirme	1

Velilerin çocuklarını BİLSEM'e gönderme sebeplerine dair görüşlerini içeren tablo 12. incelendiğinde “yetenek, eğitim/öğretim faaliyetleri, sosyalleşme, gelecek, yönlendirme, okul dışı faaliyet, öğretmen, zekâ ve diğer” olmak üzere 9 kategorinin oluştuğu görülmektedir. Görüşlerin ise “yetenek” kategorisinde (%41, f=39) yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kategoride yer alan bazı ifadeler şu şekildedir:

V 43: “Özel yeteneği konusunda daha ileri gitmesinin sağlanarak akademik ve hayat başarısının artmasını sağlamak.”

V 32: “Yeteneklerini geliştirmek, fark edebilmesini sağlamak, böyle üstün bir yeteneğe sahipse topluma fayda sağlamasını, ülkesine ve dünyaya güzel projelerle katkı sağlamasını desteklemek için.”

V 7: “Farklı özellik ve yetenekleri var ise ortaya çıkması.”

V 14: “Çocuğumun sahip olduğu yeteneklerin gelişmesi ...”

“Eğitim/Öğretim Faaliyetleri” kategorisinde ise “analitik bakış açısı (f=3) ve projelere katılım (f=3)” kodları öne çıkan görüşler arasındadır. Katılımcıların bu görüşlerinden bazı alıntılar ise şu şekildedir:

V 60: “... uygun koşul ve şartlarda iyi bir eğitim ortamı ...”

V 57: “Yapılacak projelere katılım sağlaması.”

V 49: “Hayata daha farklı ve analitik bakabilme ve zekâsını daha güzel kullanabilme becerisini edinmesi için BİLSEM'e gönderiyorum.”

“Sosyalleşme” kategorisinde veli katılımcılar çoğunlukla “kendini keşfetme (f=5) ve sosyalleşme (f=3)” görüşlerine yer vermişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

V 5: “Daha seçkin bir ortamda çocuğumun sosyalleşmesi ...”

V 33: “...ve kendine güveninin artması.”

V 60: “Kendine benzer çocuklarla etkinlik yapmaktan mutlu.”

V 2: “... yeni arkadaşlar edinmesi ...”

“Gelecek” kategorisinde katılımcılar görüşlerini “BİLSEM'in ileriye dönük muhtemel avantajları (f=5) ve ülkeye faydalı birey olma (f=3)” ifadeleriyle belirtme yoluna gitmişlerdir. Bu ifadelerden bazı örnekler şu şekildedir:

V 8: “... üstün yetenekli çocuklara sağlanması gereken ve/veya düşünülen olanaklardan faydalanmasını sağlamak.”

V 35: “Çocuğumun ülkemize ve kendine faydalı bir insan olması...”

V 26: “... ve ileride devlet imkânlarından (lise, yüksek okul gibi) sağlanması halinde faydalanmak.”

“Yönlendirme” kategorisini ise “sınıf öğretmeni önerisi (f=6)” görüşü oluşturmaktadır. Bu görüşe ilişkin bazı örnekler şu şekildedir:

V 22: “*BİLSEM sınavı hakkında hiç bilgim yoktu. Kızımın öğretmeni bizi bilgilendirdi.*”

V 29: “*Öğretmenlerimizin velileri yönlendirmesi neticesinde ...*”

V 18: “*Öğretmenimizin önermesi.*”

“Okul Dışı Faaliyet” kategorisinde katılımcıların görüşleri “enerjiyi verimli kullanma (f=2) ve boş vakti iyi değerlendirme (f=2)” ifadelerinde yoğunlaşmaktadır. Bu ifadelerden bazı alıntılar şu şekildedir:

V 51: “*Alternatif eğitimler kurslar bulmaktan sıkıldık. Çocuğun boş kalmaması lazım. Enerjisini yanlış ve gereksiz yerlere aktarmamalı.*”

V 48: “*Okul dışı maksimum faaliyet imkânı.*”

V 3: “*Okul dışında daha rahat faaliyetler yapabileceği bir ortam olması ...*”

“Öğretmen” kategorisinde ise katılımcı veliler görüşlerini “yetenekli ve ilgili eğitimciler (f=2)” ile ifade etme yoluna gitmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin örnek ise şu şekildedir:

V 65: “*...yetenekli ve ilgili eğitimcilerin olması.*”

“Zekâ” kategorisinde katılımcılar görüşlerini “zekâ kullanımı ve zekâ gelişimi” ifadeleriyle belirtmişlerdir. Bu ifadelerden bir örnek şöyledir:

V 50: “*Zekâ geliştirici yöntemler uygulanabileceğini düşündüm.*”

4.2.3. BİLSEM’de Yürütülen Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Dair Veli Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM velilerinin, BİLSEM’de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 13.

BİLSEM’de Yürütülen Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin Veli Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	f	
BİLSEM Eğitim- Öğretim Faaliyetleri	Olumlu Görüş (%38, f=30)	Doğru/uygun eğitim öğretim faaliyetleri	19	
		Keyifli	4	
		Öğretmenler	3	
		Gelecek planlarına öncülük edici	1	
		Öğrenci sayısı azlığı	1	
		Atölye çalışmaları ve dersler	1	
		Geliştirici	1	
		Olumsuz Görüş (%58, f=45)	Faaliyet/etkinlik yetersizliği	8
			Fiziki donanım	4
			Ders süresi	4
			Veli bilgilendirme	4
			Öğretmenlerde özel eğitim bilgisi	3
			Normal okullardan farklı olmayışı	3
			Maddi devlet desteği eksikliğinin velilere yansıtılması	3
			Velilerin dersane mantığı yaklaşımı	1
	Programların amaca hizmet etmeyişi		1	
	Öğretmen-idareci donanımsızlığı		1	
	Bilimsel düşünme yeteneğinin öğretilmeyişi		1	
	Sistemin sürekli değişmesi		1	
	Yetenek alanına yönlendirmenin uzun zaman alması		1	
	Öğretmen yorgunluğu		1	
	Öğrenci yorgunluğu		1	
	Öğretmenlerin popülerite için BİLSEM’de oluşu		1	
	Ders saatlerinin eksik uygulanışı		1	
	Ders seçimlerinde yeteneğin ön plana çıkmayışı		1	
	Çocukların sıkılması,	1		
	Öğretmen sayısı yetersizliği	1		
	Üst sınıflarda devam oranının düşmesi	1		
	Ahlakla ilgili bölüm eksikliği	1		
	Diğer ülkelerin örnek alınmayışı	1		
	Diğer (%4, f=3)	Bilgim yok	3	

Tablo 13'te BİLSEM'de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine dair veli görüşleri incelendiğinde olumsuz görüş bildirenlerin oranlarının (%58, $f=45$) daha fazla olduğu görülmektedir. Veliler çoğunlukla “faaliyet/etkinlik yetersizliği ($f=8$), fiziki donanım ($f=4$), ders süresi ($f=4$), veli bilgilendirme ($f=4$), öğretmenlerde özel eğitim bilgisi ($f=3$), normal okullardan farklı olmayışı ($f=3$) ve maddi devlet desteği eksikliğinin velilere yansıtılması ($f=2$)” ifadelerini belirtmişlerdir.

V 33: *“Birçok dersin normal okullardan bir farkı olmadan işlendiğini düşünüyorum.”*

V 62: *“Şeffaf ve adil olmadığını, ders seçimlerinde yeteneklerin ön plana çıkmadığını liyakatin esas alınmadığını düşünüyorum. İlerleme göstermek yerine çocukların sıkılarak eve döndüğüne şahit oluyorum.”*

V 42: *“Çocukların yeteneklerini geliştirecek çok fazla etkinlik yok...”*

V 47: *“Eğitimini çok yeterli bulmuyorum eğitim saatleri sürekli eksik uygulanıyor ve bu konuda bir dönüş yapılmıyor.”*

V 14: *“... maddi devlet desteğinin yetersiz kalması ve maddi beklentinin velilere yansıtılması ne yazık ki BİLSEM'lerin değerini ve kurumsal kapasitelerini düşürmektedir. Yaşanan kısmi imkânsızlık sonucu olarak kurumdaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin zenginliği kısıtlanmaktadır.”*

BİLSEM'de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine dair önemli oranda (%38, $f=30$) olumlu görüş bildiren veliler de bulunmaktadır. Bu görüşlerin ise daha çok “doğru/uygun eğitim öğretim faaliyetleri ($f=19$), keyifli ($f=4$) ve öğretmenler ($f=3$)” ifadeleriyle dile getirildiği görülmektedir.

V 58: *“Öğrencilerin yeteneklerine göre gerek bireysel gerek grup eğitimlerinin kaliteli derecede verilmesi, öğrencinin bulunduğu seviyeden daha üst seviyelere taşımak İçin kaliteli eğitim öğretim faaliyetleri verilmektedir.”*

V 39: “Atölye tarzında, birebir alanında uzman öğretmenlerle ders işleniyor. Bu da öğrencileri sıkırmıyor, baskı oluşturmuyor. Yaptığın etkinliği rahatça sunabilmek imkânı veriyor.”

V 60: “Çocuk için zevkli olduğunu görüyorum...”

V 20: “Faaliyetlerin çok keyifli olduğunu düşünüyorum. Her hafta çocuğumuz gelirken acaba bugün ne yapacağız düşüncesiyle seyerek geliyor.”

4.2.4. BİLSEM’in Güçlü ve Zayıf Yönlerine Dair Veli Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM velilerinin BİLSEM’in güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 14.

BİLSEM’in güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin veli görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	f
BİLSEM’in Güçlü ve Zayıf Yönleri	BİLSEM’in Güçlü Yönleri (%37, f=25)	Öğretmenler	5
		Birebir çalışma	3
		Yetenek geliştiricilik	3
		Öğretmen-öğrenci iletişimi	2
		Öğrenci seçimi	1
		Tarihi geçmişe sahip bir okul olması	1
		Özgüven geliştiricilik	1
		Destekleyicilik	1
		Güvenilirlik	1
		Donanımlı bina	1
		Yetenekli öğrenciler	1
		Atölye çalışmaları	1
		Okullarda olmayan öğrenme teknikleri	1
		Geniş vizyon	1
		Yaratıcılığı artırma	1
Farklılıkları saptamaya çalışma	1		

BİLSEM'in Zayıf Yönleri (%63, f=43)	Ödenek	5
	Öğretmenlerin alan/branş hakimiyeti	4
	Kurumun tanınırlığı	4
	Örgün okul sonrası yorgunluk	4
	Materyal	4
	Ulaşım	3
	Çalışma saatleri	2
	Okul-aile işbirliği	2
	Öğrenci sayısı	1
	Teneffüs süresi	1
	Mezunların takibi	1
	Rehberlik faaliyetleri	1
	Öğrenciler arası iletişim	1
	Proje sayısı	1
	Personel sayısı	1
	İçerik planlaması	1
	İdare-öğretmenlerin vizyonu	1
	Gelecek eğitim hayatına yönelik katkısı	1
	Yetenek alanına yönlendirme	1
	Düşünmeyi öğretici etkinlikler	1
Öğrencileri teşvik etmeyişi	1	
Yetenekleri ortaya çıkaran etkinlikler	1	
El ve aklı birleştiren etkinlikler	1	

BİLSEM'in güçlü ve zayıf yönleri hakkında veli görüşleri içeren tablo 14 incelendiğinde çoğunlukla (%63, f=43) zayıf yönler hakkında görüşlerin dile getirildiği görülmektedir. Bu kategoride “ödenek (f=5), öğretmenlerin alan/branş hâkimiyeti (f=4), kurumun tanınırlığı (f=4), örgün okul sonrası yorgunluk (f=4) ve materyal (f=4)” görüşleri ön plana çıkmaktadır.

V 10: “Zayıf yönü: Yeterince ödenek almıyor olması ...”

V 36: “Harika bir fikir olarak ortaya çıkmış. Ama her yerdeki gibi insan faktörü. Bir yeri kıymetli kılan insanlardır. Okullar da orada çalışan öğretmenlerle değer kazanır. Yeteri kadar sahiplenilmediğini, vasat ve orta karar gittiğini, sıradan bir okulmuş havasında olduğunu sıkça düşünmekteyim. Öğretmenler yeterli değiller. TÜBİTAK dışında da başka etkinlik alanları bulmak ve geliştirmek konusunda çalışmalılar. Olimpiyat tarzı yarışma ve sınavlara da öğrenci hazırlamalıdır.”

V 25: “...Laboratuvar ve atölyeler daha fazla maddi imkânla artırılabilir...”

V 47: “... öğrencilere yeterli rehberlik hizmetlerinin yapılmaması. Onun yeteneklerine ve hayallerine refakat edecek öğretmen kadrosunun bu becerilerini kullanmaması.”

V 19: “Birçok kurum ve kişi BİLSEM’i bilmiyor. Daha iyi tanıtılmalı ve bilgilendirilmeli...”

V 26: “...çocukların akşam yorgun bir halde kuruma gitmesi ve performanslarının düşmesidir...”

V 29: “... veli geri dönüşü daha sık yapılmalı.”

BİLSEM’in güçlü yönlerine dair veli görüşlerinde (%37, f=25) ise öne çıkan görüşlerin “öğretmenler, birebir çalışma, yetenek geliştiricilik ve öğretmen-öğrenci iletişimi” olduğu görülmektedir.

V 62: “... kaliteli idareci ve öğretmen kadrosunun olması ...”

V 68: “... öğretmen kadrosu kuvvetli, çocukları sıkmadan, psikolojilerini de dikkate alarak özgüvenlerini koruyarak eğitiyorlar ...”

V 44: “... çocuğumla birebir ilgilenilmesi çok iyi.”

V 18: “...çocuğun yaratıcılığını artırıyor...”

V 32: “...öğretmenlerin öğrenciler ile iletişimi mükemmel.”

4.2.5. BİLSEM’in Öğrencilerin Yeteneğini Geliştirip Geliştirmedigine Dair Veli Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM velilerinin BİLSEM’in öğrencilerin yeteneğini geliştirip geliştirmediğine ilişkin görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 15.

BİLSEM'in Öğrencilerin Yeteneğini Geliştirip Geliştirmedine İlişkin Veli Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	f
BİLSEM'in Yetenek Geliştiriciliği	Olumlu Görüşler (%69, f=47)	Farklı bakış açısı	4
		Sorgulama	2
		Yaratıcılık	1
		Hızlı öğrenme	1
		Merak	1
		Hayal gücü	1
		Farklı çözüm yolları kullanma	1
		Ufuk açma	1
		Fikir üretme	1
		Bilişsel gelişim desteği	1
		Yeni şeyler keşfetme	1
		Yeni şeyler üretme	1
		Yeni yöntemler	1
		Özel yetenek gelişimi	13
		Bilgisayar kullanım becerileri gelişimi	2
		Akıl/zekâ oyunları gelişimi	1
		El becerisi gelişimi	1
		Özgüven	5
		Kendini ifade etme	4
		Fikir alışverişi	2
		Özerklik	1
Sosyalleşme	1		
Olumsuz Görüşler (%31, f=21)	Olumsuz Görüşler (%31, f=21)	Yeterli değil	7
		Katkısı olmadı	4
		Henüz değil	4
		Emin değilim	3
		Amaca hizmet etmiyor	1
		Birçok çalışma sıradan	1
Geriletici	1		

Tablo 15'te BİLSEM'in öğrencilerin yeteneğini geliştirip geliştirmedine dair veli görüşleri incelendiğinde BİLSEM'in çocuklarının yeteneklerini geliştirdiğini düşünen

velilerin çoğunlukta olduğu (%69, f=47) olduğu gör÷lmektedir. Bu gelişimin çocuklarının özel yeteneğine dair olduğunu belirten veli görüşleri (f=13) ön plana çıkmaktadır:

V 10: “Kesinlikle evet. Piyano çalma konusunda çok yol kat etti. Müzik yeteneğinin pekiştirildiğini düşünüyorum.”

V 48: “Elbette geliştiriyor, şuan çocuğum çok güzel çalışmalar yapıyor ...”

V 31: “Evet, yetenekli olduğu konuda kendisine daha çok güveni oluştu.”

V 42: “3D tasarımda biraz geliştiğini düşünüyorum.”

Aynı zamanda BİLSEM’in çocuklarını bilişsel olarak geliştirdiğini ve kişilik gelişimine katkı sunduğunu ifade eden veli görüşleri de bulunmaktadır

V 17: “BİLSEM’in çocuğumun yeteneklerini geliştirdiğini, bakış açısını değiştirdiğini düşünüyorum. Her geçen yıl bu gelişim artarak devam etmektedir.”

V 14: “...geçen süre içinde yeteneğin bilişsel kısmı noktasında bir ilerlemenin ve farkındalık oluştuğunu söylemek mümkün...”

V 12: “...farklı çözüm yolları kullanıyor. Bir sorunla karşılaştığında ben BİLSEM öğrencisiyim kendim halledebilirim diyor.”

V 21: “Evet, düşünüyorum. Çocuğum her gelişinde yeni bir şeyler keşfediyor.”

V 1: “Çocukların özgüvenlerinin geliştiğini, kendilerine güvendiklerini ve başarabileceklerini bilmeleri ...”

V 16: “Kendini daha rahat ifade edebildiğini gözlemliyorum.”

V 32: “Evet kendisini daha rahat ifade etmek, sosyal alanlarda daha rahat hareket etme ...”

BİLSEM'in öğrencilerin yeteneğini geliştirmediğine dair veli görüşleri de (%31, f=21) bulunmaktadır. Bu kategoride ise “yeterli değil (f=7), katkısı olmadı (f=4), henüz değil (f=4) ve emin değilim (f=3)” ifadeleri ön plana çıkmaktadır.

V 63: “Hayır düşünmüyorum, benim çocuğum BİLSEM bilim ve müzik alanında yazılı ve sözlü sınavlardan geçerek kazandı. Müzik atölyesine kaç kez girdiği sayılıdır. Böyle bir çocuğun kendini ifade edebileceği, farklılıklarını sergileyebileceği ortamların ne kadar sınırlı olduğu aşikâr. Bu konuda BİLSEM'deki öğretmen kadrosunun elinden geleni yaptığına inanmıyorum ne yazık ki.”

V 36: “Çocuğum BİLSEM'e başlamadan önce matematik dehasıydı hala matematiği iyi ama bilsem hiçbir katkıda bulunmadı çünkü çocuğum okula ancak yetişiyor. BİLSEM'de zaman dolduruyor. Burs söylentileri olmasa gitmeyecek. Devamsızlık şartını kaldırırsınlar görün bakın kimse devam edecek mi?”

V 39: “Düşünmüyorum iki yıldır BİLSEM'e devam ediyor, olumlu bir gelişme gözlemlemedim.”

V 11: “...henüz evet demek için erken sanırım.”

V 7: “ 2 çocuğum burada. Birisi 8.senesinde bir farklılık görmedim. İkincisi bu sene başladı umutluyum.”

4.2.6. BİLSEM Velilerinin Diğer Görüşleri

Çalışmaya katılan BİLSEM velilerinin diğer görüşlerini yansıtan kodlar ile bu kodların tema ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

Tablo 16.

BİLSEM Velilerinin Diğer Görüşleri

Tema	Kategori	Kodlar	f	
BİLSEM Velilerinin Diğer Görüşleri	Örgün Eğitim Kurumuna Dönüşme (%20, f=6)	BİLSEM'lerin okula dönüşümü	6	
	Öğretmen (%14, f=4)	Öğretmen seçimi	3	
		Öğretmenlerin BİLSEM dışında çalışması	1	
		Dersler (%14, f=4)	Ders saatleri	1
			Proje grupları	1
	Ders seçimleri		1	
	Kurs günleri		1	
	Yeteneğin Değerlendirilmesi (%7, f=2)	Çocuğun yeteneğinden BİLSEM dışında da yararlanma	1	
		Beyin göçü	1	
	Fiziksel Donanım (%7, f=2)	BİLSEM binalarının donanımı	2	
	Tanıtım (%7, f=2)	BİLSEM tanıtımı	2	
	Kurum sayısı (%7, f=2)	BİLSEM sayısı	2	
	Diğer (%24, f=7)	Daha çok öğrenciye ulaşma	1	
		Zamanla BİLSEM'den sıkılma	1	
		Veli bilgilendirmesi	1	
		BİLSEM binalarının üniversite yerleşkelerine yapılması	1	
		Rehberlik hizmetleri	1	
Otopark sorunu		1		
Öğrencilere eğitim hayatlarında öncelik tanınması		1		

BİLSEM velilerinin diğeri görüşlerini içeren tablo 16 incelendiğinde görüşlerin çeşitlilik gösterdiği ve “diğeri” (%24, f=7) kategorisindeki görüşlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

V 30: “Tüm gün okula giden çocukların okul sonrası yorgun bir vaziyette BİLSEM’e gelip fayda beklenmesini mantıklı bulmuyorum. Belli bir yıl sonra öğrenciler devam etmek istemiyor.” (V 30)

V 62: “Özellikle BİLSEM binalarının üniversite yerleşkelerine içerisinde yapılması ile Ülkemizin beşeri sermayesi olan bu çocuklar çok daha fazla kaynağa ulaşım sağlayabileceklerini düşünüyorum. Bu nedenle BİLSEM binalarının üniversite yerleşkelerine yapılması teşvik edilmelidir.” (V 62)

V 65: “Rehberlik zayıf. Birebir veli görüşmesi olması lazım. Durum nedir bilmiyoruz ki...”

“Örgün Eğitim Kurumuna Dönüşme” kategorisinde katılımcılar görüşlerini “BİLSEM’lerin okula dönüşümü (f=6)” ifadesiyle belirtme yoluna gitmişlerdir. Bu görüşe dair bazı örnekler şöyledir:

V 35: “Bütün BİLSEM’ler İstanbul’daki gibi okul olmalı.”

V 31: “BİLSEM ve diğeri okul birleştirilip çocuklar tek okulda eğitim almalı.”

“Öğretmen” kategorisinde ise “öğretmen seçimi (f=3)” ifadesi çoğunlukta. Bu görüşe ilişkin bir örnek şu şekildedir:

V 33: “Öğretmen seçimlerinin daha hassas yapılmasını istiyorum.”

V 34: “... Öğretmenler BİLSEM dışında kesinlikle ve kesinlikle çalışmamalı.”

“Dersler” kategorisinden katılımcıların görüşlerine dair bazı örnekler şöyledir:

V 26: “...BİLSEM’e geliş saatlerinin mutlaka erkene alınması gereklidir.”

V 60: *“Proje guruplarının oluşturulmasında birbirine yakın ilgi alanlarına sahip çocuklarla çalışılması daha verimli olacaktır diye düşünüyorum.”*

“Yeteneğin Değerlendirilmesi” kategorisinden katılımcıların görüşlerine dair bazı örnekler şöyledir:

V 40: *“Çocuğumuzun aldığı eğitim dışında yeterli kullanılmıyor 3 yıldır eğitim gören bir çocuğun hiçbir faaliyette görevlendirilmemesi yetersiz.”*

“Fiziksel Donanım” kategorisinden katılımcıların görüşlerine dair bazı örnekler şöyledir:

V 39: *“Her şeyden önce BİLSEM binaları daha kullanışlı hale getirilmeli...”*

V 28: *“Bilgisayar laboratuvarında yeterli bilgisayar yok sanırım. Öğrencilere laptopunuzu getirin, bilgisayarlar yetmiyor deniliyor...”*

“Tanıtım” kategorisinden katılımcıların görüşlerine dair bazı örnekler şöyledir:

V 22: *“... daha fazla tanıtım ve bilgilendirme yapılarak daha çok öğrenciye ulaşılması...”*

“Kurum sayısı” kategorisinden katılımcıların görüşlerine dair bazı örnekler şöyledir:

V 70: *“BİLSEM’lerin çoğaltılması imkânlarının artırılması ve daha çok öğrencinin bu imkânlardan yararlanması ...”*

V. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezlerinin rolüne yönelik öğretmenlerin ve velilerin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın bu amaçları doğrultusunda; “Kişisel Bilgi Formu” ve “Görüş Formu” geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçme araçları, Aksaray Merkez Bilim ve Sanat Merkezi’nde, Ankara Çankaya Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi’nde, Niğde Merkez Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi’nde, Konya Meram Bilim ve Sanat Merkezi’nde ve Kırşehir Merkez Akşemseddin Bilim ve Sanat Merkezi’nde 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında görev yapan 32 öğretmen ile çocuğu bu kurumlarda öğrenim gören 71 veliye uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ilgili analizler yapılarak elde edilen bulgular, tablolar halinde görselleştirilmiş ve önceki bölümde sunulmuştur.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin BİLSEM’e öğretmen seçim sürecinde özellikle mülakata karşı olumsuz görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenleri söz konusu kurumda görev almaya yönelten temel etkenin öğrenci olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili aldıkları hizmet içi eğitimleri faydalı, ancak sınırlı sayıda bulduklarıdır. Velilerin, BİLSEM tarafından yapılan bilgilendirme faaliyetlerini yetersiz gördüğü ve okul-aile işbirliğine gidilmesinin gerektiğini düşündükleri gözlenmiştir. BİLSEM’e öğrenci seçim sürecine dair, veliler çoğunlukla olumlu görüşe sahipken, yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerini ise çoğunlukla olumsuz buldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca hem velilerin hem de öğretmenlerin; BİLSEM’lerin örgün/normal eğitim kurumu haline dönüştürülmesini, çalışma saatlerinde düzenlemeye gidilmesini, fiziki donanım/materyal eksikliklerinin giderilmesini istediği tespit edilmiştir.

Bilimsel araştırmalarda, bulguların sunulmasından sonra bunların yorumlanması ve sonuçlarının vurgulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Alan yazında bildirilmiş olan diğer çalışmalar ışığında, elde edilen bulguların değerlendirilmesine imkân sağladığı için sonuç/tartışma kısmı önemli kabul edilmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın bu bölümünde, araştırma bulguları ile benzer araştırmaları yapanların bulguları arasındaki benzerlikler veya

karşıtlıklar ifade edilmiş ve ilgili sonuçlar üzerinde etkisi olabilecek etkenler alan yazın gözetilerek tartışılmıştır.

5.1. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM'LERİN ROLÜNE DAİR ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Bu bölümde; özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde BİLSEM'lerin rolüne ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla BİLSEM öğretmenlerinin görüşleri kapsamında: BİLSEM'e Öğretmen Seçim Sürecine ilişkin sonuçlar, BİLSEM'de Görev Almaya Yönelten Gerekçelere ilişkin sonuçlar, Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle İlgili Aldıkları Eğitime ilişkin sonuçlar, BİLSEM'de Öğretmen Olarak Görev Yapmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına ilişkin sonuçlar, Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle İlgili Türkiye'de Uygulanan Eğitim Politikalarına ilişkin sonuçlar verilmiştir.

5.1.1. BİLSEM'e Öğretmen Seçim Sürecine Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin bu kurumlara öğretmen seçim süreciyle ilgili görüşlerinin çoğunlukla olumsuz yönde olduğu görülmektedir. En çok belirtilen görüşler arasında “eski sisteme dönülmesinin gerekliliği, mülakat jürisi, dosya üzerinden puanlama ve mülakat, mülakatta sorulan soruların alanda yeterliği ölçmemesi” ifadeleri yer almaktadır. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin önemli bir kısmının özellikle seçim sürecindeki mülakattan memnun olmadığı anlamı çıkarılabilir.

Olumlu yönde görüşlerde ise “seçim kriterlerinin işlevselliği, objektiflik ve akademik çalışmaya verilen önem” ön plana çıkmıştır. BİLSEM'de proje tabanlı eğitim uygulamalarına yer verildiği düşünüldüğünde öğretmenler, bilimsel/akademik çalışmalarının seçim sürecinde dikkate alınmasına olumlu bakmaktadırlar.

5.1.2. BİLSEM'de Görev Almaya Yönelten Gerekçelerine Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

BİLSEM öğretmenlerini bu kurumlarda görev almaya yönelten en büyük gerekçenin “öğrenci” olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler bu görüşlerini en çok özel yetenekli bireylerle çalışma isteklerinden kaynaklandığını belirtmiş; zeki/seçkin, derse ilgili ve beraber yaratıcı etkinlikler yapabilecekleri öğrenci ile çalışmak istediklerini dile getirmişlerdir. Sınıf

mevcutlarının az olması da bir diğer etken olmuştur. Normal/örgün eğitim veren okullarda derslerin büyük kısmı zorunlu ders olarak okutulmaktadır. Seçmeli derslerin belirlenmesinde bile okulun şartları ve personel imkânları dâhilinde öğrencilerin isteklerinin yerine getirilmediği durumlar olmaktadır. Böylece çoğunlukla öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine önem verilmeden ders programları düzenlenmektedir. BİLSEM’de ise bu durumun hemen hemen tam tersi olması, öğretmenlerin bu kurumu tercih etme sebeplerinden biri olarak düşünülebilir.

Öğretmenleri BİLSEM’de görev almaya yönelten bir diğer unsur ise kariyer olanakları olmuştur. “kendini geliştirmek ve güncellik” gerekçelerinden hareketle öğrenci hazırbulunuşluğunun diğer okullara göre yüksek olduğu düşünüldüğünde, branşlarıyla ilgili güncel gelişmeleri takip ederek bunları derslerinde verimli şekilde uygulayabileceklerini düşündükleri sonucuna ulaşılabilir.

BİLSEM’de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri ise öğretmenlerin bu kurumları tercih etmesinin bir diğer nedeni olduğu görülmektedir. Nitekim normal/örgün eğitim kurumlarından farklı olarak projeye dayalı çalışma, müfredat zorunluluğun olmaması ve atölye imkânları bu gerekçelerin temel sebepleri olarak ön plana çıkmaktadır.

5.1.3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimiyle İlgili Aldıkları Eğitime Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

BİLSEM öğretmenlerinin çoğu özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili aldıkları hizmet içi eğitime dair olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu eğitimlerin özel yetenekli bireylerin özellikleri ve eğitimlerine dair öğretmenlere katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan bu eğitimler sırasında diğer/tecrübeli BİLSEM öğretmenleriyle bilgi alışverişinde bulunulması ve farklı etkinliklerin paylaşılması da diğer faydalar arasındadır. Öğretmenlerin BİLSEM’de görev yapmaya başladıktan sonra hizmet içi eğitim alana kadar özel yetenekli bireylere ve eğitimlerine ilişkin bilgi sahibi olmamalarına sebep olarak, lisans eğitimleri sırasında yada öğretmenlik yaptıkları süre boyunca bu konuya dair yeteri kadar eğitim almadıkları gösterilebilir.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı ise herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Buna sebep olarak 2016 yılından sonra BİLSEM öğretmenlerine MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü/Araştırma-Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı tarafından hizmet içi eğitim kursları/seminerleri verilmemesi gösterilebilir (www.orgm.meb.gov.tr). Bu sonuç diğer araştırmalardaki “merkezi ve yerel otoriteler tarafından öğretmenlere sunulan mesleki gelişim fırsatlarının yetersiz olduğu ve hizmet içi programlarının sayısının yetersiz olduğu” sonuçlarıyla örtüşmektedir (Satmaz ve Evin Gencil 2016; Altun ve Vural 2012; Yıldız, 2010; Özkan, 2009).

Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili bir eğitim alıp bu eğitimle/eğitimlerle ilgili olumsuz görüş ifade eden öğretmen katılımcılar da mevcuttur. Buna göre kısıtlı bir süreyi kapsayan ve daha önceden bilinen bilgilerin aktarıldığı bir eğitim söz konusudur.

5.1.4. BİLSEM’de Öğretmen Olarak Görev Yapmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin çoğu BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın dezavantajlı olduğunu düşünmektedirler. Buna gerekçe olarak ise çoğunlukla çalışma saatlerine dikkat çekmişlerdir. BİLSEM’de eğitim-öğretim faaliyetlerinin hafta içi günlerde akşam saatlerinde, cumartesi günü ise gün boyunca yapılması öğretmenler tarafından olumlu karşılanmamaktadır. Bu sonuç Çetin ve Doğan (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak, BİLSEM öğretmenlerinin söz konusu kurumlarda görev yapmak için bir seçim aşamasından geçtiğinden hareketle, bu kurumların çalışma şartlarına dair ayrıntılı bilgi sahibi olmaları gerektiği de üzerinde düşünülmesi gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bunun yanında sürekli farklı etkinlik hazırlamak zorunda kalmak da bir diğer dezavantaj olarak ifade edilmiştir. Bu sonuç Ayaydın ve Ün (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Normal okullardan farklı olarak BİLSEM’lerde öğretim programlarının olmaması ve öğretmenlere kaynak olarak sadece MEB tarafından “etkinlik örnekleri kitabı” verilmesi buna gerekçe olarak gösterilebilir.

BİLSEM’de görev yapan öğretmenler materyal eksikliği yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu sonuç Yumuş (2011) ve Yıldız (2011) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. BİLSEM’de proje tabanlı öğretim yapıldığı dikkate alındığında yapılan etkinlikler için materyal ihtiyacı doğduğu, ancak bunun yeterince karşılanmadığı buna gerekçe olarak düşünülebilir.

BİLSEM’de öğretmen olarak görev yapmanın avantajlı olduğunu belirten öğretmenler ise motivasyonu ve zihinsel kapasitesi yüksek bireylerle çalışmaktan mutlu olduklarına, öğrenci sayısının az olduğuna ve kendini geliştirme imkânlarına dikkat çekmişlerdir. Bu sonuç Ayaydın ve Ün (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. BİLSEM’de aynı dersi alan öğrenci gruplarının çoğunlukla düşük sayıda tutulması, öğrencilerin zihinsel kapasiteyi ölçen belirli bir seçim süreci neticesinde kuruma kabul edilmesi ve buna bağlı olarak farklı, yaratıcı ve güncel ders içerikleri sayesinde öğretmenlerin kendilerini geliştirme imkânı buldukları buna gerekçe olarak gösterilebilir.

5.1.5. Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle İlgili Türkiye’de Uygulanan Eğitim Politikalarına Dair Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili Türkiye’de uygulanan eğitim politikalarına dair öğretmen görüşleri daha çok BİLSEM’ler üzerinden dile getirilmiştir. Dolayısıyla söz konusu alanda hizmet veren diğer kurum/kuruluşların (Üniversitelerin ilgili bölümleri, STK’lar, özel eğitim kurumları, vs.) yeterince tanınmadığı ifade edilebilir.

BİLSEM öğretmenleri çoğunlukla BİLSEM’lerin tam zamanlı okula/örgün eğitim kurumuna dönüşmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Bunun sebebi olarak öğrencilerin hem okula hem de BİLSEM’e beraber devam etmelerinin getirdiği yorgunluk ve isteksizlik gibi olumsuz sonuçlar ve bu sonuçların eğitim-öğretime yansımaları düşünülebilir.

Ayrıca öğretmenler BİLSEM için standart öğretim programları geliştirilmesi gerektiği görüşündedirler. Bu sonuç yapılan diğer çalışmalarla (Ayaydın ve Ün, 2018; Yumuş, 2011) benzerlik göstermektedir.

BİLSEM öğrencilerine merkezi sınavlarda ek puan verilmesi ve maddi destek kapsamına alınması gerektiğini dile getiren öğretmenler de mevcuttur. Bunun yanında BİLSEM'lerin çevreyle/diğer kurumlarla işbirliğine gitmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu sonuç ise Özkan (2009) tarafından yapılan çalışmadaki "BİLSEM'de uygulanan programın MEB tarafından hazırlanıp TÜBİTAK gibi kurumlar tarafından zenginleştirilmesi gerektiği" sonucuyla benzerlik taşımaktadır.

Araştırmadan çıkan bir diğer sonuç ise özel yetenekli bireylerin eğitimine dair kanun çıkarılması gerektiği yönündedir. Bu sonuç Sarı ve Öğülmüş (2014) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Bir diğer sonuca göre, öğretmenler BİLSEM mezunlarının takip edilmesi ve devletin önemli kademelerinde görev verilmesi gerektiğini önermektedirler. Ayrıca öğretmenler, lisansüstü eğitim ve hizmet içi eğitim imkânlarının artırılması gerektiğini düşünmektedirler.

5.2. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE BİLSEM'LERİN ROLÜNE DAİR VELİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Bu bölümde; özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde BİLSEM'lerin rolüne ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla BİLSEM velilerinin görüşleri kapsamında: BİLSEM'e öğrenci seçme yöntemine ilişkin sonuçlar, çocuklarını BİLSEM'e gönderme sebeplerine ilişkin sonuçlar, BİLSEM'de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin sonuçlar, BİLSEM'in güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin sonuçlar, BİLSEM'in öğrencilerin yeteneğini geliştirip geliştirmedigine ilişkin sonuçlar ve BİLSEM velilerinin diğer görüşlerine ilişkin sonuçlar ifade edilmiştir.

5.2.1. BİLSEM'e Öğrenci Seçme Yöntemine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

BİLSEM'e öğrenci seçme yöntemine dair veli görüşlerinde olumlu görüşlerin çoğunlukta olduğu sonucuna varılmıştır. Bu görüşe gerekçe olarak yapılan seçim yönteminin amaca hizmet ettiği ve objektif olduğu dile getirilmiştir.

Velilerin önemli bir kısmı ise BİLSEM'e öğrenci seçme yöntemine dair olumsuz görüşe sahiptir. Bu görüşlere temel olarak grup tarama aşamasındaki tablet uygulamasının ölçücü olmadığı, ölçme yöntemlerinin çeşitlendirilmesi gerektiği ve süreç esnasında bazı öğrencilere iltimas geçildiği öne sürülmüştür. Ayrıca velilere göre tanılama sürecine dair tanıtım yetersizdir. Bu sonuç Gökdemir (2017) tarafından yapılan araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

5.2.2. Çocuklarını BİLSEM'e Gönderme Sebeplerine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Velilerin çocuklarını BİLSEM'e gönderme sebeplerinin en başında özel yeteneklerinin gelişimine katkı gelmektedir. Buna göre söz konusu kurumda kendisi gibi özel yetenekli akranlarıyla beraber eğitim alarak var olan yeteneği doğru şekilde yönlendirilmektedir.

Velilerin önemli bir kısmı ise öğrencinin normal/örgün eğitim gördüğü okulundaki sınıf öğretmenin önerisi sayesinde bu okula çocuğunu göndermiştir. Buna gerekçe olarak BİLSEM'e öğrenci seçim sürecine dair milli eğitim müdürlükleri tarafından sınıf öğretmenlerine verilen eğitimler gösterilebilir.

Araştırmada çıkan bir diğer sebebe göre; veliler BİLSEM öğrencilerine ileride çeşitli avantajlar sağlanacağı beklentisi içerisindeyler. Bu beklentiler arasında ortaöğretime geçiş ve yükseköğretime geçiş sınavlarından muaf tutulma ya da ek puan, burs/maddi destek, vb. unsurlar düşünülebilir.

Ayrıca ülkeye faydalı bireyler olmalarını istedikleri için çocuklarını BİLSEM'e gönderen velilerin varlığının yanı sıra, onların analitik bakış açısı kazanmaları ve projelere katılım sağlamaları için bu kuruma gönderen veliler de bulunmaktadır.

Çocuklarının enerjilerini verimli kullanmaları, boş vakitlerini iyi değerlendirmeleri, zekâ gelişimi, yetenekli ve ilgili eğitimcilerin olmasından dolayı BİLSEM'i tercih eden veliler de mevcuttur.

5.2.3. BİLSEM’de Yürütülen Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

BİLSEM’de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine dair veliler çoğunlukla olumsuz görüşe sahiptir. Veliler buna gerekçe olarak çoğunlukla faaliyetlerin/etkinliklerin yetersiz olduğunu düşünmektedirler.

Ayrıca BİLSEM velileri, veli bilgilendirmenin yetersiz olduğu görüşündedir. Bu sonuç Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2019) tarafından yapılan araştırmadaki “veliler ile daha fazla iletişim içerisinde olunması gerektiği” ve Er (2013) tarafından yapılan araştırmadaki “velilerle işbirliğinin yetersiz olması” sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Bunun yanında veliler, BİLSEM’in fiziki donanım açısından yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Bu sonuç, yapılan diğer araştırmalardaki sonuçlarla (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2019; Koç, 2016, Çamdeviren, 2014) da örtüşmektedir.

Velilere göre BİLSEM’de yürütülen faaliyetler normal okullardan farklı değildir. Bu sonuç Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2019) tarafından yapılan araştırmadaki “BİLSEM programlarının çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilecek farklı etkinlikler içermesi gerektiği” sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Velilerin bir kısmı ise maddi devlet desteği eksikliğinin velilere yansıtılmasını olumsuz karşılamaktadır. Bu sonuç Er (2013) tarafından yapılan çalışmanın sonucuyla benzerlik arz etmektedir. Ayrıca öğretmenlerde özel eğitim bilgisi eksikliği bulunduğu görüşünde olan BİLSEM velileri de bulunmaktadır.

BİLSEM’de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine dair önemli oranda olumlu görüş bildiren veliler de bulunmaktadır. Bu görüşlerini ise daha çok uygulanan eğitim öğretim faaliyetlerinin doğru olduğu, çocuklarının keyif aldığı ve alanında uzaman öğretmenlerin bulunduğu ifadeleriyle desteklemektedirler. Bu sonuç Koç (2016) ve Güler (2015) tarafından yapılan çalışmalarda ortaya çıkan “eğitim faaliyetlerinden memnun olunması” sonucuyla benzerlik göstermektedir.

5.2.4. BİLSEM'in Güçlü ve Zayıf Yönlerine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Veliler, çoğunlukla BİLSEM'in zayıf yönleri hakkında görüş bildirmiştir. Buna gerekçe olarak gösterilen unsurların başında devlet tarafından kurumlara verilen ödeneğin yetersiz olduğu görüşü gelmektedir. Söz konusu kurumun diğer zayıf yönlerinin ise öğretmenlerin alan/branş hâkimiyetine sahip olmayışı, kurumun yeterince tanınmaması, normal/örgün okul sonrası yorgunluk ve materyal eksikliği olduğu sonucuna varılmıştır.

BİLSEM'in güçlü yönlerine dair görüş bildiren önemli sayıda veli görüşleri de mevcuttur. Bunu ifade ederken ise görüşlerin “öğretmenler, birebir çalışma imkânı, yetenek geliştiriciliğe katkı ve öğretmen-öğrenci iletişimi” sebebiyle olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçta dikkat çeken bir ayrıntı ise BİLSEM'in güçlü yönlerine gerekçe olarak öğretmenleri gösterenlerin oranı ile zayıf yönlerine gerekçe olarak gösterenlerin oranının yakın olmasıdır.

5.2.5. BİLSEM'in Öğrencilerin Yeteneğini Geliştirip Geliştirmediğine Dair Veli Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Velilerin çoğu, BİLSEM'in öğrencilerin yeteneklerini geliştirdiğini düşünmektedirler. Bu gelişimin çocuklarının özel yetenek, bilişsel ve kişilik gelişiminde olduğu görüşündedirler. Buna dair görüşlerde özellikle öğrencilerin hâlihazırda sahip oldukları özel yetenek gelişimine katkı sağlaması ön plana çıkmıştır. Ayrıca söz konusu kurum öğrencilere farklı bakış açısı kazandırmakta ve olayları sorgulamalarına yardım etmektedir. Ancak bu görüş, araştırmanın bir diğer sonucu olan BİLSEM'de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine dair faaliyetlerin/etkinliklerin yetersiz olduğunu öne sürerek çoğunlukla olumsuz görüşe sahip velilerin olmasıyla çelişmektedir.

BİLSEM'lerin öğrencilerin özgüvenini geliştirdiğini ve kendini ifade etme yetisine olumlu katkılar sunduğu görüşünde olan veliler de bulunmaktadır. Bu sonuç, Er (2013) tarafından yapılan çalışmaya göre “BİLSEM'lerin öğrencilerin sosyal ve duygusal becerilerini geliştirdiği” sonucuyla benzerlik arz etmektedir.

BİLSEM'in öğrencilerin yeteneğini geliştirmediğine dair veli görüşleri de bulunmaktadır. Veliler buna gerekçe olarak söz konusu kurumların yetenek geliştirici yanının yeterli olmadığı ve öğrencilerin yeteneğine herhangi bir katkısı olmadığı görüşüne sahiptirler.

5.2.6. BİLSEM Velilerinin Diğer Görüşlerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre BİLSEM velilerinin diğer görüşleri çeşitlilik göstermektedir. Bu görüşlerde ise ön plana çıkan BİLSEM'lerin örgün/normal eğitim kurumuna dönüşmesi isteği olmuştur.

Bir diğer en çok ifade edilen görüş ise öğretmen seçimlerinin daha titiz yapılması gerektiğidir. BİLSEM'lerde görev yapan öğretmenlerin bir kısmının BİLSEM'lerin amacı, yapısı ve işleyişine ve özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitim almadan başka okullardan geçici olarak görevlendirilmesinin sınıf ortamına yansımaları buna gerekçe olarak gösterilebilir.

Söz konusu kurumlara ulaşım problemi yaşayan veliler de bulunmaktadır. Bu sonuç, Çamdeviren (2014) ve Özkan (2009) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. BİLSEM'in il/ilçe genelindeki bütün öğrencilerin öğrenim görmesine imkan vermesi gerektiği düşünüldüğünde, bu kurumların şehrin merkezinde konumlanması beklenebilir.

Yeteneğin değerlendirilmesine önem verilmesi, fiziksel donanımın iyileştirilmesi, kurumun tanıtım faaliyetlerinin artırılması ve kurum sayısının yeterli olmadığı görüşünde olan veliler de mevcuttur.

5.3. ÖNERİLER

BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM'e öğretmen seçim sürecinde özellikle mülakata karşı olumsuz görüşe sahip olmalarından hareketle, mülakatın daha işlevsel hale getirilmesi ya da kaldırılması gerektiği düşünülebilir.

Toplumda bu kurumların tanınırlığının düşük olması nedeniyle tanılama süreci öncesinde BİLSEM tanıtımları artırılmalıdır.

BİLSEM, sadece şehir merkezlerinden gelen öğrencilere yönelik bir kurum olmaktan çıkmalıdır. Kırsal kesimden gelen öğrencilerin de öğrenim görebilmelerine imkân tanıyacak adımlar atılmalıdır.

Sınıf seviyesi yükseldikçe BİLSEM'e devam oranında yaşanan düşüşün sebepleri araştırılmalı ve sorunun çözümüne ilişkin önlemler alınmalıdır.

BİLSEM, sadece «Program Tamamlama Belgesi» veren bir kurum olmanın ötesinde öğrencilerin yaşamlarına daha somut katkılar sağlamalıdır.

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili BİLSEM öğretmenleri aldıkları hizmet içi eğitimlerin faydalı, ancak sınırlı sayıda bulmaktadırlar. Ayrıca herhangi bir eğitim almamış öğretmenlerin de varlığı düşünüldüğünde söz konusu eğitimlerin sayısının artırılması faydalı olabilir.

Eğitim fakültelerinde, özel yetenekli bireyler ve eğitimlerine yönelik bütün öğretmen adaylarına en az farkındalık düzeyinde eğitimler verilmelidir.

Velilerin bilgilendirilme faaliyetlerini yetersiz gördüğü görüşünden hareketle, okul-aile işbirliğine gidilmesi ve veli ile iletişime önem verilmesi gerektiği öne sürülebilir.

Hem velilerin hem de öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında; BİLSEM'lerin örgün/normal eğitim kurumu haline dönüştürülmesi, çalışma saatlerinde düzenlemeye gidilmesi, fiziki donanım/materyal eksikliklerinin tamamlanması gerektiği söylenebilir.

Bu araştırma sadece BİLSEM öğretmenleri ve velileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda; BİLSEM öğrencileri, yöneticileri ve özel yetenekliler alanında uzman akademisyenler ile benzer araştırmalar yapılabilir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemi dâhilinde gerçekleştirilmiştir. Başka bir araştırmada, nicel araştırma yöntemi kullanılabilir ya da karma yöntem kullanılarak araştırma bu yönde desteklenebilir. Bu araştırmada, BİLSEM öğretmenlerinin ve velilerinin bu kurumlara dair görüşleri elde edilen kodlar, kategoriler ve temalardan yola çıkarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Benzer çalışmalarda, bulguların katılımcıların kişisel bilgilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2000). A learning model for Istanbul Science and Arts Center (BILSEM). *Gifted and Talented International*, 15(2), 124-129.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekliler*. Yer Aldığı Eser R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı*. (S. 127-154). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akkanat, H. (1999). *Üstün veya özel yetenekliler*. Edit: M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı* (s. 169-191). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akkutay, Ü. (2004). *Osmanlı eğitim sisteminde enderun mektebi*. Yer Aldığı Eser R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı*. (S. 85-96). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Alabaş, R., Kamer, S., Polat, Ü. (2013). Öğretmenlerin Kariyer Gelişimlerinde Lisansüstü Eğitim: Tercih Sebepleri ve Süreçte Karşılaştıkları Sorunlar/Master's Degree Education in The Career Development of Teachers: Reasons of Preference and The Problems That They Face throughout The Process. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (4), 89-107.
- Alkan, A. (2013). *Öğretmenler için "üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin belirlenmesi eğitim yazılımı"nın geliştirilmesi ve değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı, Ankara.
- Altun, T. ve Vural, S. (2012). Bilim ve sanat merkezinde (Bilsem) görev yapan öğretmen ve yöneticilerin mesleki gelişim ve okul gelişimine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 152-177.
- Ataman, A. (1996). *Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar*. Yer Aldığı Eser R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı*. (S. 155-168). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Ataman, A. B. (2008). *Üstün yetenekli çocuklarda aile ortamının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: İstanbul Bilsem örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı, İstanbul.

Atik, Ş. Y. (2007). *İlköğretimdeki üstün yetenekli öğrencilere uygulanan öğretim yöntemlerinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ayaydın, Y. ve Ün, D. (2018). Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin Bilsem ve üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 121-155.

Bakır, B. (2015). *Üstün zekâlı olan ve üstün zekâlı olmayan öğrencilerin benlik algısı ve ebeveynlerinin çocuk yetiştirme stilleri üzerine bir yapısal eşitlik modellemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Mersin.

Bildiren, A. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar, aileler ve öğretmenler için bir kılavuz*. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.

Çağlar, D. (2004). 1953–1993 yılları arasında üstün zekâlı çocuklar konusunda alınan kararlar, çalışmalar ve uygulamalar. (Editör: Mustafa Ruhi Şirin, Ahmet Emre Bilgili, Adnan Kulaksızoğlu). *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 6–68.

Çakır, L. (2015). *Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde mentörlük ve bir model önerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

- Çamdeviren, Ş. (2014). *Bilim ve sanat merkezine (Bilsem) devam eden üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler (Sakarya ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı, Sakarya.
- Çetin, A., ve Doğan, A. (2018). Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan matematik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(4), 615- 641.
- Çuhadar, C. H. (2017). Müziksel zeka. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(3), 1-12
- Davashgil, Ü. (1990). *Üstün çocuklar*. Yer Aldığı Eser R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı*. (S. 211-218). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davashgil, Ü. (1995). *Üstün zekalı çocukların eğitimi*. Yer Aldığı Eser R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı*. (S. 233-241). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davis, K., Christodoulou, J., Seider, S., Gardner, H. (2011). *The cambridge handbook of intelligence*. Editors: R.J. Stenberg ve S.B. Kaufman. Cambridge University Press.
- Delisle, J. ve Galbraith, J. (2002). *When gifted kids dont't have all the answers. How to meet their social and emotional needs*. Minneapolis: Free Spirit Publishing Inc.
- Demirel, Ş. ve Sak, U. (2011). Yetenek hiyerarşisi: üstün yetenek türlerinin toplumsal değerleri üzerine bir araştırma. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*. 1(1), 61-76.
- Doğan, M., Tekcan, N., Cürebal, F. (2004). *Üstün ve özel yetenekli öğrencilere yönelik bir okul modeli: TEVİTÖL*. I.Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı. (s:101-105). Çocuk Vakfı Yayınları. İstanbul.
- Enç, M. (2005). *Üstün beyin gücü*. (İkinci Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Enç, M. (2005). *Üstün beyin gücü gelişim ve eğitimleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Enç, M. (1979). *Özel eğitimin gerekçesi. Üstün beyin gücü gelişimi ve eğitimleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Epçaçan, U. (2018). *Bilim ve sanat merkezi'ndeki öğretim uygulamalarının öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Er, H. (2013). *Öğretmen, anne-baba ve öğrenci görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin okuldaki akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Erdem, S. (2015). *Üstün yetenekli çocukların eğitim süreçlerinde kültürel ve sosyal sermaye: Ankara Bilsen örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Eriş, B. (2013). *Her çocuk üstün yeteneklidir*. 13. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1995). *Leading minds*. New York: Basic Books, Inc.
- Gardner, H. (1999). *The disciplined mind : What all students should understand*. New York: Simon & Schuster.
- Geçkil, A. (2012). *Bilim ve sanat merkezlerindeki (Bilsen) laboratuvar yeterliliklerinin ve uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

- Genç, M. A. (2013). *Üstün yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi (Konya Bilssem örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi, Konya.
- Gökdemir, S. (2017). *Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin tanılama sürecinin öğretmen veli ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı, Konya.
- Gross, M. U. M. (2018). *Gifted and talented education professional development package for teachers*. Web: https://docs.education.gov.au/system/files/doc/pdf/extension_mod1_ec.pdf adresinden 16 Ağustos 2018'de alınmıştır.
- Güler, M. (2015). *Bilim ve Sanat Merkezlerine ilişkin paydaşların görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Erzurum.
- Gürel, E ve Tat, M. (2010). Çoklu zekâ kuramı: tekli zekâ anlayışından çoklu zekâ yaklaşımına. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(11).
- Hansen, J. B. ve Feldhusen, J. F. (1994). Comparison of Trained and Untrained Teachers of Gifted Students. *Gifted Child Quarterly*, 38(3), 115-121.
- Heuser, Brian L., Wang, Ke, & Shahid, Salman. (2017). Global dimensions of gifted and talented education: The influence of national perceptions on policies and practices. *Global Education Review*, 4(1). 4-21.
- Karabulut, R. (2010). *Türkiye'de üstün yetenekliler eğitiminin tarihi süreci*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Bolu.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler*. 30. Basım. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kaya, N. (2012). Education of gifted students and Bilsem's. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 115-122.
- Kerr, B. A. & Multon, K.D. (2015). The development of gender identity, gender roles, and gender relations in gifted students. *Journal of Counseling & Development*, 93 (2), 183-191.
- Koç, İ. (2016). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenci velilerinin Bilim ve Sanat Merkezi'yle ilgili görüşleri: bir Bilsem örneği. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 17-24.
- Kurtulmuş, Z. (2010). *Bilim ve sanat merkezine devam eden üstün yetenekli çocukların ailelerine verilen bilgisayar temelli eğitimin aile bireylerinin aile ilişkilerini algılamalarına ve çocukların mükemmeliyetçilik düzeylerine etkisinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Levent, F. (2016). Üstün yeteneklilerin eğitiminde mentörlük programı: Uluslararası bağlamda bir inceleme. *Çocuk ve medeniyet*. 1(1), 29-48.
- Levent, F. (2011). *Üstün yeteneklilerin eğitime yönelik görüş ve politikaların incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019a). *Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezlerine öğretmen seçme ve atama kılavuzu*. Web: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_01/08135904_2019_BYLSEM_YYRE_TMEN_SEYME_VE_ATAMA_KILAVUZU.pdf adresinden 17 Ocak 2019'da alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019b). *Milli Eğitim Bakanlığı özel yetenekli öğrenciler için taslak öğretim programları*. Web: <http://mufredat.meb.gov.tr/TaslakProgramlar.aspx> adresinden 13 Mayıs 2019'da alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018a). *Millî eğitim bakanlığı özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Web: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/66.html> adresinden 15 Ağustos 2018'de alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018b). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2017-2018*. Web: <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2017-2018/icerik/327> adresinden 17 Kasım 2018'de alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018c). *Bilim ve sanat merkezleri öğrenci tanılama ve yerleştirme kılavuzu* 2018-2019. Web: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/09171525_2018-2019_BYLSEM_YRENCY_TANILAMA_VE_YERLEYTYRME_KILAVUZU.pdf adresinden 11 Şubat 2019'da alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018d). *2023 Eğitim vizyonu*. Web: http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf adresinden 28 Mayıs 2019'da alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2016). *Millî eğitim bakanlığı tebliğler dergisi bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Web: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1810.pdf> adresinden 24 Kasım 2018'de alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Özel yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı 2013 – 2017*. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Şubat 2013: Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2009). *Üstün zekâ ve özel yetenekli çocuklar. Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi, çocuk gelişimi ve eğitimi*. Web: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/01/334395/dosyalar/2014_03/24112217_stnzekavezelyetenekliocuklar.pdf adresinden 8 Ağustos 2018'de alınmıştır.

McCoach, D. B. & Siegle, D.(2007). What predicts teachers' attitudes toward the gifted?. *Gifted Child Quarterly*, 51(3), 246-254.

- Mendaglio, S. & Tillier, W. (2006). Dabrowski's Theory of Positive Disintegration and Giftedness: Overexcitability Research Findings .*Journal for the Education of the Gifted*, 30(1), 68-87.
- Mertol, H. (2014). *Türkiye ve ABD’de üstün zekâlı çocuklara sosyal bilgiler dersi veren öğretmenlerin görüş ve uygulamaları (Hope projesi ve Bilsem örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı adına Hangar Marka İletişimi ve Reklam Hizmetleri.
- Özden, Yüksel (2003). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Özkan, D. (2009). *Yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre bilim ve sanat merkezlerinin örgütsel etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi Yüksek Lisans Programı, Ankara.
- Özkan, N. (2009). *Üstün zekâlı-üstün yetenekli çocukların eğitiminde okulun, öğretmenin ve ailenin yeri*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü I*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. İstanbul.
- Polat, Ü. ve Koç, O. (2018). Niğde İlinde Görev Yapan Öğretmenlerin Geleceğe Yönelik Mesleki Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*. 3(1), 55-68.
- Resmi Gazete (2013). Millî eğitim bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği. Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/09/20130907-4.htm> adresinden 11 Kasım 2018’de alınmıştır.

- Sak, U. (2014). *Üstün Zekâlılar Özellikleri Tanılanmaları Eğitimleri* (4. Baskı), Ankara: Vize Yayınları.
- Sak, U. (2013). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*. Editör H. Dike. 7. bs. Ankara: Pegem Akademi.
- Sak, U. (2010). *Üstün Zekâlılar Özellikleri, Tanılanmaları, Eğitimleri*. Maya Akademi Yayınevi. 1. Baskı. Ankara
- Sarı, H. ve Öğülmüş, K. (2014). Bilim ve Sanat Merkezlerinde (Bilsem) karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Yıl:2, Sayı:2, 254-265.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2019). Velilerin gözüyle BİLSEM. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 114-133.
- Satmaz, İ. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM ve matematik kavramına ait metaforik algılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Çanakkale.
- Satmaz, İ. ve Evin Gencil, İ. (2016). Bilim Sanat Merkezlerinde görevlendirilen öğretmenlerin hizmet içi eğitim sorunu. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42 (59-73).
- Stenberg, R. J. (2004). *Definitions and conceptions of giftedness*. California: Corwin Press.
- Şahin, A. (1996). *Üstün yetenek ve eğitim*. Yer Aldığı Eser R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı*. (S. 261-263). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şahin, E. (2015). *Üstün yetenekli öğrencilerin (ilkokul 3. ve 4. sınıf düzeyinde) (BİLSEM'lere) seçim sürecine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri açısından incelenmesi (Kocaeli ili*

İzmit ilçesi örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.

Şenol, C. (2011). *Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri (BİLSEM Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Elazığ.

Tarhan, S. ve Kılıç, Ş. (2014). Üstün yetenekli bireylerin tanınması ve Türkiye'deki eğitim modelleri. *Journal of Gifted Education Research / Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 2014, 2(1), 27-43.

Tavşancıl, E., ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*, İstanbul: Epsilon Yayınları.

TDK (2018). Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlük. Web: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b6b4e625e31e0.58962559 adresinden 8 Ağustos 2018'de alınmıştır.

Türkman, B. (2017). *Genel eğitim programını özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına göre farklılaştırma stratejileri*. Yer aldığı eser *Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Program Tasarımı*. Editör: Serap DEMİR. Ankara: Pegem Akademi.

Uzun, A. (2006). *Üstün veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Programı, İzmir.

www.nagc.org. Web: <http://www.nagc.org/resources-publications/resources/gifted-education-us/brief-history-gifted-and-talented-education> adresinden 6 Kasım 2018'de alınmıştır.

www.tevitool.edupage.org. Web: <https://tevitool.edupage.org/about/> adresinden 13 Kasım 2018'de alınmıştır.

www.aa.com.tr. Web: <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/mebden-ozel-yetenekli-ogrencilere-ozel-mufredat/1474991> adresinden 13 Mayıs 2019'da alınmıştır.

www.orgm.meb.gov.tr.

Web:

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/02105113_hizmetieitim.pdf

adresinden 27 Mayıs 2019'da alınmıştır.

Yıldırım, F. (2013). *Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ve motivasyon düzeylerine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Elazığ.

Yıldırım, İ. (2003). *Bireyi Tanıma Teknikleri, Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (Editör: Gürhan CAN). Ankara: Pegema Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1. Veri Toplama Araçları

ÖĞRETMEN GÖRÜŞ FORMU

Değerli öğretmenler; bu araştırmanın amacı özel yeteneklilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezlerinin rolüne yönelik görüşlerinizi belirlemektir. Sizden istenen aşağıda yer alan kişisel bilgi formu ile birlikte görüş formunu eksiksiz olarak doldurmanızdır. Elde edilen veriler gizli tutulacak ve sadece bu yüksek lisans tezinde kullanılacaktır.

Değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Niğde Ömer Halisdemir Ü. Yüksek Lisans Öğrencisi

Seyit Ahmet SARIAY

I. BÖLÜM KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

Yaşınız: 20-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51 ve üzeri ( )

Branşınız: Bilişim Teknolojileri ( ) Biyoloji ( ) Coğrafya( ) Felsefe( ) Fen ve Teknoloji( ) Fizik ( ) Görsel Sanatlar ( ) İlköğretim Matematik ( ) İngilizce ( ) Kimya/ Kimya Teknolojileri( ) Matematik( ) Müzik ( ) Rehberlik ( ) Sınıf Öğretmenliği( ) Sosyal Bilgiler( ) Tarih( ) Türk Dili ve Edebiyatı ( ) Türkçe ( ) Teknoloji ve Tasarım ( )

Mesleki kıdeminiz: 0-10 yıl ( ) 11-20 yıl ( ) 21-30 yıl ( ) 31 yıl ve üzeri ( )

Eğitim durumunuz: Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )

II. BÖLÜM GÖRÜŞ FORMU

1. BİLSEM'e öğretmen seçim sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

2. Sizi BİLSEM'de görev almaya yönelten gerekçeleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

3. Özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitim (lisans, lisansüstü, çalıştay, seminer, hizmet içi eğitim vs.) aldınız mı? Cevabınız evet ise; bu eğitim/egitimlerin size ne gibi katkıları oldu?

.....
.....
.....

4. BİLSEM'de öğretmen olarak görev yapmanın avantajları ve dezavantajları var mıdır? Bu konuya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

5. Türkiye'de özel yeteneklileri eğitmek amacıyla uygulanan politikaların daha verimli ve başarılı olması için neler önerirsiniz?

.....
.....
.....

Belirtmek istediğiniz diğer görüş ve önerileriniz:.....

VELİ GÖRÜŞ FORMU

Değerli veliler; bu araştırmanın amacı özel yeteneklilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezlerinin rolüne yönelik görüşlerinizi belirlemektir. Sizden istenen aşağıda yer alan kişisel bilgi formu ile birlikte görüş formunu eksiksiz olarak doldurmanızdır. Elde edilen veriler gizli tutulacak ve sadece bu yüksek lisans tezinde kullanılacaktır.

Değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Niğde Ömer Halisdemir Ü. Yüksek Lisans Öğrencisi

Seyit Ahmet SARIAY

BÖLÜM I.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

Yaşınız: 20-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51 ve üzeri ( )

Mesleğiniz: .....

Eğitim durumunuz: İlköğretim ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( )
Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )

BÖLÜM II. GÖRÜŞ FORMU

1. BİLSEM'e öğrenci seçme yöntemiyle ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

2. Çocuğunuzu BİLSEM'e gönderme sebepleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

3. BİLSEM'de yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

4. BİLSEM'in güçlü ve zayıf yönlerini dikkate alan bir değerlendirme yapar mısınız?

.....
.....
.....
.....

5. BİLSEM'in çocuğunuzun yeteneklerini geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Bu konudaki gözlemlerinizi paylaşır mısınız?

.....
.....
.....
.....

Belirtmek istediğiniz diğer görüş ve önerileriniz: .....

EK 2. MEB Araştırma İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 27250534-605.01-E.2776679
Konu : Araştırma İzni
(Seyit Ahmet SARIAY)

08.02.2019

Sayın Seyit Ahmet SARIAY
Şeyhhamit Mh. 3330 Sk.B Blok No:20/11
Merkez AKSARAY

- İlgi : a) Araştırmacı Seyit Ahmet SARIAY'ın Genel Müdürlüğümüzde 31.01.2019 tarih ve 2144459 sayılı işlem gören başvurusu.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 12607291 sayılı yazısı, 2017/25 sayılı Genelgesi.

Genel Müdürlüğümüze, "Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Bilim Sanat Merkezlerinin Rolü: Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri" konulu teziniz kapsamında araştırma yapmak istediğinize dair yapmış olduğunuz ilgi (a) başvurunuz ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Söz konusu çalışma, Türkiye genelinde bilim ve sanat merkezlerindeki öğrencilere, öğrencilerin velilerine ve bilim sanat merkezlerinde eğitim öğretim sürecini aksatmaksızın uygulanması, çalışmada sadece yazımız ekindeki mühürlü anket sorularının kullanılması, araştırma raporunun araştırmacı Seyit Ahmet SARIAY tarafından basılı ve dijital olarak Genel Müdürlüğümüzle paylaşılması kaydı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Fikret YILMAZ
Bakan a.
Genel Müdür V.

Ek:
Mühürlü ölçek soruları(6 sayfa)

Bilgi:
B Planı

Adres: MEB Beşevler Kampüsü A Blok
Beşevler/ANKARA
Elektronik Ağ:www.meb.gov.tr
e-posta: btaskirec@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için:Dr. B.TAŞKİREÇ
Tel: (0312) 413 25 34
Faks: (0312) 21313 56

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden edef-470d-35d9-9a3d-034c kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Sınıf Öğretmeni Öğrenci Gözlem Formu

Öğrencinizin hangi alanda özel yetenekli olduğunu düşünüyorsunuz? (En fazla iki alan seçebilirsiniz)

Genel Yetenek	☐
Resim	☐
Müzik	☐

ÖĞRENCİLERİ İLGI VE YETENEKLERİNİ BELİRLEME FORMU

Öğrencinizi kendi yaş grubundaki akranlarıyla karşılaştırarak değerlendiriniz ve aşağıdaki açıklamaya göre her durum ile ilgili öğrencinizi en iyi yanıtın puanı işaretleyiniz. Puanlamanın sağlıklı yapılabilmesi için boş madde bırakmayınız.

HIÇ GÖZLENMEZ (1)
NADİREN GÖZLENİR (2)
ABA SIRA GÖZLENİR (3)
SIKLIKLA GÖZLENİR (4)
SÜREKLİ GÖZLENİR (5)

GENEL ZİHNSEL YETENEK ALANI									
1	Sorulan sorulara hızlı yanıt verir.								
2	Uzun zaman önce öğrendiği bilgilere yönelik sorulara doğru yanıt verir.								
3	Yeni bir konu öğrenmek için sorular sorar.								
4	Sebep sonuç ilişkisini hızlı kurar.								
5	Problem çözümlerinde başarılı tahminlerde bulunur.								
6	Yalnız başına çalışmayı tercih eder.								
7	Bağılantısız fikirler arasında alışılmadık bağlantılar kurar.								
8	Başkalarına garip gelen orijinal deneylere girişir.								
9	Verilen görevi tamamlamada ısrarcıdır.								
10	Çalışmalarında mükemmeliyetçi bir tutum sergiler.								
11	Yoğun bir şekilde çalışır.								
12	Karşılaştığı engellere rağmen çalışmasını sürdürür.								
13	Kendisine koyduğu hedefleri gerçekleştirir.								
GÖRSEL SANATLAR YETENEK ALANI									
1	Kendisinin ve diğerlerinin çalışmalarına estetiğe dayalı zevk, kalite ve mükemmellik anlayışı ile yaklaşır .								
2	Yeni ve orijinal fikirleri, buluşları veya çalışmalarını vardır .								
3	Özgün tasarımlar üretebilir .								
4	Aktif, akıcı ve geniş bir hayal gücüne sahiptir .								
5	Estetik duyarlılığa sahiptir .								
6	Herhangi bir eğitim almamasına rağmen artistik, sanatsal alanlarda (müzik, resim, tiyatro, dans,...)özel yetenekler sergiler .								
7	Çeşitli resim ve çizimlere özgün yorumlar getirir.								
8	Yaşlarına göre farklı temalarda ve alışılmamış çizimlerin dışında özgün çizimler yapar .								
9	Resimleri planlar, derinlik verir ve parçalar arasında uygun oranlar kullanır .								
10	Çeşitli malzemelerden (oyun hamuru, çamur, yaprak,çiçek,tahta, kumaş parçaları, kağıt vb.) değişik tasarımlar yapar .								
11	Çevresini çok iyi gözlemleme yeteneğine sahiptir .								
12	Nesneleri ve ortamları ayrıntıları ile algılar .								
13	Nesneler ve olaylar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları kolaylıkla fark eder .								
14	Gördüğü bir sanat eserini yorumlar ve farklı anlamlar katar.								
MÜZİK YETENEK ALANI									
1	Müzik dinlemeye dönük sürekli fırsat arar veya yaratır.								
2	Daha önce duymadığı ezgileri doğaçlama yoluyla mırıldanarak üretir.								
3	Arkadaşlarına yeni dinlediği müzikleri dinletmeye çalışır.								
4	Çalgı gördüğünde çalmaya dönük sürekli fırsat arar.								
5	Müzik konusunda sürekli soru sorar.								
6	Dans ederek iletişim kurma konusunda dikkat çekici bir eğilimi vardır.								
7	Dinlediği müzikleri kolayca hatırlar ve tam olarak tekrar edebilir.								
8	Müziğin ritmine karşı duyarlıdır; müzikteki tempo değişimlerine vücut hareketleriyle cevap verir.								
9	Belirli bir anda duyulan çeşitli seslerin farkına varır ve bu sesleri tanımlayabilir. Bir melodiye eşlik eden akorlara, performanstaki şarkıcıların veya çalgıların farklı seslerine karşı duyarlıdır.								
10	Tını, perde değişiklikleri, gürlük gibi müzik yapısındaki değişiklikleri fark eder.								

Öğrencinin Adı Soyadı:

Öğretmenin Adı Soyadı:

EK 4. Müzik Yetenek Alanı Bireysel Değerlendirme Kriterleri

Tablo.1 Müziksel İşitme/Bellek

A. Müziksel İşitme/Bellek	Adet
Tek Ses Tekrarı	4
Çift Ses Tekrarı	4
Üç Ses Tekrarı	2
Ezgi Tekrarı	3
Ritim Tekrarı	2
Tonal Aktarım	2

Tek Ses Tekrarı

Uygulayıcı tarafından “Bu aşamada sırayla 4 ayrı ses duyacaksınız. Her bir sesi duyduktan sonra NA ya da LA hecesiyle tekrar et.” yönergesi verilecektir.

Çift Ses Tekrarı

Uygulayıcı tarafından “Bu aşamada aynı anda duyulan iki sesi bize ayrı ayrı NA ya da LA hecesiyle tekrar et. Bu sesler toplam 4 tane olacak.” yönergesi verilecektir.

Üç Ses Tekrarı

Uygulayıcı tarafından “Bu aşamada aynı anda duyulan üç sesi bize ayrı ayrı NA ya da LA hecesiyle tekrar et. Bu sesler toplam 2 tane olacak.” yönergesi verilecektir.

Ezgi Tekrarı

Uygulayıcı tarafından “Bu aşamada verilen ezgiyi dikkatle dinle. Ardından aynı ezgiyi kendi sesinle NA ya da LA hecesiyle tekrar et. Bu ezgiler toplam 3 tane olacak” yönergesi verilecektir.

Ritim Tekrarı

Uygulayıcı tarafından “Bu aşamada verilen ritmi dikkatle dinle. Ardından aynı ritmi kalemle ya da elinle vurarak tekrar et. Bu ritimler toplam 2 tane olacak” yönergesi verilecektir.

Aktarım

Uygulayıcı tarafından “Bu aşamada ‘Yaşasın Okulumuz’ şarkısını duyduğun seslerden başlayarak söyle.” yönergesi verilecektir.

Tablo 2. Müziksel Farkındalık

B. Müziksel Farkındalık	Adet
Tempo Farkındalığı	1
Gürlük Farkındalığı	1
Artikülasyon Farkındalığı	1
Çalgısal Tını Farkındalığı	1

Tempo Farkındalığı

Tek bir müzikal cümlenin üç kez dinletilmesi ve homojen tempo değişikliğinin (örneğin rubato) hangisinde olduğunun ayırt edilmesine yönelik bir soruyu içermektedir.

Gürlük Farkındalığı

Tek bir müzikal cümlenin üç kez dinletilmesi ve gürlük farklılığının (örneğin cresscendo) hangisinde olduğunun ayırt edilmesine yönelik bir soruyu içermektedir.

Artikülasyon Farkındalığı

Tek bir müzikal cümlenin üç kez dinletilmesi ve artikülasyon farklılığının (örneğin staccato) hangisinde olduğunu ayırt edilmesine yönelik bir soruyu içermektedir.

Çalgısal Tını Farkındalığı,

İki sesli bir müzikal cümlenin üç kez dinletilmesi ve çalgılama farklılığının hangisinde olduğunun ayırt edilmesine yönelik bir soruyu içermektedir (örneğin A=iki klarnet, B=klarnet ve obua, A=iki klarnet).

EK 5. Resim Yetenek Alanı Bireysel Değerlendirme Kriterleri

RESİM YETENEK ALANI

1. SINIFLAR ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU

RESİM (GÖRSEL/UZAMSAL) YETENEK ALANI TANILAMA UYGULAMASI		1. Oturum İmgesel Resim					2. Oturum Tasarım ve Kompozisyon					%100
Sıra No. :	Adayın Adı ve Soyadı	20	20	20	10	30	20	20	20	10	30	Ağırlıklı Ortalama
		Kompozisyon	Oran Orantı	Çizgi Yeteneği	Perspektif	Yaratıcılık	Ortalama %50	Kompozisyon	Oran Orantı	Çizgi Yeteneği	Perspektif	
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												
14												
15												
16												
17												
18												
19												
20												

UYGULAMALI TANILAMA SÜRESİ:
1. İmgesel Resim 40 dk. (10 dakika ara)
2. Tasarım ve Kompozisyon 40 dk.

RESİM YETENEK ALANI

2. SINIFLAR ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU

RESİM (GÖRSEL/UZAMSAL) YETENEK ALANI TANILAMA UYGULAMASI		1. Oturum İmgesel Resim					2. Oturum Tasarım ve Kompozisyon					%100		
Sıra No.:	Adayın Adı ve Soyadı	20	20	20	10	30	Ortalama %50	20	20	20	10	30	Ortalama %50	Ağırlıklı Ortalama
		Kompozisyon	Oran Orantı	Çizgi Yeteneği	Perspektif	Yaratıcılık		Kompozisyon	Oran Orantı	Çizgi Yeteneği	Perspektif	Yaratıcılık		
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														
16														
17														
18														
19														
20														

UYGULAMALI TANILAMA SÜRESİ:

1. İmgesel Resim 40 dk. (10 dakika ara)
2. Tasarım ve Kompozisyon 40 dk.

RESİM YETENEK ALANI

3. SINIFLAR ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU

RESİM (GÖRSEL/UZAMSAL) YETENEK ALANI TANILAMA UYGULAMASI		1. Oturum İmgesel Resim					2. Oturum Gözleme Dayalı Tasarım ve Kompozisyon					%100		
Sıra No.:	Adayın Adı ve Soyadı	20	20	20	10	30	Ortalama %50	20	20	20	10	30	Ortalama %50	Ağırlıklı Ortalama
		Kompozisyon	Oran Orantı	Çizgi Yeteneği	Perspektif	Yaratıcılık		Kompozisyon	Oran Orantı	Çizgi Yeteneği	Perspektif	Yaratıcılık		
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														
16														
17														
18														
19														
20														

UYGULAMALI TANILAMA SÜRESİ:

1. İmgesel Resim 40 dk. (10 dakika ara)
2. Gözleme Dayalı Tasarım ve Kompozisyon 40 dk.

EK 6. Program Tamamlama Belgesi

T.C.

.....VALİLİĞİ/ KAYMAKAMLIĞI

..... Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlüğü

Belge Tarihi:

Belge No:

T.C. Kimlik No:

PROGRAM TAMAMLAMA BELGESİ

...../...../20... – ...../...../20... tarihleri arasında Bilim ve Sanat Merkezimizde sürdürülen
..... programını başarıyla tamamlayarak bu belgeyi almaya hak
kazanmıştır.

..... Bilim ve Sanat Merkezi Müdürü

EK 7. BİLSEM Öğretmen Seçimi Formları

EK-2 DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ FORMU

MEB ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ İÇİN YAPILACAK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		PUAN
Üniversitelerin lisans düzeyinde özel yeteneklilerle ilgili bölümünden mezun olmak (Üniversitelerin üstün zekâlılar öğretmenliği bölümü mezunları)		4
EGİTİM DURUMU (En Son Mezun Olduğu Okul)		
Alanında tezli yüksek lisans yapmış olmak		6
Diğer alanlarda tezli yüksek lisans yapmış olmak		4
Tezsiz yüksek lisans yapmış olmak		3
Alanında doktora yapmış olmak		11
Diğer alanlarda doktora yapmış olmak		8
<i>Aday bu puanlamalardan sadece birini alabilecektir.</i>		
ODUL VE CEZALAR		
Başarı belgesi, teşekkür belgesi (En fazla 1)		2
Üstün başarı belgesi, takdir belgesi (En fazla 1)		3
Aylıkla ödüllendirme (En fazla 1)		4
Kınama ve ders ücretlerinin kesilmesi (Affa uğramış olanlar hariç.)		-3
Her türlü aylıktan kesme veya maaş kesme cezası (Affa uğramış olanlar hariç.)		-5
Kademe ilerlemesinin durdurulması, kıdem ve derece indirilmesi cezası (Affa uğramış olanlar hariç.)		-6
PROJELER (Son 5 Yılda Gerçekleştirilen ve Tamamlanmış Durumda Olanlar)		
ULUSAL PROJELER (TÜBİTAK, KALKINMA AJANSI, EDES, SODES vb. PROJELER) (En fazla 3 projeye kadar)	Yürütücü	3
	Görev Alan Öğretmen	2
ULUSLARARASI PROJELER TÜBİTAK DESTEKLİ ULUSLARARASI PROJELER, AVRUPA BİRLİĞİ DESTEKLİ PROJELER (ERASMUS+, HORIZON 2020, COSME, IPA KAPSAMINDAKİ PROJELER vb.) (En fazla 3 projeye kadar)	Yürütücü	4
	Görev Alan Öğretmen	2
DANIŞMANLIKLAR (En Fazla 1 Yarışmaya Kadar) (Son 5 Yılda Gerçekleştirilen)		
Danışmanlık yaptığı ekip ile ulusal yarışmalarda birincilik, ikincilik ve üçüncülük derecesi almak		2
Danışmanlık yaptığı ekip ile "Bu Benim Eserim" yarışmasında ve TÜBİTAK ortaöğretim öğrencileri arası proje yarışmaları bölge sergisine katılmış olmak		2
Danışmanlık yaptığı ekip ile TÜBİTAK tarafından akredite edilen uluslararası yarışmalarda birincilik, ikincilik ve üçüncülük derecesi almak		3
YAYINLAR		
Bildiri (En fazla 1)		2
Popüler bilim, teknik, sanat, tarih dergilerinde tez konusu dışında yayımlanmış makale (En fazla 1)		3
Hakemli dergilerde yayımlanmış makale (En fazla 1)		3

Tez konusu dışında yayımlanmış ISBN'li kitap (Tek başına yazarı olduğu kitap için) (En fazla 1)		4
Tez konusu dışında yayımlanmış ISBN'li kitap (Ortak yazarı olduğu kitap için) (En fazla 1)		2
SANATSAL FAALİYETLER(Son 5 Yılda Gerçekleştirilen)		
Edebiyat ve araştırma, resim, fotoğraf, grafik, karikatür, hat, ebru, tezhip gibi sanatsal alanlarda yer aldığı etkinlikler	Katıldığı yarışmalar, yer aldığı karma sergiler (En fazla 1)	2
	Aldığı dereceler (1, 2, 3.) (En fazla 1)	3
	Tek başına açtığı sergiler (En fazla 1)	3
Sahne ve sinema sanatları alanında yer aldığı etkinlikler	Çektiği film/belgesel (En fazla 1)	3
	Yazdığı ve oynanan oyunu (Yıl sonu gösterisi vb. çalışmalar hariç.) (En fazla 1)	2
	Kadrosunda yer aldığı bir tiyatro oyunu (Teknik ya da oyuncu) (En fazla 1)	2
Müzik alanında mezuniyet durumu (En fazla 1)	Konservatuar ya da müzik öğretmenliği müzik bölümünden mezun olmak	2
Müzik alanında yer aldığı çalışmalar (En fazla 1)	Resmî beste yarışmalarında 1, 2 ya da 3. olmak	2
Görsel sanatlar veya resim iş alanında mezuniyet durumu (En fazla 1)	Konservatuar ya da görsel sanatlar öğretmenliği, resim/resim-iş öğretmenliği ve resim bölümünden mezun olmak	2
Görsel Sanatlar alanında yer aldığı çalışmalar (En fazla 1)	Resmî görsel sanatlar yarışmalarında 1, 2 ya da 3. olmak	2
ÇALIŞTAY/KONGRE/HİZMET İÇİ EĞİTİMLER		
Son 5 yıl içinde özel yetenekliler veya kendi alanında katılmış olduğu çalıştay, hizmet içi eğitim ve kongreler (En fazla 2)		2
YABANCI DİL		
YOKDİL veya e-YDS/YDS'den A düzeyinde puan almak		5
YOKDİL veya e-YDS/YDS'den B düzeyinde puan almak		4
YOKDİL veya e-YDS/YDS'den C düzeyinde puan almak		3
YOKDİL veya e-YDS/YDS'den D düzeyinde puan almak		2
ÖSYM tarafından İngilizce için eş değeri kabul edilen sınavların (CPE, CAE, TOEFL IBT, PTE Akademik) YDS karşılıkları esas alınacaktır.		

**EK-3 BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE ÖĞRETMEN SEÇME SÖZLÜ SINAV
DEĞERLENDİRME FORMU**

1. İLETİŞİM BECERİLERİ, ÖZGÜVENİ VE İKNA KABİLİYETİ				
NO	YETERLİLİK	PUAN ARALIĞI	VERİLEN PUAN	BÖLÜM PUANI
1	Türkçeyi dilin kurallarına uygun, doğru, verimli ve etkili bir biçimde kullanırlar.	0-5		
2	Sesi net, açık, anlaşılır ve kendine güveni tamdır.	0-5		
3	Konuşurken el ve kol hareketlerine, jest ve mimiklerine, ses tonuna hâkim olabilmektedir.	0-5		
4	Konuşmasını tekdüzelikten uzak, vurgu ve duraklara dikkat ederek yapar.	0-5		

2. BİR KONUYU KAVRAYIP ÖZETLEME, İFADE YETENEĞİ VE MUHAKEME GÜCÜ				
NO	YETERLİLİK	PUAN ARALIĞI	VERİLEN PUAN	BÖLÜM PUANI
1	Konu ile ilgili anlaşılır, tatmin edici özellikte ve konuşma bölümleri arasında tutarlılık ve bütünlük olacak şekilde açıklama yapar.	0-5		
2	Verilen durumla ilgili karşılaştırma ve değerlendirme yaparak ikna edici söylemde bulunabilir.	0-5		
3	Konu hakkında görüşlerini destekleyici kanıtlar sunabilir.	0-5		
4	Konu hakkında açıklama yaparken kendinden emin, anlaşılır bir şekilde ve içtenlikle düşüncelerini ifade eder.	0-5		

3. BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERE AÇIKLIĞI				
NO	YETERLİLİK	PUAN ARALIĞI	VERİLEN PUAN	BÖLÜM PUANI
1	Konu çerçevesinde teknolojik ve bilimsel gelişmeleri yakından takip eder, teknolojik gelişmeleri uygun ve ayrıntılı biçimde açıklayabilir.	0-5		
2	Bilim ve teknolojinin eğitimle ilişkisi hususunda getirdiği öneriler ve yorumlar konuyla tutarlılık arz eder.	0-5		
3	Dünyadaki bilim ve teknolojinin eğitime getirebileceği yeniliklere ilişkin konu çerçevesinde değerlendirmeler yapabilir, örnekler verir.	0-5		
4	Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanan eğitim teknolojisi ile ilgili proje ve çalışmalardan (FATİH, EBA vb.) yeterince haberdardır.	0-5		

4. LİYAKAT VE TOPLULUK ÖNÜNDE TEMSİL YETENEĞİ				
NO	YETERLİLİK	PUAN ARALIĞI	VERİLEN PUAN	BÖLÜM PUANI
1	Temsil ettiği kurum/mesleğe uygun davranışlar sergiler.	0-5		
2	Düşüncelerini, yadırganacağı veya reddedileceği hissine kapılmadan, heyecanlanmadan rahatça ifade edebilmektedir.	0-5		
3	Konuyu kendine özgü fikirlerle açıklayabilmekte, yorum yapabilmektedir.	0-5		
4	Zamanı etkili ve verimli biçimde kullanabilmektedir.	0-5		

5. GÜNCEL BİLGİ, YARATICILIK VE İSTEKLİLİK				
NO	YETERLİLİK	PUAN ARALIĞI	VERİLEN PUAN	BÖLÜM PUANI
1	Alanı ile ilgili güncel bilgileri takip eder.	0-5		
2	Özel yetenekdiler ile ilgili temel bilgilere sahiptir.	0-5		
3	Özel yetenekdilerin eğitimi ile ilgili ulusal ve uluslar arası uygulamalar hakkında bilgi sahibidir.	0-5		
4	Özel yetenekdiler alanında çalışmaya isteklidir.	0-5		

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı	Seyit Ahmet SARIAY
Doğum Yeri ve Tarihi	Aksaray, 1983
Medeni Durum	Evli, 2 çocuk sahibi
E-posta	ahmetsariay@gmail.com

EĞİTİM

2016-2019	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim BD Yüksek Lisans Programı
2001-2006	Anadolu Üniversitesi, İngilizce Öğretmenliği
1994-2001	Aksaray Hazım Kulak Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Alanı

İŞ DENEYİMİ

2014-...	Aksaray Merkez Kız AİHL, İng. Öğrt.
2011-2014	Aksaray Merkez Güller-Ceylan Acar Ortaokulu, İng. Öğrt.
2008-2011	Ağrı Merkez Selçuk İlköğretim Okulu, İng. Öğrt.
2007-2008	Edirne Meriç Küplü Şehit Öğrt. Zeki Savruk İ.O., İng. Öğrt.
2006-2007	Aksaray Ortaköy Sinandı Gökkaya İlköğretim Okulu, İng. Öğrt.
2004-2005	Aksaray Merkez Sevinçli İlköğretim Okulu, İng. Öğrt.

AKADEMİK ÇALIŞMALAR

Sarıay, S. A. (2018). Anadolu İmam Hatip Lisesi ve İmam Hatip Ortaokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin İngilizce Dersi ve İngilizce Öğretmenine İlişkin Metaforları. Y. Akbaş, vd. (Ed.) *Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Ulusal Eğitim Araştırmaları Öğretmenler Sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (ss. 149-168). Ankara: MEB

Polat, Ü. & Sarıay, S. A. (2017). İmam Hatip Lisesindeki Öğrencilerde İnsani Değerlere Bir Bakış. Ü. Polat, vd. (Ed.), 3. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (ss. 82-83). Ankara: Tebad.

Aslandağ, B. & Sarıay, S. A. (2017). İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Hayatboyu Öğrenme Eğilimleri. Ü. Polat, vd. (Ed.), 3. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (ss. 84-85). Ankara: Tebad.

YABANCI DİL

İngilizce YÖK-DİL: 95